MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
KONSTITUCINĖS IR ADMINISTRACINĖS TEISĖS INSTITUTAS

OLGA ORLOVA
ADMINISTRACINĖS TEISĖS PROGRAMA

VIEŠOJO INTERESO GYNIMO PROBLEMA ADMINISTRACINĖJE TEISĖJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Prof. Dr. Algimantas Urmonas

Vilnius, 2015

TURINYS

ĮVADAS 3
1. VIEŠOJO INTERESO GYNIMO (VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SRITYJE) ISTORINĖS, TEORINĖS IR PRAKTINĖS PRIELAIDOS 7
1.1 Viešojo intereso socialinė – teisinė prigimtis 7
1.2. Viešojo intereso doktrininis aiškinimas teisėje 11
1.3 Viešojo intereso sąvokos apibrėžimas Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose 16
1.4 Viešojo intereso samprata teismų praktikoje 22
2. SUBJEKTŲ, GINANČIŲ VIEŠĄJĮ INTERESĄ, VEIKLA 31
2.1 Viešojo intereso gynimo subjektų klasifikacija 31
2.2 Prokuroro kompetencijos ginant viešąjį interesą 33
2.3. Valstybinės kontrolės ir administracinės priežiūros tarnybos 37
2.4 Suinteresuota visuomenė 43
3. VIEŠOJO INTERESO GYNIMO PRAKTIKA NUOSAVYBĖS TEISIŲ APSAUGOS SRITYJE 54
3.1 Teisminės praktikos viešojo intereso gynimo, nuosavybės teisių apsaugos srityje, apžvalga 54
3.2 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos dėl viešo intereso gynimo nuosavybės teisės apsaugos srityje analizė 61
3.2.1.Viešasis interesas nuosavybės teisės apsaugos srityje 61
3.2.2. Nuosavybės teisių apaugos ribojimas ginant viešąjį interesą 64
3.2.3.Viešojo ir privataus bei kelių viešųjų interesų gynimas 68
2.2.4 Ikiteisminis bylos nagrinėjimas ir reikalavimai skundui 73
3.2.5. Kreipimosi į teismą terminas 75
IŠVADOS 84
PASIŪLYMAI ĮSTATYMŲ LEIDĖJUI 86
LITERATŪRA 87
ANOTACIJA LIETUVIŲ KALBA 103
ANOTACIJA ANGLŲ KALBA 104
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA 105
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA 106
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ 107

ĮVADAS

Darbo temos aktualumas. Aktyvėjant pilietinei visuomenei, socialinių, ekonominių santykių visuma keičia ir teisinių santykių turinį, kuris įgauna vis aštresnį pobūdį. Tokių reiškinių neigiamas pobūdis praktikoje pasireiškia masiniais teisės pažeidimais, kurie laikytini ne tik asmens subjektinių teisių, bet ir viešojo, visuomenės intereso pažeidimais. Todėl tam, kad visuomenėje būtų užtikrinta darni pusiausvyra tarp individo ir visos grupės, šiuolaikinėje teisės doktrinoje vis didesnis dėmesys yra skiriamas viešojo intereso identifikavimui bei apsaugai. Būtent viešasis interesas "laikomas vienu iš svarbiausių teisių garantu, norint apginti visuomenės pamatines vertybes, visuomenės teises bei interesus."[1] Reikia pastebėti, jog viešojo intereso gynimas yra labai plati kategorija, priklausanti nuo įstatymo leidėjo bei teismų praktikos požiūrio į tai, kas yra visuomenei naudinga. Todėl kyla pavojus, kad ginant viešąjį interesą bus pažeistos privačios asmenų teisės. Siekiant šio pavojaus išvengti, būtinas efektyvus viešojo intereso gynimo teisinis reguliavimas. Dabartinis teisinis reguliavimas dažnai neatitinka realių šiandieninės visuomenės lūkesčių viešojo intereso gynimo klausimais, todėl magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali, atitinkanti teorijos ir praktikos reikmes.

Tyrimo problemos:

Pirmoji problema - viešojo intereso sąvokos nekonkretumas, daugiareikšmiškumas. Lietuvos teisės aktuose įtvirtinta pernelyg abstrakti viešojo intereso sąvoka, neaiškus viešojo intereso gynimą reglamentuojančių teisės normų turinys, todėl administracinis teismas kiekvieną kartą turi iš naujo nustatyti viešojo intereso buvimo faktą. Institucijoms, kurioms įstatymais yra suteikti įgaliojimai ginti viešąjį interesą, ne visuomet yra aišku, kas vadinama viešuoju interesu. Šis aspektas neigiamai veikia institucijos, turinčios teisę ginti viešąjį interesą, darbo efektyvumą. Kartais viešasis interesas neginamas, nes institucijos negali identifikuoti viešojo intereso pažeidimų arba institucijos netinkamai identifikuoja viešojo intereso pažeidimą ir kreipiasi į prokuratūrą/teismą dėl viešojo intereso gynimo, kai tokio pažeidimo nėra.

Antroji problema - neefektyvus specializuotų institucijų (įstaigų) turimų realių teisių įgyvendinimas viešojo intereso gynimo klausimais ir atsakomybės nebuvimas už pareigų nevykdymą. Neaiškus, nekonkretus subjektų, galinčių ginti viešąjį interesą ratas, nes Lietuvos teisinėje sistemoje nėra detaliai reglamentuotas viešojo intereso subjekto statusas, nėra pasiektas

---

[1] Krivka, E. *Viešojo intereso gynimas civiliniame procese*: monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009, p. 7.

tinkamas ir išsamus viešojo intereso reglamentavimas. Be to, pagal Lietuvos įstatymus viešąjį interesą turėtų ginti specialios viešojo administravimo institucijos, kurios yra įpareigotos atstovauti viešąjį interesą. Susiklosto paradoksali situacija - daugelis iš šių institucijų net neturi teisės kreiptis į teismą. Nesudaromos galimybės tam tikroms institucijoms tiesiogiai kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, paliekama tik galimybė pirmiausia kreiptis į prokuratūrą ir prašyti, kad į teismą dėl viešojo intereso gynimo kreiptųsi prokuroras. Tokiu būdu ilgėja viešojo intereso gynimo procesas, neracionaliai naudojami žmogiškieji ištekliai. Lietuvoje nėra nustatyta viešąjį interesą ginančių institucijų atsakomybė už tai, kad viešasis interesas nebuvo ginamas, prokurorams nepavesta dalyvauti teismų sprendimų vykdymo procese, domėtis, ar institucijų priimtais sprendimais pašalinti teisės pažeidimai.

Trečioji problema. Viešasis interesas ginamas įvairiose srityse, tačiau jį ginant nuosavybės teisių apsaugos srityje - ribojamos nuosavybės teisės. Būtina išsiaiškinti, ar pagrįstai ši teisė ribojama, juk ji taip pat teisinė vertybė, saugoma įstatymo.

Tyrimo mokslinis naujumas ir tyrimo problemos ištyrimo lygis. Lietuvos teisės doktrinoje nėra kompleksiškai ištirta viešojo intereso gynimo problema administracinėje teisėje. Nors didelis dėmesys teisės doktrinoje skiriamas viešojo intereso sampratos atskleidimui (šį aspektą nagrinėja tokie mokslininkai kaip: U. Trumpulis,[2] E. Krivka,[3] A. Mackonis,[4] V. Gečaitė,[5] R. Šimašius,[6] A. Driukas,[7] E. Klimas, E. Lankelis,[8] J. Gumbis[9] ir kt.), nėra ištirta subjektų, ginančių viešąjį interesą, veikla, trūksta, procesinių viešojo intereso gynimo ypatumų vertinimo.

---

[2] Trumpulis, U. Žmogaus individualūs interesai kaip viešojo intereso pagrindas. *Socialinių mokslų studijos.* 2010, 2 (6).

[3] Krivka, E. Viešojo intereso gynimas Lietuvoje. Teisinis reglamentavimas: pasiekimai ir problemos. *Mokslinė praktinė konferencija „Teisinės galimybės sprendžiant vartotojų ginčus Lietuvoje"*. Vilnius: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, 2008 m. kovo 21 d.

[4] Mackonis, A. Individualistinė viešojo intereso sąvokos turinio analizė. *Teisės problemos*, 2009, 2 (64).

[5] Gečaitė, V. Viešojo intereso samprata civiliniame procese. *Justitia*, 2006, 2 (60).

[6] Šimašius, R. *Įžvalgos apie tai, kas vieša ir privatu.* Viešojo intereso veidai: Socialinė, teisinė ir ekonominė problematika. Rinktinė. Vilnius: Lietuvos laisvosios rinkos institutas ir advokatų kontora Lawin, 2012.

[7] Driukas, A. Viešojo intereso gynimas administraciniame procese [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-08]. http://www.investlithuania.com/files/files/PDF/Presentations/Art%C5%ABras%20Driukas.pdf;.

[8] Klimas, E., Lankelis, E. Viešojo intereso nustatymas - objektyvieji kriterijai. *Jurisprudencija*. 2014, 21 (1).

[9] Gumbis, J. Changes in social phenomena and their conceptualisation: international and national contexts. *Socialiniai mokslai*. 2006, 1 (53).

Mokslininkai neskiria pakankamai dėmesio teismų praktikos, analizuojama tema, nagrinėjimui, įvertinimui, problemų identifikavimui.

Tyrimo reikšmė. Kadangi nėra atlikta išsami viešojo intereso gynimo problemos administracinėje teisėje mokslinės literatūros, teismų praktikos analizė, šis magistro baigiamasis darbas bus vertingas teoriniu ir praktiniu aspektu. Susisteminta viešojo intereso analizė padės mokslininkams, analizuojantiems viešąjį interesą bei jo gynimą administracinėje teisėje. Jie galės pasinaudoti šio tyrimo rezultatais atlikdami tolimesnius tyrimus. Atliktas tyrimas bus įdomus ir reikšmingas teisės studentams ir visiems, besidomintiems viešojo intereso gynimo problemomis. Darbe pateikiamos išvados (ir pasiūlymai) padės įstatymų leidėjui patobulinti viešojo intereso gynimo administracinėje teisėje teisinį reglamentavimą.

Tyrimo tikslas - išnagrinėti realias viešojo intereso gynimo administracinėje teisėje galimybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti viešojo intereso gynimo (viešojo administravimo srityje) istorines, teorines ir praktines prielaidas.
2. Įvertinti subjektų, ginančių viešąjį interesą, veiklą.
3. Išanalizuoti viešojo intereso gynimo praktiką nuosavybės teisių apsaugos srityje.

Ginamieji teiginiai. 1. Įstatymu nustatyti bendrą viešojo intereso sąvoką bei kriterijų sąrašą netikslinga ir sunkiai įmanoma. 2. Esamas viešojo intereso gynimo teisinis reglamentavimas neužtikrina visapusiško jo gynimo administracinėje teisėje.

Tyrimo metodika. Magistro baigiamajame darbe naudojami įvairūs mokslinio tyrimo metodai.

Dokumentų analizės metodas taikytas analizuojant Lietuvos ir užsienio autorių mokslinę literatūrą, teismų praktiką, oficialius leidinius ir teisės aktus, susijusius su viešojo intereso gynimo teisiniu reguliavimu.

Sisteminės analizės metodas pasirinktas sisteminiu požiūriu klasifikuojant institucijas, atsakingas už viešojo intereso gynimą, taip pat atskleidžiant viešojo intereso gynimo reglamentavimą ir teismų praktikos ypatumus.

Lingvistinis metodas buvo taikomas siekiant atskleisti teisės aktuose vartojamas sąvokas, taip pat interpretuojant nevienareikšmes teisės normas ir teisės doktriną, joje vartojamų žodžių prasmę. **Lyginamasis metodas** buvo taikomas lyginant teoretikų nuomones, susijusias su

viešojo intereso samprata bei tiriant teismų praktiką viešojo intereso gynimo administracinėje teisėje aspektu. **Loginio metodo** pagalba sukonkretintos, pažintos viešojo intereso sąvokos problemos, teisinio reguliavimo sistema, jos paskirtis ir funkcionavimas.

Sintezės metodas buvo naudojamas atskirų objekto savybių, požymių, atskleistų analizės metu, apjungimui į vientisą sistemą.

Remiantis **loginiu – analitiniu** metodu atlikta teisės aktų, teismų praktikos, mokslinės literatūros analizė, atrinkti šaltiniai, aktualiausi temai, išskirtos ir panaudotos esminės jų nuostatos ir ištraukos. Remiantis šiuo metodu atlikti apibendrinimai, suformuluotos išvados ir pateikti pasiūlymai.

Vadovaujantis **kiekybiniu tyrimo metodu** buvo atlikta LVAT 2012 - 2014 m. teisminės praktikos viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje apžvalga.

Apibendrinimo metodas tyrime taikytas susistemintos ir darbe pateiktos medžiagos apibendrinimui. Be to, šis metodas padėjo suformuluoti išvadas ir pasiūlymus.

Tyrimo struktūra. Magistro baigiamasis darbas pradedamas įvadu. Darbą sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje nagrinėjamos viešojo intereso gynimo (viešojo administravimo srityje) istorinės, teorinės ir praktinės prielaidos. Čia atskleidžiama viešojo intereso socialinė – teisinė prigimtis, analizuojamas viešojo intereso doktrininis aiškinimas teisėje. Šioje darbo dalyje pateikiamas ir viešojo intereso sąvokos apibrėžimas Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose, nagrinėjama viešojo intereso samprata teismų praktikoje. Antra darbo dalis skirta subjektų, ginančių viešąjį interesą, veiklos įvertinimui. Pateikiama viešojo intereso gynimo subjektų klasifikacija, nagrinėjamos prokuroro kompetencijos ginant viešąjį interesą. Taip pat analizuojama valstybinės kontrolės ir administracinės priežiūros tarnybos, suinteresuotos visuomenės galimybės ginti viešąjį interesą. Trečia magistro baigiamojo darbo dalis skirta viešojo intereso gynimo praktikai nuosavybės teisių apsaugos srityje. Šiame skyriuje pateikiama teisminės praktikos viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje apžvalga (2012 - 2014 m.) bei Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos dėl viešo intereso gynimo nuosavybės teisės apsaugos srityje analizė. Minėtame skyriuje analizuojamas nuosavybės teisės apsaugos viešasis interesas, aptariamas nuosavybės teisių apaugos ribojimas ginant viešąjį interesą. Taip pat nagrinėjamas viešojo ir privataus bei kelių viešųjų interesų gynimas, kreipimosi į teismą terminas, ikiteisminis bylos nagrinėjimas ir reikalavimai skundui. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, pasiūlymai bei naudotos literatūros sąrašas.

1. VIEŠOJO INTERESO GYNIMO (VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SRITYJE) ISTORINĖS, TEORINĖS IR PRAKTINĖS PRIELAIDOS

1.1 Viešojo intereso socialinė – teisinė prigimtis

Viešasis interesas yra praktiškai visų socialinių mokslų tyrimų objektas. Filosofijos, sociologijos, ekonomikos, politologijos, teisės mokslų teoretikai viešojo intereso sąvoką gvildena šimtmečius ir yra sukūrę daug jos interpretacijų. Atskleidžiant viešojo intereso teisinę prigimtį, būtų tikslinga pažvelgti į viešojo intereso socialinę prigimtį.

Žodis *viešas* mokslinėje literatūroje yra mažai analizuojamas. Pažymima tik tiek, kad *viešas* - būdingas ne atskiram individui, o yra visuotinis, bendras. Lietuvių kalbos žodyne[10] žodis *viešas* aiškinamas kaip visiems skirtas, visuomenės naudojamas, atviras, neslaptas. Matome, kad semantinė žodžio viešas reikšmė siejama su bendru vartojimu.

Žodis *interesas* apibūdinamas kaip svarbus, rūpimas dalykas, reikalas, nauda (asmens, visuomenės, valstybės), susidomėjimas.[11] Skirtingai nei žodžio *viešas*, termino *interesas* atskleidimui mokslininkai skiria daug dėmesio. Teigiama, kad intereso vaidmuo visuomenės gyvenime buvo stebimas jau nuo seno. Pavyzdžiui, P. A. Holbachas - vienas žymiausių prancūzų materialistų bei švietėjiškos plejados atstovų, pabrėždavo, kad „interesas – tai, paprastai kalbant, tai, ką kiekvienas iš mūsų laiko būtinu dalyku savo laimei. Iš čia seka, kad nei vienas mirtingasis nebūna visiškai praradęs interesų.”[12] Matome, kad interesas būdingas kiekvienam asmeniui. Būtent interesas nustato asmens veiklos kryptis, formuoja jo poelgių ir socialinio elgesio motyvus. Šiuo klausimu G. Zdravomyslovas pastebėjo, kad „intereso kategorija socialinės minties istorijoje sukurta tam, kad įvardintų realių visuomeninių ir individualių veiksmų priežastis.”[13] Panašiai interesą suvokia ir kiti mokslininkai, įvardydami, kad socialiniuose moksluose interesas suprantamas kaip

---

[10] Dabartinės lietuvių kalbos žodynas internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-08]. <http://dz.lki.lt/search/>.

[11] *Ibid.*

[12] Thiry, P. H. (Baron) d'Holbach. Stanford Encyclopedia of Philosophy [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-08]. http://plato.stanford.edu/entries/holbach/.

[13] Musayev, N. M. Ponyatiye interesa, yego vidy i sootnosheniye publichnogo i chastnogo interesa. *Vesti. Nizhegorod.* un-ta im. N.I. Lobachevskogo. Seriya: Pravo, 2000, (1) s. 137.

objektyvių socialinių sąvokų, apsprendžiančių atitinkamų žmonių valios ir veiksmų kryptingumą, padarinys.[14] Taigi interesas traktuojamas kaip asmens valios įtakotas veiksmas.

Viešojo intereso, kaip socialinio imperatyvo, suvokimo raida prasidėjo nuo žmogaus buities kolektyviškumo suvokimo. Žmogus suvokia kolektyvo poreikį, jo reikšmingumą (vertingumą) ne kaip paprastą panašių į save (bandos) susibūrimą, o kaip vieningą jėgą, sugebančią pasipriešinti išoriniam pasauliui, atliekant visiškai elementarius, vieningai nukreiptus veiksmus. Pavyzdžiui, gintis nuo žvėrių. Taip atsirado pirmieji, betarpiškai su kolektyviškumo išsaugojimu susiję interesai. Šie interesai, nežiūrint į tai, kad yra būdingi kiekvienam konkrečiam pirmykštės bendruomenės nariui atskirai, būdingi ir visiems jos nariams, tai yra, bendrojo pobūdžio. Vadinasi, socialinė intereso prasmė siejama ne tik su valiniu elementu, bet ir su poreikiais. Kaip teigia E. Krivka, poreikis ir interesas nulemia kryptingą asmenybės veiklą, bet su jais nesulyginama.[15] Būtent interesas padeda nustatyti visuomenėje vykstančių dėsningumų bei žmogaus veiklos ryšį, interesai formuoja žmogaus socialinio elgesio motyvus.[16] Vadinasi, interesas kaip sociologinė kategorija - tai objektyviai egzistuojantis socialinis poreikis, lemiamas asmens arba grupės padėties visuomenėje ir nukreiptas kurti būtinas socialines sąlygas, reikalingas asmeniui arba grupei įtvirtinti ir toliau jiems vystytis.[17] Yra vieši interesai.[18] Vadinasi, jau tuomet suvokta, kad viešasis interesas yra būdingas visai visuomenei.

Ne mažiau aiškiai intereso klausimu pasisakė filosofas - materialistas K. A Helvecijus: „Upės neteka atgal, o žmonės neina prieš greitą jų interesų srovę.” Jis interesą vadino visagaliu burtininku, kuris „visų sutvėrimų akyse pakeičia bet kokio daikto atvaizdą”. Pagrindinį interesų, kaip asmens veiklos postūmio vaidmenį, pripažino ir kiti žinomi filosofai.[19] Matome, kad filosofijoje interesas apibūdinamas kaip asmens gyvybinės veiklos faktorius. Aristotelio nuomone,

---

14 Panomariovas, A. *Viešai neskelbiama informacija (paslaptis) baudžiamajame procese.* Daktaro disertacija. Vilnius: Socialiniai mokslai, teisė (01S), 2001, p. 33.

15 Krivka, E., *supra* note 1, p. 24.

16 Trumpulis, U., *supra* note 2, p. 126.

17 Krivka, E., *op .cit.*, p. 30.

18 Goncharova, A. N. *Problema soglasovaniya obshchestvennykh i lichnykh interesov v protsesse postroyeniya grazhdanskogo obshchestva:* Monogr. Krasnoyar. gos. un-t. Krasnoyarsk, 2001, s. 160.

19 Musayev, N. M., *supra* note 13, s. 137.

viešasis interesas - tai valstybės tikslas pasiekti bendrą gerovę, laisvę ir teisingumą.[20] Dėl šios priežasties socialiai reikšmingo intereso, atitinkančio objektyvius visuomenės interesus, teisinis įtvirtinimas turėjo esminę reikšmę socialinės ramybės pasiekimui valstybėje, kadangi interesų gynimas objektyvių visos visuomenės interesų, neatitinkančių teisinių normų pagalba, veda prie jų balanso pažeidimo.[21] Taigi viena iš svarbiausių visuomeninių užduočių tapo visuotinų interesų suderinimas, kompromiso pasiekimas, visuomenės sutarimo ir partnerystės užtikrinimas, kuris pasireiškė per teisinę viešojo intereso apibrėžtį.

Viešojo intereso teisinis formavimasis apima makroteisinius ir mikroteisinius aspektus. Makroteisiniu aspektu viešasis interesas traktuojamas kaip tam tikra abstraktybė (kaip socialinis makroreiškinys), todėl nėra realus. Makroteisiniu aspektu viešas interesas tyrėjų konstruojama kategorija. Jis praktiškai visuomet yra abstrahavimo išdava. (Abstrahúoti [lot. abstrahere — atitraukti], mintimis išskirti ir apibendrinti esmines objektų savybes ir santykius; sudaryti abstrakcijas.)[22]

Viešas interesas atsiranda iš privataus intereso – mikroreiškinio. Privatūs interesai yra labiau apčiuopiami, realūs. “Konkretaus patyrimo požiūriu, mikroreiškiniai yra realesni už makroreiškinius. Kalbėdami empiriškai griežtai, netgi neaptiktume realių makroreiškinių, tokių kaip „visuomenė", „tauta", „valstybė", „kultūra", „socialinė klasė". Realios, rodos, yra tik mikrosąveikos: paskiri individai, kurie sąveikauja konkrečiose socialinėse situacijose, pasitelkdami socialinio pobūdžio ženklus, konvencijas, simbolius. Žmonės kas dieną susiduria ne su „makro”, bet mikrotikrove, t. y. betarpiškai pažįstama ir prasmingai konstruojama socialine aplinka.“[23] Taigi viešas interesas negali atsirasti be privataus.

Remiantis filosofija, abstrahuojant individualios detalės atmetamos ir paliekama tik tai, kas būdinga visiems. Taip viešasis interesas formuojasi iš privataus intereso. Abstrahuojant privatų interesą, vyksta makroreiškinys, kurio pagalba iš privataus intereso išskiriamas tam tikras koncentratas tampa bendru interesu. Taigi viešasis ir privatus interesai koegzistuoja ir iš dalies

---

[20] The Concept of A Flourishing Life in Aristotle’s Politics & Nichomachean Ethics [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-06-02]. <http://philosophy.intellectualprops.com/ethics/the-concept-of-a-flourishing-life-in-aristotles-politics-nichomachean-ethics/;>.

[21] Tomilov, A. YU. Publichnyny interes v gra grazhdanskich delah. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta.* 2009, № 36 (174). s. 57–60.

[22] Tarptautinių žodžių žodynas internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-11]. < http://www.tzz.lt/;>.

[23] Valantiejus, A., Socialinės struktūros samprata. *Sociologija*. *Mintis ir veiksmas*. 2006, Nr.2, p. 64.

sutampa. Šiems interesams būdinga tam tikra sutaptis, išreiškiama per objektą - interesą. Ši sutaptis suprantama taip, kad tapatinant viešąjį interesą su visos visuomenės narių interesais, jis negali prieštarauti kurio nors visuomenės nario privačiam interesui. Jei viešasis interesas nesutaps su privačiu, jo niekas negins.

Daugumos tyrinėtojų – teisininkų nuomone, interesas susideda iš subjektyvaus ir objektyvaus momento. „Subjektyviąją intereso pusę sudaro intereso subjekto psichinis nusiteikimas kokio nors objekto (reiškinio) adresu, jo nusiteikimas užvaldyti vienus ar kitus supančios realybės objektus (arba kažkokiu būdu susisiekti su jais) arba pažinti realybės objektus (reiškinius). Objektyvioji intereso pusė susideda iš tam tikros nepriklausomybės, intereso išskyrimo kaip subjekto. Tai yra, interesas ne tik atsispindi subjekto sąmonėje, bet ir egzistuoja kaip mus supančios realybės faktas“.[24] Vadinasi, interesas teisine prasme apima visuomenės valinę išraišką – tikslą, kokiu nors realiai egzistuojančiu aspektu. Remiantis aptartu dėstymu, viešas interesas suvokiamas kaip visuomenei būdinga siekiamybė, poreikis ar tikslas. Panašios išvados prieina ir E. Krivka, nagrinėdamas interesą kaip teisinę kategoriją. Jo teigimu, „apžvelgus teisės literatūroje pateikiamus intereso kategorijos aiškinimus darytina išvada, kad interesas – tai objektyviai egzistuojantis socialinis poreikis.”[25]

Kaip jau minėta, viešojo intereso kategorija - universali, t. y., apimanti beveik bet kurią visuomeninių santykių sferą. Teisė, skirtingai nei kiti mokslai, savo uždaviniu iškelia visuomenės interesų sutvarkymą, atribojimą, harmonizavimą. Vadinasi, teisėje viešasis interesas suvokiamas per visuotinių poreikių, tikslų teisinį sutvarkymą ar apribojimą, kitaip tariant, saugojimą ir gynimą, naudojantis teisinėmis priemonėmis. Teisės terminų žodynas pateikia išsamų viešojo intereso aiškinimą. Viešas interesas - toks, į kurį visuomenė, bendruomenė turi turtinį interesą arba toks, kuris gali turėti poveikį visuomenės teisėms ar pareigoms. Viešasis interesas negali būti suprantamas kaip bet koks visuomenės susidomėjimas ar tam tikrų grupių interesas. Tai bendras gyventojų interesas jų vietos, valstybės ar nacionaliniais klausimais.[26] Taigi viešasis interesas suvokiamas kaip tam tikras visuomenės susidomėjimas itin svarbiais ir reikšmingais, darančiais poveikį tam tikrų grupių interesams, klausimais.

---

[24] Shakhov, Y.N. *Chastnye i publichnye pravovye interesy : kontseptualnye podkhody*. Vypusk 48, 2010, s. 125.

[25] Krivka, E., *supra* note 3.

[26] Campbell, D. H. Black. M. A. *Blacks law dictionary*. 6th. edition. St. Paul. Minu. 1990, p. 1229.

1.2. Viešojo intereso doktrininis aiškinimas teisėje

Moksliniame diskurse nėra vieningo viešojo intereso aiškinimo. Nors Lietuvoje yra kelios publikacijos viešojo intereso tema, tačiau jose ne tiek analizuojama viešojo intereso samprata, kiek konstatuojama, kad tokios sampratos teisinėje sistemoje nėra.[27] Kitais atvejais nurodoma, kad universalaus viešojo intereso apibrėžimo – neįmanoma pateikti. Pavyzdžiui A. Mackonis teigia, kad neįmanomas viešasis interesas, kuris atspindėtų visų visuomenės narių individualius interesus ir kartu būtų racionalus bei sąžiningas.[28] V. Gečaitė analizuodama viešojo intereso sampratą taip pat prieina išvadą, kad „neįmanoma suformuluoti viešojo intereso universalios sąvokos.“[29] Universalaus viešojo intereso apibrėžimo suformulavimo galimybę atmeta ir tokie mokslininkai kaip E. Laužikas, V. Mikelėnas, V. Nekrošius. Jų teigimu, „pateikti bendrojo pobūdžio viešojo intereso sampratą ne tik gana sudėtinga, bet ir neturi jokios prasmės (visada liks pavojus, kad vienas ar kitas atvejis bus pamirštas“.)[30] A. Driukas taip pat pažymi, kad viešojo intereso sąvoka negali būti universali. Viešąjį interesą lemia besikeičiantis socialinis ir politinis kontekstas, jo turinys keičiasi laike ir erdvėje, dėl to bandymai nustatyti jo sąvoką teisės normose yra kritikuotini.[31] Darbo autorė negali sutikti su nuomone, jog universalios viešojo intereso sąvokos apibrėžimas – beprasmis, tačiau pripažįsta, kad tai sunkiai apibrėžiama teisinė kategorija, nes viešojo intereso sąvokos apibrėžimas yra priklausomas nuo konkrečioje visuomenėje vyraujančių aktualijų, kurioms kintant keičiasi ir pats viešasis interesas. A. A. Dankovas taip pat nesiryžta pateikti viešojo intereso apibrėžimo. Jo nuomone, viešas interesas – tai, ką valstybė apibrėžia kaip viešą interesą.[32] Matome, kad mokslininko nuomone, viešą interesą apibrėžti gali tik valstybė. Būtent valstybė suvokiama kaip viešojo intereso nustatymo subjektas, konkretizuojantis viešą interesą. Valstybė atlieka tam tikrą ideologinį darbą sukurdama interesų hierarchiją ir vieną ar kitą interesą nustatydama kaip viešą.

---

27 Kavoliūnaitė-Ragauskienė, E. Teisės mokslo tyrimų poreikis ir perspektyvos Lietuvoje. *Teisės problemos*. 2013, Nr. 4 (82) p. 87-88.

28 Mackonis, A., *supra* note 4, p.149.

29 Gečaitė, V., *supra* note 5, p.71.

30 Laužikas, E., Mikelėnas, V., Nekrošius, V. *Civilinio proceso teisė.* 1 tomas. Vilnius: Justitia, 2003, p. 267.

31 Driukas, A., *supra* note 7.

32 Dankov, A.A. Balans chastnogo i publichnogo interesov i yego znacheniye v pravoprimenitelnoy deyatelnosti. *Problemy mestnogo samoupravleniya*. 2005, № 4 (16). s. 2.

Nustačius, kad interesas yra viešas, valstybė jam suteikia teisinę formą ir įtvirtina gynybos priemones.

Vis dėlto yra mokslininkų, kurie mėgina pateikti viešojo intereso universalų apibrėžimą. Anot N. M. Musaevo, viešasis interesas suprantamas kaip „valstybės pripažintas ir juridiškai įteisintas socialinio bendrumo interesas, kurio patenkinimas tarnauja kaip jo egzistavimo ir vystymosi garantija“.[33] Matome, kad šis apibrėžimas makro lygmens, abstraktus. R. Šimašius aiškina, kad „viešasis interesas yra ne kas kita kaip visų visuomenės narių bendras interesas.“[34] Šiame lakoniškame apibrėžime akcentuojama viešojo intereso individualistinė prigimtis. U. Trumpulis tirdamas žmogaus individualius interesus kaip viešojo intereso pagrindą, nurodo, jog: „viešasis interesas yra žmogaus ir jo teisių gynimu pagrįstas visuomenės bei valstybės interesas, užtikrinantis Konstitucijoje įtvirtintų siekių įgyvendinimą, atskiro žmogaus, visuomenės, valstybės egzistavimą bei vystymąsi.“[35] Mokslininkas akcentuoja, kad viešas interesas, orientuotas į žmogų (ne į konkretų, o į žmonių grupę) ir yra valstybės pripažintas bei įteisintas. Tai, kad viešas interesas - bendras, visuotinis interesas akcentuoja ir kiti mokslininkai. Štai D. Korsakaitės teigimu, „viešasis interesas - tai visa apimantis, normatyvinis, konservatyvus ir visiems lygiai taikomas instrumentas, abstrakčiomis normomis sudarantis geresnes sąlygas kiekvienam siekti savų interesų, panaudojant turimas žinias ir savo gebėjimus.“[36] Šiame apibrėžime viešasis interesas apibūdinamas kaip bendras interesas. Reikia pastebėti, kad jis sudaro galimybę siekti individualių interesų.

J. A. Tichomirovas taip pat klausia, kas gi yra viešieji interesai? Jo aiškinimu - tai bendri interesai, savotiškas vidurkis tarp asmeninių ir grupinių interesų. Tai visuomeniniai interesai, be kurių patenkinimo neįmanoma realizuoti asmeninių interesų. Taip pat galima teigti, jog neįmanoma užtikrinti visumos, pastovumo, normalaus organizacijų, valstybių, nacijų, socialinių sluoksnių, o galiausiai ir visuomenės vystymosi. Tai yra oficialiai pripažinti, valstybės palaikomi ir teisiškai ginami interesai. Taigi galime daryti išvadą, jog viešieji interesai yra valstybės pripažinti ir juridiškai įteisinti socialinės bendruomenės interesai, kurių patenkinimas tarnauja kaip jo egzistavimo ir vystymosi sąlyga ir garantija.[37]

---

33 Musayev, N. M., *supra* note 13, p. 138.

34 Šimašius, R., *supra* note 6, p. 42.

35 Trumpulis, U., *supra* note 2, p. 134.

36 Korsakaitė, D. Viešasis interesas valstybinio reguliavimo požiūriu: sampratos analizė ir formulavimas. *Ekonomika*. 2006, (76) p.49.

37 Tikhomirov, YU.A, *Publichnoye pravo*. Uchebnik. M.: BEK, 1995, s. 55.

Darbo autorės nuomone, itin tiksliai universalų viešojo intereso apibrėžimą formuluoja mokslininkas E. Krivka. Anot jo, „viešasis interesas - tai objektyviai egzistuojantys teisės saugomi ir ginami visuomenės ir jos atskirų grupių bendri, neindividualizuoti (nepriklausantys konkretiems asmenims) socialiniai poreikiai, kuriuos lemia visuotinai reikšmingi stabilumo ir pozityvių pokyčių visuomenėje (bendrosios gerovės) siekiai.“[38] Matome, kad šiame apibrėžime viešas interesas traktuojamas kaip bendras, saugotinas visuomenės poreikis, kuris keičiasi nulemtas pozityvių pokyčių visuomenėje.

Dalis autorių, nors ir nepateikia viešojo intereso apibrėžimo, išskiria šio teisės instituto pagrindinius bruožus. Pavyzdžiui, V. Gečaitė[39] nurodo, kad viešasis interesas yra labai įvairiapusis. Autorė nusako tam tikrus bendrus interesus, kuriuos turi žmonės, kaip visuomenės nariai, tačiau jie nėra absoliutūs. Įprastai apsiribojama būtiniausių visuomenės ar jos narių poreikių tenkinimu. Vienu metu gali egzistuoti skirtingi viešieji interesai ir tada reikia ieškoti šių interesų pusiausvyros. Interesas gali būti susijęs tiek su vienu individu, tiek su didele asmenų grupe ar apskritai su visa visuomene. Vadinasi, pagrindiniai viešojo intereso bruožai yra ne absoliutumas, bet įvairiapusiškumas ir bendrų visuomenės interesų atspindėjimas ir sąsajos su individo interesais.

E. V. Konovalova nurodo, kad viešąjį interesą sudaro interesai, susiję su socialiniu, aplinkosaugos, ekonominiu ir kitokiu saugumu. Viešojo intereso įgyvendinimas yra skirtas: a) konstitucinės santvarkos neliečiamumui; b) valstybės sienų apsaugai, valstybės gynybai bei viešajam saugumui; c) valdžios ir jos institutų stabilumui; d) institucijų įgaliojimų atskyrimui visais lygmenimis; e) politiniam piliečių savarankiškumui ir aktyvumui; f) prioritetiniams valstybės interesams tam tikrose ekonomikos, kultūros ir kt. srityse.[40] Vadinasi, viešasis interesas aiškinamas ir per tarpusavio ryšį su svarbiausiomis valstybės valdymo sritimis.

Analizuojant viešojo intereso sampratą, galima išskirti kelias mokslininkų formuluojamas viešojo intereso sampratos koncepcijas. Pastebėtina, kad skirtingi autoriai pateikia skirtingą viešojo intereso koncepcijų skaičių, skirtingai jas įvardija.[41]

---

38 Krivka, *E*. Viešojo intereso problema civilinio proceso teisėje. *Jurisprudencija*. 2007, 10 (100). p. 18.

39 Gečaitė, V., *supra* note 5, p.71.

40 Konovalova, Y.V. Publichny interes i pravo: problemy vzaimodeystviya. *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta.* 20l4, № l (111), s. 87.

41 Trumpulis, U. Viešojo intereso koncepcijų įvairovė ir jų vertinimas. *Socialinių mokslų studijos*. 2010, 4(8), p. 219.

E. Klimas ir J. Lankelis viešąjį interesą suvokia per socialinę bei materialinę (normatyvinę) koncepcijas. „Socialinės viešojo intereso koncepcijos esmė yra galingų ekonominių interesų spaudimas teisiniam reguliavimui, per kurį siekiama socialinio teisingumo tikslų arba fundamentalių demokratinių vertybių apsaugos. Tenka pritarti šiam teiginiui juk viešojo intereso kategorija yra aktuali būtent tose socialinio gyvenimo srityse, kuriose pasireiškia ypatingas ekonominis interesas – nuosavybė, imigracija/emigracija, darbo rinka, mokestinės prievolės ir t. t. Materialinė (normatyvinė) viešojo intereso kategorija turėtų būti grindžiama teisiniais *ex ante* apibrėžtais terminais ar kriterijais“.[42] Kiti mokslininkai išskiria daugiau viešojo intereso sampratos koncepcijų. A. Mackonis[43] įvardija penkias koncepcijas, apibūdindamas viešąjį interesą kaip: bendrai turimą vertybę, išmintingą tikslą ar normą, moralinį imperatyvą, interesų balansą, neapibrėžtą dalyką. J. Gumbis[44] išskiria šias viešojo intereso sampratų koncepcijas: procesinį požiūrį, daugumos nuomonės požiūrį, naudos arba naudingumo požiūrį, bendro intereso požiūrį, bendrų vertybių požiūrį, funkcinį požiūrį.

Nors aptartos viešojo intereso koncepcijos atrodo skirtingos, jos turi ir šį tą bendro. Visos jos grindžiamos viešojo intereso objektu ar subjektu, ar jų nustatymo būdu. Dėl šios priežasties, darbo autorei priimtinas U. Trumpulio viešojo intereso sampratų koncepcijų klasifikavimas. Šis mokslininkas viešojo intereso koncepcijas skiria pagal tai, į ką ryškiausiai išreikštas požiūris: į viešojo intereso objektą, subjektą ar šio intereso identifikavimo būdą. Taigi U. Trumpulis[45] išskiria tokias viešojo intereso koncepcijas:

1. procedūrinę,
2. daugumos nuomonės,
3. bendrųjų vertybių,
4. ir bendrojo intereso.

Procedūrinė viešojo intereso koncepcija nėra pajėgi baigtinai apibūdinti viešąjį interesą, nes, siekiant išlaikyti objektyvumą, iš jos pašalinamas turiningasis požymis ir pakeičiamas į formalųjį šio intereso siekiamybės elementą. Taip atsiribojama nuo siekiamų tikslų ir rezultatų vertinimo jų realaus vertingumo aspektu.

---

42 Klimas, E., Lankelis, E., *supra* note 8, p. 117-118.

43 Mackonis, A., *supra* note 4, p. 94.

44 Gumbis, J. *supra* note 9, p. 8-9.

45 Trumpulis U., *supra* note 41, p. 219.

Daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcija yra diskriminacinė: viešasis interesas pakeičiamas daugumos interesu ir taip skatina ne bendros darnos pagrindų kūrimą, o socialinę atskirtį ir naujus konfliktus.

Bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepcijoje pabrėžiant viešojo intereso objektą, nepagrįstai užmirštama socialinio gyvenimo dinamika. Yra neįvertinamas individualių interesų poveikis viešojo intereso formavimuisi, skirtingų viešųjų interesų santykio, atitinkančio Konstitucijos reikalavimus, įtvirtinimui.

Bendrojo intereso viešojo intereso koncepcijoje išskirtinis vaidmuo neteikiamas nė vienam viešojo intereso turiningajam elementui, čia pabrėžiamas bendrosios gerovės siekis, kuris įgyvendinamas derinant skirtingus interesus. Ši koncepcija leidžia viešąjį interesą apibūdinti ne tik kaip tam tikro subjekto interesą, ne tik kaip visiems rūpimą vertybę, bet ir kaip santykį tarp šių vertybių.[46] Matome, kad šios keturios koncepcijos pabrėžia tam tikrą viešo intereso požymį ar požymius bei atskleidžia analizuojamos kategorijos prasmės bei funkcijų įvairovę.

Darbo autorės nuomone, žymiai lengviau apibrėžti viešąjį interesą kurioje nors konkrečioje srityje. Šią nuomonę sustiprinta Vyriausiojo administracinio teismo (toliau - LVAT)[47] išreikšta pozicija, jog viešasis interesas teisės literatūroje turi būti suprantamas specialiąja prasme. A. Monkevičius pateikia viešąjį interesą specialiąja prasme formuluodamas viešojo intereso apibrėžimą aplinkos apsaugos teisėje. Jo nuomone, „viešojo intereso teisinė samprata ir reikšmė išplaukia iš „įstatymo saugomo intereso“ sampratos. Aplinkosaugos santykiuose viešasis interesas yra Konstitucijos ir įstatymų saugomas visuomenės ar jos dalies interesas saugoti gamtinę aplinką nuo bet kokio žalingo ūkinės ar antropogeninės (žmogaus) veiklos poveikio, išsaugoti ir atkurti gamtos išteklius ir taip užtikrinti visuomenės darnų vystymąsi, gyvenimo kokybę ir sveikatos apsaugą.“[48] Remiantis išdėstyta mokslininko nuomone, specialioji viešojo intereso teisinė samprata išplaukia iš įstatymo saugomo intereso sampratos. Vadinasi, siekiant įvardyti viešąjį interesą specialiąja prasme, turime nustatyti įstatymo saugomą interesą.

---

[46] Trumpulis, U., *supra* note 41, p. 219.

[47] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-03-11-04.

[48] Monkevičius, E. Viešojo intereso gynimo problema aplinkosaugos ginčuose. *Socialinių mokslų studijos*. 2009, 1(1), p. 47-48.

1.3 Viešojo intereso sąvokos apibrėžimas Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose

Europos Sąjungos (toliau ES) teisėje bendroji viešojo intereso sąvoka nėra apibrėžiama. Netiesiogiai apie viešąjį interesą kalbama Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV).[49] Pavyzdžiui, pagal SESV 36 straipsnį valstybės narės dėl visuomenės interesų, t. y., viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir žmonių bei gyvūnų sveikatos ir gyvybės apsaugos gali nustatyti nacionalines taisykles, net jei tokios taisyklės sukuria prekybos kliūtis gaminiams, kuriais teisėtai prekiaujama kitoje valstybėje narėje. Vadinasi, viešoji tvarka, visuomenės saugumas, žmonių bei gyvūnų sveikatos ir gyvybės apsauga ES pripažįstama viešuoju interesu. Taip pat viešuoju interesu pripažįstama pramoninės ir komercinės nuosavybės apsauga, nacionalinių meno istorijos ar archeologijos vertybių apsauga. Akivaizdu, kad čia nėra išvardyti visi interesai, kurie gali būti pripažinti vieši. Viešieji interesai minimi ir įvairių reguliavimo sričių ES teisės aktuose. Vėl gi, šiuose teisės aktuose viešojo intereso apibrėžimas nepateikiamas, tiesiog konstatuojama, kad tam tikri interesai pripažįstami viešuoju interesu. Pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB[50] dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo preambulėje užsimenama, jog architektūrinis projektavimas, pastatų kokybė, jų derinimas prie aplinkos, gamtos bei miesto landšafto paisymas ir pagarba valstybiniam bei privačiam paveldui yra viešasis interesas.[51] Direktyvoje "Dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos"[52] numatytos su viešuoju interesu susijusios veiklos sritys: pašto tarnybų veikla, ligoninių ir medicininės priežiūros veikla, su globa ir rūpyba bei socialinės apsaugos darbu glaudžiai susijusių paslaugų ir prekių tiekimas, švietimas ir pan. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje "Dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos

---

[49] Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija 2012m. spalio 26.d. 55 tomas. [2012] O.L. C 326 [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-06-12]. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=OJ:C:2012:326:TOC;>.

[50] Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo. [2005] OL L 255, 2005 9 30.

[51] *Ibid.*

[52] Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos. [2006] OL L 347.

derinimo"[53] Akivaizdu, kad ES teisės aktuose viešojo intereso samprata paliekama atvira. Leidžiama viešojo intereso atstovui – institucijai suderinti viešąjį interesą nustatytomis procedūromis.[54]

Lietuvoje, kaip ir kitose Europos valstybėse (pvz. Latvijoje,[55] Vokietijoje[56], Danijoje)[57], viešojo intereso idėją galima įžvelgti Respublikos Konstitucijoje.[58] Jos preambulėje deklaruojama, jog "Lietuvių tauta [...] siekdama atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės, atgimusios Lietuvos valstybės piliečių valia skelbia šią Konstituciją".

Apžvelgus Lietuvos teisės aktus pastebėta, kad ne vienas Lietuvos Respublikos teisės aktas įtvirtina galimybę ginti viešąjį interesą. Pavyzdžiui, Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodoma, kad teismas imasi nagrinėti administracinę bylą pagal prokuroro, administravimo subjektų, valstybės kontrolės pareigūnų, kitų valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų, tarnybų ar fizinių asmenų kreipimąsi įstatymų nustatytais atvejais dėl valstybės ar kitų viešųjų interesų gynimo. Lietuvos Respublikos Prokuratūros įstatymo 2 straipsnyje,[59] apibrėžiančiame prokuratūros statusą ir funkcijas, nurodoma, kad pastaroji gina viešąjį interesą. Aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnio 2 d.[60] nustato suinteresuotos visuomenės teisę Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo užginčijant sprendimų, veiksmų ar neveikimo aplinkos ir jos apsaugos bei gamtos išteklių naudojimo srityje materialinį ar procesinį teisėtumą.

---

[53] Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. [2004] OL L 199, 1993.

[54] Makauskaitė, G. Viešojo intereso balansas Europos parlamento ir tarybos reglamento (EB) Nr. 1049/2001 kontekste . *Teisė.* 2010, (77), p. 150.

[55] The Constitution of the Republic of Latvia [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-08]. <http://www.saeima.lv/en/legislation/constitution;>.

[56] Basic Law for the Federal Republic of Germany (Grundgesetz, GG) [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-09] <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/GG.htm;>.

[57] Constitutional Act of Denmark, 5 June 1953 [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-09]. <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_127469.pdf;>.

[58] Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

[59] Valstybinio audito ataskaita. Viešojo intereso gynimo organizavimas 2014 m. gegužės 23 d. Nr. VA-P-40-1-6; P. 10

[60] Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 5-75.

Nors teisės aktai įtvirtina galimybę ginti viešąjį interesą, tačiau net iki 2013 m.[61] viešojo intereso sąvoka nebuvo apibrėžta nė viename Lietuvos teisės akte. (Pastebėtina, kad ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje, vartojant viešojo intereso sąvoką nesistengiama nustatyti norminių jo apibrėžimų, o sąvokos aiškinimas tradiciškai paliekamas teismų praktikai).[62] Mokslinėje literatūroje toks viešojo intereso apibrėžimo nepateikimas vertinamas kaip įstatymus taikantiems vykdomosios ir teisminės valdžios subjektams diskrecinės galios suteikimas. „Tokiais atvejais svarbu, kad minėti subjektai paprastai turi teisę iš keleto teisiškai leistinų sprendimų rinktis vieną, jų nuomone, tinkamiausią, t. y., jie sprendžia, kas yra viešojo intereso dalykas“.[63] Vadinasi, viešojo intereso sąvokos neįvardijimas teisės aktuose suvokiamas kaip viešojo intereso platus traktavimas, suteikiantis teisę įstatymų nustatytiems asmenims spręsti, ar konkrečiu atveju pažeistas viešasis interesas.

Tiesa, vadovaujantis Valstybės kontrolės audito ataskaita dėl viešojo gynimo organizavimo, kai kuriuose atitinkamų sričių veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose įžvelgta tam tikrų viešojo intereso požymių, kurie padeda identifikuoti viešojo intereso pažeidimus. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas nustato: „Vartotojų viešojo intereso gynimas - tai ieškinio ar pareiškimo (skundo) vartotojų viešajam interesui ginti pareiškimas, kai siekiama pripažinti ar pakeisti teisinius santykius, uždrausti (nutraukti) pardavėjo ar paslaugų teikėjo veiksmus (neveikimą), kurie pažeidžia vartotojų teisėtus bendruosius interesus ir yra nesąžiningi vartotojų požiūriu, neatitinka sąžiningos verslo praktikos arba prieštarauja Civiliniam kodeksui, šiam įstatymui ar kitiems teisės aktams”.[64]

„Įstatymų leidėjas, kaip subjektas, kuris formuoja viešojo intereso kategoriją, nors ir ekvilibristiškai, tačiau jau kelis kartus yra išreiškęs ambicijas į viešojo intereso kategorijos sunorminimą.”[65] 2007 m., buvo užregistruotas Lietuvos Respublikos viešojo intereso gynimo

---

61 Lietuvos Respublikos Teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013-07-16, Nr. 76-3824.

62 Lydeka, A. Pamatines vertybes saugo Konstitucija. *Viešasis interesas ir jo gynimas*. Lietuvos teisinė sistema. LŽTA konferencija. Pozicija. p. 9.

63 Krivka, E., *supra* note 3.

64 Valstybinio audito ataskaita viešojo intereso gynimo organizavimas. 2014 m. gegužės 23 d. Nr. VA-P-40-1-6.

65 Klimas, E., Lankelis, E., *supra* note 8, p. 117-118.

civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projektas,[66] tačiau daug žadančio (viešojo intereso aspektu) įstatymo pavadinimo, šiame įstatymo projekte turėjo būti apibrėžtas viešasis interesas. Deja, tai neįvyko. Projekte ne tik nepateiktas viešojo intereso sampratos apibrėžimas, nebuvo nenustatyti aiškūs viešojo intereso požymiai. Dėl šios priežasties projektas susilaukė daug kritikos, todėl Vyriausybė apsiribojo tik projekto svarstymu ir nepateikė jo Seimui.[67] 2009 m. Lietuvoje visuomenės pastangomis vėl buvo inicijuotas viešojo intereso gynimo įstatymas. Teisininkai nesutarė net dėl paties viešojo intereso apibrėžimo, todėl įstatymas nebuvo priimtas.[68] 2012 m. pasiūlyme dėl viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto pakeitimo,[69] buvo apibrėžta viešojo intereso samprata, nustatyti šio instituto požymiai (kriterijai). Vadovaujantis pasiūlymu viešasis interesas suvokiamas kaip objektyviai egzistuojantys teisės saugomi ir ginami visuomenės ar jos atskirų esminių grupių bendri neindividualizuoti (nepriklausantys konkretiems asmenims) socialiniai poreikiai, kuriuos nulemia visuotinai reikšmingi stabilumo ir pozityvių pokyčių visuomenėje (bendrosios gerovės) siekiai. Viešojo intereso pažeidimo objektyvus egzistavimas konstatuojamas atsižvelgiant į kokybinį ir kiekybinį kriterijų. Tai yra, į viešojo intereso objektą - objektyviai reikšmingą, reikalingą, Konstitucijoje įtvirtintą, jos saugomą ir ginamą vertybę, kuri buvo ar gali būti pažeista bei kurios apsauga būtų suinteresuotas bet kuris racionalus visuomenės narys. Kaip matome, pasiūlyme apibrėžtoje viešojo intereso sąvokoje gana daug vertinamųjų kriterijų, todėl įtvirtinus šį apibrėžimą įstatyme, viešojo intereso turinio nustatymas vis vien priklausytų nuo teismų praktikos. Be to, kaip nurodo E. Klimas,

---

66 Lietuvos Respublikos 2006 m. gruodžio 22 d. viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projektas Nr. XP-1963.

67 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 2 1 d. nutarimas Nr. 1243 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP-1963- Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 19 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1964> Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1965- Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5. 37. 40. 44. 56. 103 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto nr. XP-1966. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 17. 32 straipsnių papildymo ir pakeitimo bei įstatymo papildymo 311 straipsniu įstatymo projekto nr. XP-1967. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5.27,49, 83, 274, 275,296 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 961 straipsniu įstatymo projekto nr. XP-1968 ir Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 18 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo projekto nr. XP-1969“. *Valstybės žinios*. Nr. 356-4754

68 *Viešasis interesas ir jo gynimas*. Lietuvos teisinė sistema. Pozicija. 2011, p. 5.

69 2012 m. balandžio 4 d. pasiūlymas dėl viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP- 1963.

pasiūlyme pateiktas viešojo intereso apibrėžimas kritikuotinas ir tuo aspektu, kad teismai ne kartą yra pripažinę, jog pareiškimai dėl viešojo intereso gynimo įprastai būna susiję ne tik su valstybės, visuomenės ar jos dalies neindividualizuotomis teisėmis, bet ir su teisėmis, kurios priklauso konkrečiam asmeniui ar asmenims.[70] Taigi išdėstytas pasiūlymas dėl viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese kol kas tėra tik pasiūlymas.

2010 m. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo koncepcijoje[71] nurodžius, kad viešojo intereso turinys teritorijų planavimo procese kol kas neapibrėžtas - įtvirtintas siekis naujame Teritorijų planavimo įstatyme pateikti viešojo intereso sampratą, būtent teritorijų planavime. Šios ambicijos neliko bevaisės. 2013 m. birželio 27 d. priimtas naujos redakcijos Teritorijų planavimo įstatymas,[72] kurio 8 straipsnyje įtvirtintas viešojo intereso apibrėžimas teritorijų planavimo srityje. Šis teisės aktas – pirmasis Lietuvoje, apibrėžęs viešąjį interesą. Nuo 2014 sausio 1 d. įsigaliojęs Teritorijų planavimo įstatymas įtvirtina viešojo intereso svarbą teritorijų planavimo procese ir konkrečiai nurodo, kas sudaro viešąjį interesą planuojant teritorijas:

1) visuomenės gyvenimo kokybė, pagrįsta objektyviais visuomenės poreikiais ir ištekliais, nuosavybės teisių apsaugos prioritetu, investicijų skatinimu, nustatyta teritorijų planavimo, želdynų normomis, visuomenės sveikatos saugos reglamentais, kitais teisės aktuose nustatytais reikalavimais;

2) kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, žemės ūkio naudmenų su derlinguoju dirvožemiu, miškų, žemės gelmių išteklių, kitų gamtos išteklių apsauga ir racionalus naudojimas, darnus kultūrinio kraštovaizdžio formavimas;

3) valstybės ir savivaldybių funkcijoms ar teritorijų funkcionavimui reikalinga socialinė ar inžinerinė infrastruktūra, šių teritorijų plėtojimas;

4) valstybei svarbūs projektai;

5) visuomenės informavimas ir jos dalyvavimas priimant sprendimus.

---

[70] Klimas, E. *Ar viešojo intereso gynimas ir nuosavybės teisių apsauga gali harmoningai derėti*? Viešojo intereso veidai: Socialinė, teisinė ir ekonominė problematika. Rinktinė. Lietuvos laisvosios rinkos institutas ir advokatų kontora Lawin, Vilnius, 2012, p. 8-9.

[71] Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010 m. kovo 31 d nutarimas Dėl naujos redakcijos Lietuvos Respublikos Teritorijų planavimo įstatymo koncepcijos. Nr. 422.

[72] Lietuvos Respublikos Teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013-07-16, Nr. 76-3824.

Matome, kad visuomenės (viešasis) interesas planuojant teritorijas pasireiškia per penkias raiškos sritis. Galima teigti, kad viešojo intereso raiškos sritys suvoktinos kaip tam tikros sritys, kuriose dažniausiai reiškiasi viešasis interesas. Kiekvienoje srityje viešojo intereso raiška šiek tiek skirtinga, tačiau visas jas sieja ypatinga svarba, reikšmingumas visuomenės atžvilgiu.

Kalbant apie Teritorijų planavimo įstatyme pateiktą viešojo intereso apibrėžtį, jos pateikimas - sveikintinas žingsnis. Tačiau darbo autorės nuomone, pateikiamame apibrėžime kyla tam tikrų neaiškumų, kas sudaro galimybę itin plačiai interpretuoti viešąjį interesą. Pavyzdžiui, įstatyme nurodyta, jog viešąjį interesą sudaro valstybės ir savivaldybių funkcijoms ar teritorijų funkcionavimui reikalinga socialinė ar inžinerinė infrastruktūra, šių teritorijų plėtojimas bei valstybei svarbūs projektai. Kyla pagrįstas klausimas, kas ir kaip nusprendžia, ar valstybės ir savivaldybės funkcijoms atlikti yra reikalinga tam tikra socialinė ar inžinerinė infrastruktūra, ar konkretus valstybės projektas yra valstybei svarbus, ar ne? Kieno kompetencijai paliekami spręsti šie aspektai? Be to, žvelgiant į aptariamą Teritorijų planavimo įstatymo 8 straipsnį kyla abejonė dėl itin vienpusiškos gamtos išteklių, aplinkos apsaugos, valstybės ar savivaldybės vykdomai veiklai reikalingų išteklių apsaugos.

Apžvelgus viešojo intereso apibrėžtumą Lietuvos teisės aktuose, galima sutikti su E. Klimo ir E. Lankelio nuomone, kurių teigimu, įstatymų leidėjas, siekdamas pateikti sunormintą viešojo intereso apibrėžtį, veikia nesistemingai - vienais atvejais viešojo intereso kategorijos apibrėžimo apskritai nepateikia, kitu atveju, pavyzdžiui, naujos redakcijos Teritorijų planavimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, yra bandoma išskirti visuomenės (viešojo) intereso planuojant teritorijas apibrėžtį.[73] Kai bebūtų, viešojo intereso sąvokos (nors ir netobulos) įtvirtinimo Teritorijų planavimo įstatyme naudingumas visuomenei - neabejotinas. Todėl tikėtina, kad ir kitų įstatymų projektų (turinčių viešojo intereso reglamentavimo požymių) rengėjai pasinaudoję esamu pavyzdžiu apibrėš viešąjį interesą.

[73] Klimas, E., Lankelis, E., *supra* note 8, p. 117-118.

1.4 Viešojo intereso samprata teismų praktikoje

Kadangi viešojo intereso sąvoka nėra statiška, mokslinėje literatūroje laikomasi nuomonės, kad „jos turinys gali būti atskleidžiamas tik analizuojant konkrečios bylos faktines aplinkybes.“[74] Vadinasi, viešojo intereso sampratos atskleidimas galimas tik pasitelkus teismų praktiką.

Viešajam interesui apibūdinti Europos Teisingumo Teismas (toliau ETT) naudoja įvairias sąvokas - pavyzdžiui: „viešasis (bendras) interesas,”[75] „visuomenės interesas,”[76] „imperatyvieji reikalavimai”[77], „viešuoju interesu pagrįsti viršesni reikalavimai.”[78] Tačiau svarbu tai, kad ETT neformuluoja bendros, universalios viešojo intereso sampratos, o kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, teismas vertina ar tam tikras interesas yra viešas. ETT nagrinėtose bylose pripažino, kad viešasis interesas yra: aplinkos apsauga,[79] visuomenės sveikata,[80] eismo saugumas,[81] vartotojų apsauga.[82] Mokslinėje literatūroje nurodoma, kad jau be minėtų interesų, viešais pripažįstami ir tvarkos visuomenėje palaikymas, socialinės politikos tikslai, paslaugų gavėjų ir vartotojų apsauga, darbuotojų apsauga, įskaitant socialinę apsaugą, socialinės apsaugos sistemos finansinio stabilumo užtikrinimas, sukčiavimo prevencija, kreditorių apsauga, nesąžiningos konkurencijos prevencija, tinkamas teisingumo administravimas, miesto aplinkos apsauga, įskaitant miestų ir teritorijų planavimą, intelektinės nuosavybės apsauga, kultūros politikos tikslai, įskaitant žodžio laisvės, socialinių, kultūrinių, religinių ir filosofinių visuomenės vertybių apsaugą, aukšto švietimo lygio užtikrinimas, spaudos įvairovės užtikrinimas, nacionalinės kalbos rėmimas, nacionalinio istorinio ir meninio paveldo išsaugojimas, veterinarijos politika, gyvūnų

---

74 Gečaitė, V., supra note 5, p. 71.

75 Judgment of the court 8 May 2014 in Case C-161/13.

76 Judgment of the court 10 May 1995 in case C-384/93.

77 Opinion of advocate general Wahl delivered on 5 September 2013 (1) Joined Cases C-159/12, C-160/12 and C-161/12

78 Judgment of the court 5 December 2013 in Case C-561/12.

79 Judgment of the Court of 11 July 2000 in case C-473/98.

80 Judgment of the Court of 10 November 1994 in case C-320/93.

81 Judgment of the Court of 20 September 2007 in case C-297/05.

82 Judgment of the court 10 May 1995 in case C-384/93.

gerovė[83] ir kt. Reikia pastebėti, kad ETT praktikoje visuomet teikiama pirmenybė visuotiniam, o ne individualiam interesui. Todėl galima sutikti su J. Gumbio išreikšta nuomone, kad ETT interpretacijoje viešojo intereso koncepcija pabrėžia kolektyvinio intereso prioritetą prieš individualių subjektų privačius interesus.[84] Svarbu tai, jog ETT nuomone, viešasis interesas negali būti pateisinamas vien administracinio pobūdžio priežastimis.[85]

Lietuvos Konstitucinis Teismas ne kartą pabrėžė, kad viešojo intereso kategoriją žymi tokios sąvokos kaip: „asmens, visuomenės ir valstybės teisės bei teisėti interesai“, „visuomenės poreikiai (reikmės)“, „valstybės poreikiai (reikmės)“, „savivaldybės poreikiai (reikmės)“.[86] Visuomenės poreikius Konstitucinis Teismas aiškina kaip visuomenės ar jos dalies interesus, kuriuos valstybė, atlikdama savo funkcijas, yra pagal Konstituciją įpareigota užtikrinti ir tenkinti.[87] Atitinkamai galėtų būti aiškinami ir valstybės ar savivaldybės poreikiai. Atkreiptinas dėmesys, kad viešasis interesas, toks, kurio gynimu suinteresuota visa visuomenė.[88]

Apibrėždamas viešojo intereso sampratą, teismas nurodė, kad viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija, tai *inter alia* visuomenės atvirumas ir darna, teisingumas, asmens teisės ir laisvės, teisės viešpatavimas ir kt.[89] Vadinasi, viešasis interesas yra tas, kuris grindžiamas pamatinėmis visuomenės vertybėmis, kurias reglamentuoja bei

---

[83] Šadžius, R. Valstybės finansai ir finansinė veikla (tęsinys) 2012 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-11]. <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fsadzius.lt%2Fdownload.php%2Ffileid%2F84&ei=KMOiU9P-Ae3X7AbV7ICIBQ&usg=AFQjCNFHMxbcT5KfGVud5MVwsBopZwgvyQ&sig2=0_FczgTRE4d80UIDG7vSbA&bvm=bv.69411363,d.ZGU;>.

[84] Gumbis, J. Public Interest: Problem of Conceptualisation. *Socialiniai mokslai*. 2006, 1 (51). p. 12.

[85] Judgment of the Court of 3 October 2000 in case C-58/98.

[86] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. lapkričio 23 d. nutarimas „Dėl teisės normų, reguliuojančių mokesčių santykius, galiojimo atgaline tvarka“. *Valstybės žinios.* 2007-12-04, Nr. 126-5132.

[87] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 2 d. nutarimas „Dėl piliečių nuosavybės teisių į žemę atkūrimo“. *Valstybės žinios*. 2001-04-04, Nr. 29-938.

[88] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas “Dėl Medžioklės įstatymo”. *Valstybės žinios.* 2005-05-19, Nr. 63-2235.

[89] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas „Dėl teismų sprendimų motyvų surašymo ir skelbimo, sprendimo už akių, taip pat dėl apeliacijos“. *Valstybės žinios*. 2006-09-26, Nr. 102-3957, atitaisymas - 2006.11.25, Nr. 127.

saugo šalies Konstitucija. Pavyzdžiui, Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas.[90] Nusikaltimų kardymas, tyrimas, nustatymas,[91] daugiabučių namų tinkamas eksploatavimas bei jų išsaugojimas,[92] autoriaus teisių ir interesų gynyba nuo pažeidimų yra viešas interesas.[93] Konstitucinis Teismas yra nurodęs, kad tais atvejais, kai sprendimą, ar tam tikras interesas turi būti laikomas viešuoju ir ginamas bei saugomas kaip viešasis interesas, turi priimti bylą sprendžiantis teismas, tai būtina motyvuoti atitinkamame teismo akte. Priešingu atveju, kiltų pagrįsta abejonė, kad tai, kas teismo yra ginama ir saugoma kaip viešasis interesas, iš tikrųjų yra ne viešasis, bet privatus tam tikro asmens interesas.[94] Vadinasi, nepakanka konstatuoti, kad interesas yra viešas. Visais atvejais būtina argumentuoti, pagrįsti, paaiškini, kodėl tam tikras interesas pripažintas viešas.

Konstitucinis Teismas, apibūdindamas viešąjį interesą pripažįsta, kad jo sąvoka yra dinamiška, kintanti.[95] Todėl suprantame, kad šis teisės institutas, bėgant ir keičiantis aplinkybėms, gali kisti, o tai ypač apsunkina bendro pobūdžio viešojo intereso apibrėžimo pateikimą.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau LAT) remiasi nuostata, kad viešasis interesas yra vertinamojo pobūdžio[96] bei nurodo, kad tik teismas galutinai sprendžia apie viešojo intereso buvimą ar nebuvimą.[97] Vadinasi, viešojo intereso turinį teismas atskleidžia analizuodamas konkrečios bylos faktines aplinkybes bei taikydamas joms konkrečias teisės normas. Vis tik teismas pripažįsta, kad viešasis interesas apima pagrindinius principus, kuriais grindžiama valstybės teisinė sistema,

---

90 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas "Dėl farmacinės veiklos". *Valstybės žinios*. 2002-03-16, Nr. 28-1003

91 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas "Dėl Telekomunikacijų, Operatyvinės veiklos įstatymų ir Baudžiamojo proceso kodekso". *Valstybės žinios*. 2002-09-25, Nr. 93-4000.

92 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 21 d. nutarimas "Dėl narystės daugiabučių namų savininkų bendrijose". *Valstybės žinios*. 2000-12-28, Nr. 110-353.

93 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas "Dėl autorinių teisių apsaugos ". *Valstybės žinios.* 2000-07-12, Nr. 56-1669.

94 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21d. nutarimas "Dėl teismų sprendimų motyvų surašymo ir skelbimo, sprendimo už akių, taip pat dėl apeliacijos". *Valstybės žinios*. 2006-09-26, Nr. 102-3957, atitaisymas - 2006.11.25, Nr. 127, atitaisymas - 2006.12.16, Nr. 137.

95 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas,, Dėl Lietuvos menininkų rūmų ". *Valstybės žinios.* 2005-07-19, Nr. 87-3274.

96 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-232/2014.

97 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 8 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-279/2012.

valstybės ir visuomenės funkcionavimas, o bendrąja prasme viešieji interesai reiškia naudą visuomenei ar jos daliai, žmonių gerovę.[98]

Teismo nuomone, viešajam interesui yra priskirtina valstybės nuosavybė. Anot teismo, sandoriai, kuriais sprendžiamas valstybei nuosavybės teise priklausančio turto likimas, turi viešojo intereso apsaugos elementų.[99] Neabejotinai viešojo intereso elementų turintis objektas - miškai, tinkamam miško ūkio paskirties žemės naudojimo užtikrinimui.[100] Teismas nurodė, jog statyba miško ūkio paskirties žemėje, esančioje regioninio parko teritorijoje, yra tiesiogiai susijusi su viešuoju interesu išsaugoti valstybei nuosavybės teise priklausančius miškus ir jų išteklius, užtikrinti racionalų miškų naudojimą.

Kitas, LAT nuomone, viešojo intereso sąvokos apimčiai priskirtinas objektas - tinkamas valstybės institucijų ir pareigūnų funkcijų vykdymas. Teismo nuomone, jeigu valstybės institucija ar pareigūnas pažeidžia įstatymą arba kitą teisės aktą, pakertamas piliečių pasitikėjimas valstybe, kartu pažeidžiamas ir viešasis interesas, kad valstybės institucijų veikloje būtų užtikrintas teisėtumas ir jos tarnautų žmonėms.[101]

LAT teigimu, viešojo intereso elementų turi ir nepilnamečių vaikų teisių apsauga bei gynimas. Teismas ne kartą nurodė, kad nepilnamečių teisių apsauga ir gynimas reiškia kartu ir viešojo intereso gynimą.[102] Dar vienas objektas, turintis viešojo intereso elementų - vartotojų teisių gynimas. LAT praktikoje nurodyta, kad vartotojų teisių gynimas vertintinas kaip viešasis interesas, svarbus ne tik pačiam vartotojui, bet ir didelei visuomenės daliai.[103] Viešasis interesas, LAT nuomone, yra ir apsauga nuo visuomenei pavojų keliančių asmenų bei užtikrinimas, kad nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiam asmeniui, kaip silpnesniajai šaliai, būtų atlyginta visa jo patirta

---

98 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-623/2012.

99 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-603/2012.

100 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-156/2014.

101 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-232/2014.

102 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2014.

103 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-475/2001; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2008.

turtinė ar neturtinė žala.[104] Viešojo intereso elementų turi ir viešųjų pirkimų teisiniai santykiai.[105] Viešojo intereso dalimi LAT vadina ir bankroto teisinius santykius.[106]

LVAT apibūdindamas viešąjį interesą nurodo, kad jis – vertinamojo pobūdžio,[107] besikeičianti[108] kategorija, todėl, jo nuomone, negalima nustatyti konkrečios ir tikslios viešojo intereso sąvokos. Be kita ko, teismas nurodė, kad įstatymų leidėjas viešąjį interesą supranta plačiai ir suteikia įstatymų numatytiems subjektams (analizuotu atveju prokurorui) spręsti, ar yra konkrečiu atveju viešasis interesas inicijuoti administracinę bylą, ar ne. Vis tik galutinai apie viešojo intereso buvimą ar nebuvimą sprendžia teismas, nagrinėjantis administracinę bylą, iškeltą pagal prokuroro prašymą.[109] Matome, kad LVAT teigimu, apie viešojo intereso buvimo faktą sprendžia tik teismas, atsižvelgęs į bylos aplinkybes. J. Gumbis pažymi, kad „aiškindami viešojo intereso sampratą, teismai pateikia tik vertybinius kriterijus, kurie nors ir žymi viešojo intereso aiškinimo tendencijas, bet aiškiai nėra pakankami nustatant viešąjį interesą kiekvienu atveju naujų aplinkybių kontekste.“[110] Vadinasi, teismų praktikoje kiekvienu konkrečiu atveju turi būti (vadovaujantis konkrečios bylos aplinkybėmis) sprendžiama ar yra viešas interesas.

LVAT akcentavo, kad Administracinių bylų teisenos įstatyme sąvoka *viešasis interesas* nėra apibrėžta. Viešasis interesas taip pat nėra apibrėžtas kitų teisės šakų normomis. Pažymėtina, kad tuomet, kai nėra praktikos, LVAT, aiškindamas tam tikrus aspektus, remiasi teisės teorija. Todėl LVAT pažymi, kad teisės aktuose vartojamos skirtingos sąvokos, pavyzdžiui, CK, Civilinio proceso kodekse vartojama „viešojo intereso“ sąvoka, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnyje – „asmens, visuomenės ir valstybės teisių bei teisėtų interesų“ sąvoka. Teismas nurodo, kad dabartinės lietuvių kalbos žodyne žodis *viešas* aiškinamas kaip visiems skirtas, visuomenės naudojamas, atviras, neslaptas; žodis *interesas* aiškinamas kaip svarbus, rūpimas dalykas, reikalas, nauda,

---

104 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 8 d nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-279/2012.

105 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-359/2012.

106 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-623/2012.

107 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. gruodžio mėn. 31 d. aprobuotas Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus), apibendrinimas.

108 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 spalio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-580/2011.

109 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007m. lapkričio 5d. nutartis administracinėje byloje, Nr. A17-742/2007.

110 Gumbis, J., *supra* note 84, p. 12.

susidomėjimas . Siekiant nustatyti sąvokos *viešas interesas* turinį yra svarbu tai, kad tai yra specialiajai teisinei kalbai, o ne bendrinei kalbai būdingas terminas. Todėl yra svarbu, kokia prasme šis terminas naudojamas teisinėje ir, visų pirma, teisminėje praktikoje. Teismas padarė išvadą, kad viešais interesas, taikant Administracinių bylų teisenos įstatymą, turėtų būti suvokiamas kaip tai, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai.[111] Matome, kad LVAT suformuluotoje ir taikomoje viešojo intereso sampratoje viešasis interesas aiškinamas kaip tai, kas visuomenei objektyviai reikšminga, reikalinga, vertinga. Tačiau ką reiškią objektyviai? Tai vėl vertinamoji sąvoka.

Filosofijoje objektyvumas traktuojamas kaip viena iš žmogaus žinių apie objektą. Objektyvumas suprantamas kaip "gebėjimas teisingai ir tiksliai išskirti objektą ir jį pažinti."[112] Tačiau viskas "objektyvu tik tiek, kiek vienoda vertinančiųjų subjektų būklė."[113] Vadovaujantis tarptautinių žodžių žodynu, žodis *objektyvus* reiškia: 1) priklausantis objektui, egzistuojantis už sąmonės ir nuo jos nepriklausomas; 2) bešališkas, be išankstinio nusistatymo, 3) objekto sąlygotas, atitinkantis tikrovę.[114] Vadinasi, tam tikro intereso visuotinis reikalingumas ir vertingumas visuomenei turi būti pagrįstas ne subjektyviu įsitikinimu, bet tik objektyviais, betarpiškais, tikrovę atitinkančiais, tačiau nuo vertinančiojo sąmonės nepriklausančiais, argumentais. Objektyvūs, tikrovę atitinkantys argumentai, manytina, turi atsispindėti konkrečioje byloje, o juos vertina teismas.

Pastebėtina, kad LVAT, spręsdamas, ar interesas viešas, vadovaujasi ir Konstitucinio Teismo išaiškinimais. 2008 m. liepos 5 d. administracinėje byloje teismas sprendė, ar panaikinti savivaldybės tarybos bei savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymus, bei sprendimus, taip pat išduotas planavimo sąlygas teritorijų planavimo dokumentams rengti. LVAT atsižvelgdamas į Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, nurodė, kad viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Lietuvos Respublikos Konstitucija.[115] Todėl kiekvienąkart,

---

[111] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004m. sausio 23d. nutartis administracinėje byloje, Nr. A3-11/2004.

[112] Berdyayev, N.A. *Filosofiya neravenstva*. – M.,1990, p. 123.

[113] Melnikov, V.I. Obyektivnoye i subyektivnoye [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-05]. <http://www.myslenedrevo.com.ua/ru/Sci/Philosophy/Melnikov/GenAspects/Objective.html;>.

[114] Tarptautinių žodžių žodynas internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-09]. < http://www.tzz.lt/;>.

[115] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 5d. nutartis administracinėje byloje, Nr. A146-335/2008.

kai kyla klausimas, ar tam tikras interesas laikytinas viešuoju, būtina nustatyti aplinkybę, kad, nepatenkinus tam tikro asmens ar grupės asmenų intereso, būtų pažeistos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos, jos saugomos ir ginamos vertybės.[116]

Apžvelgus LVAT praktiką viešojo intereso aspektu, galime teigti, kad viešuoju interesu teismas pripažįsta:

- Tinkamą teisės normų laikymąsi, priimtų administracinių aktų neprieštaravimą aukštesnės galios teisės aktams (LVAT teigimu, valstybės valdžią įgyvendinančios ir kitos valstybės bei savivaldybių institucijos, visi pareigūnai veiktų remdamiesi teise.[117] Kitoje byloje[118] gintinu viešojo intereso objektu LVAT laiko ir savivaldybės administravimo subjektų priimtų administracinių aktų neprieštaravimą teisės normoms. Pažymėtina, kad ne kiekvienas teisės aktų reikalavimų pažeidimas pažeidžia ir viešąjį interesą. LVAT nuomone, viešas interesas yra tada, kai nustatoma, kad konstatuotieji materialinės ar proceso teisės normų pažeidimai yra tokio pobūdžio, jog tuo pačiu pažeidžia ir viešąjį interesą[119]);
- Miškų ūkio paskirties žemės tikslinės paskirties keitimą į namų valdą (LVAT teigimu, miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis turi būti racionaliai užtikrintas, saikingas gamtos išteklių (miško) naudojimas. Svarbu pastebėti, ar nėra pažeidžiami miško nepertraukiamo, racionalaus naudojimo ir atkuriamumo principai. Anot teismo, miškai - natūrali gamtinė aplinka- viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė[120]);
- Vertingų, saugomų vietovių apsaugą (vienoje iš bylų LVAT konstatavo, kad tinkama aplinkos ir ypač vertingų vietovių apsauga yra suinteresuota visa visuomenė, o ne tik pavieniai asmenys ar bendruomenės, todėl egzistuoja viešasis interesas dėl aplinkos, vertingų

---

116 Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo. 2009 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS556-15/2009.

117 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. rugsėjo 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A575-1576/2008.

118 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A5-768/2007.

119 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-335/2008.

120 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje, Nr. A17-742/2007.

vietovių apsaugos režimo pažeidimų nustatymo ir pašalinimo.[121] Kitoje byloje[122] LVAT nurodė, kad praktikoje viešojo intereso apsauga siejama su vertybėmis, t. y., viešojo intereso aksiologinė koncepcija. Tinkama saugomų teritorijų (vertingų vietovių) apsauga yra suinteresuota visa visuomenė, todėl interesas, kad bet kokia veikla, galinti turėti neigiamos įtakos minėtoms teritorijoms, būtų vykdoma griežtai laikantis Konstitucijos, įstatymų ir jiems neprieštaraujančių kitų teisės aktų reikalavimų, yra laikytinas viešuoju interesu.);

- Kultūros vertybių apsaugą (LVAT vienoje bylų[123] spręsdama dėl savivaldybės administracijos Miesto plėtros departamento UAB „X“ išduoto statybos leidimo rekonstruoti nekilnojamąją kultūros vertybę (Žvėryno vandens malūną) ir statyti šios vertybės teritorijoje, kuri kartu yra ir saugoma teritorija, naują statinį – 4 aukštų daugiabutį namą, nurodė, kad pareiškėjos skundas yra grindžiamas tuo, kas yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei, jos daliai – Žvėryno bendruomenės gyventojams, taip pat yra nurodoma, kad yra pažeistos visuomeninės organizacijos ir jos narių teisės bei interesai. Todėl teismas vertino, kad pareiškėja šioje byloje gina viešąjį interesą. Kitoje byloje[124] LVAT vertindamas žemės sklypo, detaliojo plano patvirtinimą bei savivaldybės administracijos išduotą projektavimo sąlygų sąvadą nustatė, kad teritorija, kuriai patvirtintas ginčijamas detalusis planas yra kultūros vertybės U2 teritorijoje, kuri pagal viešo Kultūros vertybių registro duomenis yra valstybės saugoma. LVAT konstatavo, kad sprendimas yra susijęs su vertybe, visuomenei svarbia kaip jos kultūrinis turtas (Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 2 str. 21 d.), kas lemia, jog šio klausimo sprendimas yra susijęs ir su tuo, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai, t. y., su viešuoju interesu.);
- Žemės sklypų, kurie nėra priskiriami saugomoms teritorijoms, apsaugą (LVAT vienoje nagrinėtoje byloje[125] konstatavo, kad nors žemės sklypai, kurių atžvilgiu priimti ginčijami

---

121 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. lapkričio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-662-1362/2009.

122 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 9 d. Nr. nutartis administracinėje byloje A602-923/2013.

123 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A3-11/2004.

124 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo balandžio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-952/2011.

125 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 5d. nutartis administracinėje byloje, Nr. A146-335/2008.

Trakų rajono savivaldybės sprendimai ir nepriskirtini saugomoms teritorijoms, išplėstinė teisėjų kolegija, įvertinusi aukščiau nurodytas aplinkybes, sutinka su pareiškėjo išdėstytais argumentais dėl galimų neigiamų pasekmių Trakų istoriniam nacionaliniam parkui bei kitoms Trakų rajone esančioms saugomoms teritorijoms. Reikia paminėti, kad be šioje byloje nagrinėjamų sprendimų, pareiškėjas kreipėsi į teismą ginčydamas viešojo administravimo subjektų sprendimus, priimtus dėl daugiau kaip 150 žemės sklypų, kurių bendras plotas sudaro apie 450 ha ir kurių įgyvendinimas galėtų sukelti neigiamas pasekmes Trakų rajono tradiciniam kraštovaizdžiui, gamtos bei istorijos ir kultūros vertybėms.);

- Asmenų teisės į žemės nuosavybę bei naudojimą įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis įgyvendinimas ir neteisėtai nusavintos žemės grąžinimas ir socialinio teisingumo privatizuojant valstybinę žemę atkūrimas (LVAT nurodė, kad sklypas trečiajam suinteresuotam asmeniui J. R. suprojektuotas kitoje nei turėta žemė vietoje, tuo šiurkščiai pažeistos Piliečių nuosavybės teisių atkūrimo į žemę 5 straipsnio 6 dalies, 4 straipsnio 2 dalies nuostatos, trečiųjų suinteresuotų asmenų teisės, o taip pat ir viešasis interesas, nes projektuojant žemės sklypus buvo pažeisti žemės reformos tikslai: įgyvendinti asmenų teisę į žemės nuosavybę bei naudojimą įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis, grąžinti neteisėtai nusavintą žemę ir atkurti socialinį teisingumą privatizuojant valstybinę žemę.); [126]

Žinoma, šis sąrašas neapima visų interesų, kuriuos LVAT pripažįsta viešais, tačiau iš pateiktų pavyzdžių matome, kad viešuoju interesu pripažįstama Konstitucijoje saugotinos vertybės tokios kaip aplinkos apsauga ar asmens nuosavybės teisių apsauga.

[126] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2006 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A11-839/2006.

2. SUBJEKTŲ, GINANČIŲ VIEŠĄJĮ INTERESĄ, VEIKLA

2.1 Viešojo intereso gynimo subjektų klasifikacija

Administracinių bylų teisenoje asmens teisė ginti viešąjį interesą apibrėžiama kaip įstatymu numatytų asmenų teisė, įstatymo numatytais atvejais kreiptis į administracinį teismą ginant tai, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai.[127] Šio įstatymo 5 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatyta,[128] jog teismas imasi nagrinėti administracinę bylą pagal prokuroro, administravimo subjektų, valstybės kontrolės pareigūnų, kitų valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų, tarnybų ar fizinių asmenų kreipimąsi įstatymų nustatytais atvejais dėl valstybės ar kitų viešųjų interesų gynimo. Administracinių bylų teisenos įstatymo 56 straipsnio 1 dalis numato, kad įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, administravimo subjektai, valstybės institucijos, įstaigos, organizacijos, tarnybos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai. Vadovaujantis aptartomis įstatymų nuostatomis, teisę kreiptis į teismą dėl viešojo interesų gynimo įstatymų leidėjas suteikia tik tokiems subjektams, kuriems šią teisę numato įstatymas. „Bylą nagrinėjantis teismas, spręsdamas dėl viešojo intereso pažeidimo, kiekvienu atveju patikrina, ar subjektas, kuris kreipiasi į teismą, turi įstatyme numatytus įgaliojimus ginti viešąjį interesą. Jei tokia teisė įstatymu nesuteikta, reiškia, kad asmuo neturi teisės kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, o teismas neturi pareigos nagrinėti tokio pareiškimo.“[129] Kitaip tariant, viešasis interesas teisme gali būti ginamas tik tuo atveju, kai kreipiasi tinkamas subjektas. LVAT pareiškėjo buvimą tinkamu subjektu įvardijo kaip specialų subjektiškumą.[130]

Kyla klausimas, ar specialaus subjektiškumo kriterijus ne per daug susiaurina subjektų, kurie gali ginti viešąjį interesą teisme, sąrašo? Juk Konstitucijos 30 straipsnio 1 d.[131] nurodo, kad asmuo,

---

127 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004 m. sausio 23d. nutartis administracinėje byloje Nr. A3-11/2004.

128 Lietuvos Respublikos Administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 13-308.

129 Klimas, E., *supra* note *70,* p. 16.

130 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-580/2013.

131 Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Konstitucinio Teismo nuomone, įstatymų leidėjas turi teisę nustatyti viešojo intereso ribas konkrečiuose santykiuose.[132] Todėl viešoji intereso gynimo subjektų (galinčių kreiptis į teismą) grupės ribojimas - teisėta priemonė. Juolab, kad kai kurie subjektai neturėdami teisės kreiptis tiesiogiai į teismą dėl viešojo intereso gynimo, esant viešojo intereso pažeidimui, gali kreiptis (kai kuriais atvejais privalo kreiptis) į tinkamą subjektą. Taigi "tiek valstybės institucijos, tiek privatūs subjektai, neturintys įstatyme numatytos teisės kreiptis į teismą ir taip ginti viešąjį interesą, gali kreiptis į prokurorą (pagrindinę viešojo intereso gynimo instituciją), kad šis inicijuotų viešojo intereso gynimo teisme procesą. Ši teisė, o prokuroro pareiga išnagrinėti tokį pareiškimą, teisinėje sistemoje atlieka filtro vaidmenį."[133] Vadovaujantis pateikta informacija, galime išskirti dvi viešojo intereso gynimo subjektų grupes:

1. Pirmai grupei priskiriami subjektai, kuriems įstatymų nustatyta tvarka suteikta iniciatyvos teisė kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą pirmai grupei priskiriami prokurorai, valstybės institucijos, įstaigos, organizacijos, tarnybos, kiti administravimo subjektai (pvz. Vyriausybės atstovai, Viešųjų pirkimų tarnyba, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir kt.) ar fiziniai asmenys (suinteresuota visuomenė).
2. Antrajai viešojo intereso gynimo grupei priskiriami asmenys, neturintys teisės patys kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, tačiau turintys pareigą (viešojo intereso pažeidimo atveju) kreiptis į pirmosios grupės subjektus. Šiai subjektų grupei galime priskirti Valstybės kontrolę, Lygių galimybių kontrolierius ir kt. Toliau aptarsime subjektų, ginančių viešąjį interesą, veiklą.

Pažymėtina, kad viešąjį interesą administracinis teismas gina ne tik pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 3 dalies 3 punkte ir 56 straipsnio 1 dalyje numatytų subjektų skundus (prašymus), bet ir savo iniciatyva tais atvejais, kai administracinis teismas įžvelgia grėsmę asmenų, visuomenės ir valstybės teisėms, jeigu jų teisių pažeidimas kartu lemtų ir viešojo intereso

---

[132] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas„ Dėl valdininkų teisės į nuosavybę ". *Valstybės žinios.* 1997-05-09, Nr. 40-977.

[133] Radzevičiūtė, A. Viešojo intereso gynimas Valstybės kontrolės veikloje. Tarptautinės konferencijos „*Viešasis interesas versus teisėti lūkesčia*i" medžiaga; 2014 m. rugsėjo 12 d. p. 2.

pažeidimą.[134] Taigi šiuo aspektu teismas suvokiamas tarsi viešojo intereso gynimo subjektas. Tačiau, pavyzdžiui, V. Nekrošius teismo kaip viešojo intereso gynimo subjekto idėjai nepritaria. "Aš maniau ir manau, kad teismas pirmiausiai yra teisingumą vykdanti institucija. Ji negali vykdyti jokių kitų funkcijų, tarp jų prokuroro, valstybės advokato, nes tai daro teismą šališką. Nuostata, kad teismas privalo ginti viešąjį interesą, mano nuomone, prieštarauja teismo teisingumo vykdymo funkcijai."[135] Tačiau darbo autorės nuomone, teisingumo įgyvendinimas yra ne kas kita kaip viešas interesas. Teismas yra ne tik teisingumą vykdanti, tačiau ir teisingumą atstovaujanti institucija (juk viešojo intereso atstovavimas yra dalyvavimas tose santykiuose, kur realizuojamas viešas interesas). Tad manytina, kad teismą galime priskirti prie viešojo intereso gynimo subjektų.

2.2 Prokuroro kompetencijos ginant viešąjį interesą

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnyje[136] įtvirtinta prokuroro teisė įstatymo nustatytais atvejais ginti asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus. Šia konstitucine nuostata prokurorai įpareigojami ginti viešąjį interesą.

Įsigaliojus naujam Administracinių bylų teisenos įstatymui, prokuratūra yra pagrindinė viešojo intereso gynimo institucija ir vienintele institucija, turinti bendrąją kompetenciją ginti viešąjį interesą administracinėse bylose.

Detaliau prokurorui priskiriama viešojo intereso gynimo kompetencija reglamentuota 2003 m. balandžio 22 d. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatyme.[137] Šio įstatymo 9 straipsnis kaip vieną iš prokurorų funkcijų įvardija viešojo intereso gynimą. Prokuratūros įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prokurorai, nustatę asmens, visuomenės, valstybės teisių ir teisėtų interesų pažeidimą, viešąjį interesą gina įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka pagal asmens, valstybės ar savivaldybių institucijos arba įstaigos pranešimą, pasiūlymą, pareiškimą, skundą arba savo iniciatyva, taip pat ir tais atvejais, kai kitų institucijų pareigūnai, tarnautojai ar jiems prilyginti

---

134 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus) 2009 m. kovo 18 d. apibendrinimas. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo biuletenis Nr. 16, p. 326.

135 Nekrošius, V. Ar teismas yra viešąjį interesą ginantis subjektas? Tarptautinės konferencijos „*Viešasis interesas versus teisėti lūkesčiai*"medžiaga; 2014 m. rugsėjo 12 d. p. 11.

136 Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

137 Lietuvos Respublikos 2003 m. balandžio 22 d. prokuratūros įstatymas. *Valstybės žinios.* 2003, Nr. 42-1919.

asmenys, privalantys ginti šį interesą, nesiėmė priemonių, pažeidimams pašalinti. Matome, kad, vadovaujantis šiuo straipsniu, prokuroras turi ginti viešąjį interesą trimis atvejais:

- savo iniciatyva;
- pagal asmens, valstybės ar savivaldybių institucijos arba įstaigos pranešimą, pasiūlymą, pareiškimą;
- tuo atveju, jei viešo intereso negina institucijos, kurios turi tai daryti.

Taigi prokurorams suteikta diskrecijos teisė nuspręsti, kokiais atvejais viešasis interesas yra pažeistas ir kada būtina kreiptis į teismą. LVAT šiuo aspektu nurodė, kad tai, jog įstatymų leidėjas, suteikdamas teisę prokurorui inicijuoti bylas, kai to reikalauja viešasis interesas, nepateikė viešojo intereso sampratos. Vadinasi, įstatymų leidėjas viešąjį interesą supranta plačiai ir suteikia teisę prokurorui spręsti, ar konkrečiu atveju yra viešasis interesas inicijuoti administracinę/civilinę bylą, ar ne. Dėl to kreiptis į teismą, ginant viešąjį interesą, prokuroras gali visais atvejais. Tik prieš tai reikia nustatyti tokį teisės aktų pažeidimą, kurio pobūdis, prokuroro nuomone, turi esminės reikšmės asmenų, jų grupių, valstybės ir visuomenės teisėms bei teisėtiems interesams ir sudaro pagrįstas prielaidas prokuroro reiškiamam materialiniam teisiniam reikalavimui patenkinti.[138]

Dėl paskutinio atvejo (kuomet prokuroras gina viešąjį interesą, kai jo negina institucijos, kurios turi tai daryti) prokuratūra nurodė, kad viešojo intereso gynimas, visų pirma, yra atitinkamų valstybės ar savivaldybių institucijų prerogatyva. Tik tuo atveju, kai šios institucijos tinkamai neatlieka jų kompetencijai priskirtų funkcijų ar nėra tokios kompetentingos institucijos, į viešojo intereso gynimo procesą įsijungia prokuroras.[139] Pastarąją nuostatą kritikuoja V. Nekrošius. Jo nuomone, ši teisės norma "reiškia, kad mes turime tarnautojų etatus kitose institucijose, kurios privalo ginti viešąjį interesą. O jeigu institucijos to nedaro, tai viešąjį interesą privalo ginti prokuroras. Bet juk tai ne sistema. Tai jos imitacija."[140] Darbo autorės nuomone, prokurorams, ginant viešąjį interesą, tenka didžiulė našta (per 2011 metus (2012 ir 2013 m. statistika nepateikiama) vien prokurorai, vykdydami viešojo intereso gynimo funkciją, teismams pateikė net

---

138 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. 17 - 742/2007.

139 Lietuvos Respublikos Generalinės prokuratūros pažyma "Dėl prokurorų veiklos ginant viešąjį interesą teritorijų planavimo ir statybų srityje 2011 metais" 2012 m. sausio 30 d. Nr. 17.3.-10.

140 Nekrošius, V., *supra* note 135, p. 10.

690 ieškinių, pareiškimų ar prašymų, kurių bendra suma siekia 52 938 005 litus)[141], kuri ne visada leidžia operatyviai dirbti ir užtikrinti balansą tarp viešojo intereso gynimo ir kitų individualių teisių apsaugos. Gali būti, kad itin dideli darbo krūviai lemia tyrimo kokybę (sunku ištirti visas bylos aplinkybes) ir tinkamą viešojo intereso gynimą.

Aktualu tai, kad „prokuroras viešąjį interesą gali ginti ne tik kreipdamasis į teismą, tačiau ir administracinėmis procedūromis."[142] Prokuratūros įstatymo 3 d. nuostatos numato, kad prokurorai, turėdami pagrindą manyti, kad yra pažeisti teisės aktų reikalavimai, gindami viešąjį interesą, turi įgaliojimus: reikalauti iš valstybės ar savivaldybių institucijų, įstaigų ar įmonių, kitų juridinių ir fizinių asmenų pateikti dokumentus ir informaciją. Gali reikalauti iš valstybės ar savivaldybių institucijų jų veiklos srityse spręsti dėl priemonių teisės pažeidimams pašalinti taikymo ir, per 20 darbo dienų nuo reikalavimo gavimo dienos, informuoti prokuratūrą apie priimtą sprendimą, reikalauti iš valstybės ar savivaldybių institucijų, įstaigų atlikti patikrinimus, auditą, pateikti išvadas ir pan.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad viešąjį interesą ginančių generalinės prokuratūros ir viešojo intereso gynimo skyriaus prokurorų kompetencija - skirtinga. Generalinės prokuratūros Viešojo intereso gynimo skyriaus (prokurorų funkcijos):

- ypatingais atvejais nagrinėja Generalinėje prokuratūroje gautus asmenų pareiškimus, prašymus, skundus dėl galimai pažeisto viešojo intereso ir priima dėl jų sprendimus; vykdydami aukštesniojo prokuroro funkcijas, nagrinėja asmenų skundus dėl apygardų prokuratūrų Viešojo intereso gynimo skyriaus prokurorų sprendimų, kuriais buvo atsisakyta ginti viešąjį interesą;
- analizuoja, apibendrina prokurorų ir teismų praktiką dėl viešojo intereso gynimo priemonių taikymo, rengia rekomendacijas, apibendrinimus, aiškinamuosius raštus.[143]

Apygardų prokuratūrų Viešojo intereso gynimo skyrių (prokurorų funkcijos):

---

[141] Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros pažyma apie prokurorų veiklą ginant viešąjį interesą per 2011 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-03]. <http://www.prokuraturos.lt/nbspnbspVie%C5%A1ojointeresogynimas/tabid/163/Default.aspx;>.

[142] Medutytė, R. *Viešojo intereso gynimo procesinės aktualijos.*Vilniaus universiteto, teisės fakulteto, studentų mokslinių darbų 2014 konferencijos medžiaga. p. 5.

[143] Lietuvos Respublikos prokuratūros ir prokurorų kompetencijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. I-14.

- nagrinėja apygardos prokuratūroje gautus asmenų pareiškimus, prašymus, skundus dėl galimai pažeisto viešojo intereso gynimo (pvz., dėl administracinių aktų panaikinimo, sandorių pripažinimo negaliojančiais, dėl proceso atnaujinimo administracinėse bylose, dėl pripažinimo neveiksniu, dėl tėvų valdžios apribojimo, dėl globos ir rūpybos nustatymo, tam tikrais atvejais dėl santuokos pripažinimo negaliojančia ar jos nutraukimo, dėl juridinio asmens neteisėto įsteigimo ir pan.) ir priima dėl jų sprendimus;
- teikia teismui ieškinį dėl žalos, padarytos nusikalstamais veiksmais, atlyginimo, jei toks ieškinys nepareikštas baudžiamojo proceso tvarka arba teismo paliktas nenagrinėtas;
- apygardos prokuratūros Viešojo intereso skyriaus vyriausiasis prokuroras, vykdydamas aukštesniojo prokuroro funkcijas, nagrinėja asmenų skundus dėl apygardos prokuratūros Viešojo intereso gynimo skyriaus prokurorų sprendimų, kuriais buvo atsisakyta ginti viešąjį interesą.

Matome, kad Generalinės prokuratūros prokurorų kompetencija "aukštesnio lygio". Prokurorai prašymus dėl galimai pažeisto viešojo intereso nagrinėja tik ypatingos svarbos atvejais (visoje Lietuvos teritorijoje). Taip pat nagrinėja asmenų skundus dėl apygardų prokuratūrų Viešojo intereso gynimo skyriaus prokurorų sprendimų, be to, analizuoja bei apibendrina prokurorų ir teismų praktiką dėl viešojo intereso.

Pažymėtina, kad prokuroro galimybės ginti viešąjį interesą kai kuriais atvejais susiaurinamos. S. Petravičienės nuomone, "LVAT praktikoje viešojo intereso sampratos turinys ir apimtis yra siaurinami, o kartu siaurinamos prokuroro galimybės apginti pažeistą viešąjį interesą. Tai pasireiškia teismui nurodant, kad vien prokuroro nuomonės, jog teisės akto pažeidimas turi esminės reikšmės asmenų, jų grupių, valstybės ir visuomenės teisėms bei teisėtiems interesams, nepakanka, reikalaujant iš prokuroro įrodyti, kad objektyviai egzistuoja būtinybė ginti viešąjį interesą bei nurodyti, kokias neigiamas pasekmes (žalą) valstybei, visuomenei ar kokiai konkrečiai jos daliai, įstatymų saugomiems teisiniams gėriams sukelia ar sukels skundžiamas aktas, bei koks bus šių pasekmių (žalos) pobūdis ir mastas; prokuroro teisę ginti viešąjį interesą siejant su trečiųjų asmenų pažeistų teisių gynyba - tais atvejais, kai viešasis interesas sutampa su trečiųjų asmenų interesais ir tretieji asmenys jau yra pasinaudoję teise į teisminę gynybą, prokuroro prašymas dėl viešojo intereso gynimo netenkinamas."[144]

---

[144] Petravičienė , S. Viešojo intereso gynimo problemos, *Konferencijos* "*Viešasis interesas ir jo gynimas*" medžiaga. 2011-04-08. p. 30

Atlikdamas savo funkcijas, prokuroras yra nepriklausomas ir klauso tik Konstitucijos ir įstatymų (Prokuratūros įstatymo 11 straipsnio 2 dalis), todėl prokurorai turi teisę savarankiškai atlikti tyrimą ir įvertinti medžiagą, susijusią su galimai viešąjį interesą pažeidžiančiais sprendimais.[145] LVAT konstatavo, jei administracinėje byloje Klaipėdos apygardos prokuratūra atsisakė ginti viešąjį interesą bei kreiptis į teismą su prašymu dėl Palangos miesto savivaldybės administracijos sprendimų, kurie buvo ginčijami šioje administracinėje byloje, panaikinimo, nevaržo pareiškėjo Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro teisės ginti viešąjį interesą bei teisme ginčyti tuos pačius administracinius sprendimus.[146] Taigi prokuroro teisės kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo negali būti varžomos, tuo atveju, jei kitas prokuroras yra atsisakęs ginti viešąjį interesą.

Pastebėtina, kad dažniausiai prokurorų taikoma viešojo intereso gynimo priemonė - kreipimasis į teismą su ieškiniu dėl viešojo intereso gynimo. 2013 m., palyginti su 2011 m., teismui pateiktų prokurorų ieškinių sumažėjo 54 proc. Prokuratūros aiškinimu, ieškinių skaičiaus mažėjimą lėmė mažėjantis Prokuratūros gautų kreipimųsi skaičius, prokurorų aktyvumas reikalaujant, kad viešąjį interesą gintų institucijos, kurių veiklos srityje buvo padarytas teisės aktų pažeidimas, teigiami pokyčiai viešojo administravimo institucijų veikloje, joms aktyviau veikiant kompetencijos srityje. Įvertinti, ar viešojo intereso pažeidimų padaroma mažiau, nėra galimybės. Statistinių duomenų, kiek nustatoma pažeidimų valstybės mastu, nėra.[147]

2.3. Valstybinės kontrolės ir administracinės priežiūros tarnybos

Vadovaujantis 1995 m. gegužės 30 d. valstybės kontrolės įstatymo 35 straipsnio 4 punktu,[148] valstybės kontrolierius, jo pavaduotojai ir kontrolės skyrių viršininkai turėjo teisę pareikšti ieškinį teisme ir siūlyti atleisti iš užimamų pareigų kaltus pareigūnus. Išskiriami tie pareigūnai, kuriuos

---

145 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. gruodžio 31 d. aprobuotas Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus), apibendrinimas. Administracinė jurisprudencija. 2008 Nr. 16.

146 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. rugsėjo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-438-475/08.

147 Valstybinio audito ataskaita. Viešojo intereso gynimo organizavimas 2014 m. gegužės 23 d. Nr. VA-P-40-1-6; p. 21-22.

148 Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios.* 2001, Nr. 112-4070.

skiria Respublikos Prezidentas arba skiria ar renka Seimas, už įstatymų ar Vyriausybės nutarimų pažeidimus ar padarytą esminę žalą valstybei arba savivaldybės įmonei, įstaigai, organizacijai. Tačiau 2002 m. kovo 1 d. įsigaliojusiu naujos redakcijos valstybės kontrolės įstatymas, ši funkcija panaikinta motyvuojant, kad reikia atsisakyti nebūdingų audito institucijai kvotos funkcijų ir revizijų pagal teisėsaugos organų pavedimus. Vadinasi, valstybės kontrolė yra audito institucija, besivadovaujanti ir tarptautine audito praktika bei audito metodikomis, nesuderinamomis su kvotos ir revizijų atlikimu, todėl ši institucija, pagal galiojantį teisinį reguliavimą, neturi teisės ginti viešojo intereso.

2014 m. rugsėjo 12 d. vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Viešasis interesas versus teisėti lūkesčiai“ A. Radzevičiūtė, kalbėdama apie viešojo intereso gynimą valstybės kontrolės veikloje nurodė, kad “atliekant finansinį (teisėtumo) auditą be kitų dalykų yra vertinamas valstybės lėšų ir turto valdymas, naudojimas ir disponavimas jais. Šio vertinimo metu gali būti nustatomi teisės aktų pažeidimai, kurie priskirtini viešojo intereso pažeidimams.”[149] Valstybės kontrolė, vadovaudamasi valstybės kontrolės įstatymo 21 str.1 d. nustatyta tvarka, nustačiusi nuolatinius, esminius ar visuomenės interesų pažeidimus apie juos praneša Seimui, Vyriausybei, teisėsaugos institucijoms ir imasi kitų prevencinių priemonių, kad pažeidimai nepasikartotų. Pagal valstybės kontrolės įstatymo 18 straipsnio 5 punktą valstybės kontrolierius ar jo pavaduotojai, priimdami sprendimus pagal audito ataskaitas, turi teisę, nustačius pažeidimus, nagrinėtinus atitinkamų viešojo administravimo subjektų arba teisėsaugos institucijų, valstybinio audito dokumentus perduoti pagal kompetenciją. Vadinasi, ši tarnyba, nustačiusi viešojo intereso pažeidimą, privalo kreiptis į atitinkamas viešojo intereso gynimo institucijas, pvz., prokuratūrą ar atskirais atvejais į viešųjų pirkimų tarnybą, kad pastarosios pradėtų procesą. Įvertinus tai, kas apžvelgta, valstybės kontrolė priskiriama antrajai viešojo intereso gynimo grupei, nes ji neturi teisės pati kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, tačiau turi pareigą viešojo intereso pažeidimo atveju kreiptis į pirmosios grupės subjektus.

Išskiriami trys argumentai, kodėl nėra būtina valstybės kontrolę įtraukti į subjektų, galinčių kreiptis į teismą, sąrašą:

1. Valstybės kontrolė įstatymų numatytais atvejais gali būti į teismą įtraukta kaip proceso dalyvis dalyviu arba įstoti į procesą savo iniciatyva, kad pateiktų išvadą byloje.

---

149 Radzevičiūtė, A., *supra* note 133, p. 4.

2. Valstybės kontrolė teismo procese aktyviai dalyvauja trečiuoju asmeniu/trečiuoju suinteresuotu asmeniu, jei prokuratūra pareiškia ieškinį teisme viešajam interesui ginti pagal valstybinio audito medžiagą

3. Audito institucija savo veikloje naudoja kitus būdus ir priemones teisės aktų pažeidimų pašalinimui ir jų prevencijai, žinoma, tai atliekama pagal turimas kompetencijas. Apžvelgiant į išdėstytus argumentus, reikėtų sutikti su A. Radzevičiūtės išvada, jog "nors valstybės kontrolė nėra subjektas, turintis teisę tiesiogiai pareikšti ieškinį teismui dėl viešojo intereso gynimo, manytina, kad esamas teisinis reguliavimas sudaro tinkamas ir pakankamas prielaidas Valstybės kontrolei būti aktyvia proceso dalimi audito institucijos kompetencijos ribose."[150]

Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymas[151] numato Vyriausybės atstovo teisę ginti viešąjį interesą, kurį pažeidžia savivaldybės institucijos ar pareigūnai. Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punktas nustato, kad Vyriausybės atstovas, atlikdamas savivaldybių administracinę priežiūrą, gali paduoti administraciniam teismui pareiškimus dėl savivaldybės institucijų ir savivaldybės pareigūnų teisės aktų, neatitinkančių Konstitucijos ir įstatymų, dėl įstatymų ir Vyriausybės sprendimų ar kitų teisės aktų (kuriais įgyvendinamos valstybinės (perduotos savivaldybėms) funkcijos) nevykdymo, dėl savivaldybės viešojo administravimo subjektų aktų ir veiksmų (neveikimo), pažeidžiančių viešąjį interesą ar gyventojų ir organizacijų teises, teisėtumo.

Viešąjį interesą turi teisę ginti ir kita institucija - valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Ši teisė jai suteikta 1994 m. lapkričio 10 d. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 30 straipsnyje.[152] Vartotojų teisių gynimo įstatymas tarnybai, ginant vartotojų viešąjį interesą, suteikia teisę kreiptis į teismą. Vadinasi, ši tarnyba yra pirmai viešojo intereso gynimo subjektų grupei priskiriamas subjektas. Šioje tarnyboje viešasis interesas ginamas ir administracinėmis procedūromis. Pagal vartotojų teisių apsaugos įstatymo 32 straipsnį, valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, nustačiusi, jog pažeistas vartotojų viešasis interesas, turi kreiptis į pardavėją, paslaugų teikėją ir pasiūlyti jam per 14 dienų nuo šio pasiūlymo gavimo nutraukti viešojo intereso pažeidimą. Pastebėtina, kad pastaraja viešojo intereso gynybos priemone, tarnyba naudojasi dažniausiai. Deja, per 2012-2013 m. vartotojų teisių apsaugos tarnyba nėra nei karto kreipusis į teismą, kad būtų apgintas viešasis interesas. Taip pat pažymėtina, kad vartotojų viešąjį interesą,

---

150 Radzevičiūtė, A., *supra* note 133, p. 6.

151 Lietuvos Respublikos Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 98-3626.

152 Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 94-1833.

vadovaujantis vartotojų teisių gynimo įstatymo 31 straipsniu, gina ir nustatytas sąlygas atitinkančios vartotojų asociacijos, o įstatymų nustatytais atvejais – kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir juridiniai asmenys. LVAT nuomone, Nacionalinė vandens, elektros ir šilumos vartotojų gynimo lyga taip pat yra vienas iš viešojo intereso gynimo subjektų. Tokia institucijos teisė numatyta vartotojų teisių apsaugos įstatymo 31 straipsnyje, pagal kurį vartotojų asociacijos turi teisę ginti teisme vartotojų viešąjį interesą.[153]

"Gamtinės aplinkos reikšmė visuomenės gyvenime suponuoja reikalavimus ir uždavinius saugoti žemę ir gamtos išteklius nuo bet kokio žalingo poveikio arba pažeidimo ir taip užtikrinti mūsų visuomenės ir ateities kartų saugų egzistavimą bei darnų vystymąsi. Viena iš svarbiausių teisinių aplinkos apsaugos priemonių yra visuomenės, t. y., viešojo intereso gynimas teisme nuo įvairių pažeidimų."[154] Kadangi aplinkai padaroma žala itin reikšminga visai visuomenei, viešojo intereso gynimas aplinkos apsaugos srityje yra priskirtas daugeliui institucijų, kurios yra priskiriamos pirmai viešojo intereso gynimo subjektų grupei. Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos nuostatų 10.7. punkte nurodyta, jog šios institucijos teisė, pagal turimą kompetenciją, pareikšti ieškinius, kai padaryta žala valstybės interesams, aplinkai ir kitiems nuostoliams, įskaitant prevencijos ir (arba) aplinkos atkūrimo priemonių vykdymą, atlyginimo.[155] Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 16 punktas[156] suteikia teisę valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai pateikti ieškinius fiziniams ir juridiniams asmenims, įmonėms, neturinčioms juridinio asmens teisių, dėl aplinkai padarytos žalos atlyginimo. Pateikti ieškinį dėl padarytos aplinkai žalos atlyginimo turi teisę ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai.[157] Kai žala yra padaroma miškui, kaip aplinkos objektui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 23 straipsnio 3 dalimi, ieškinius gali pareikšti valstybiniai miškų pareigūnai.[158] Vadovaujantis to paties įstatymo 23 straipsnio 3 dalimi,[159] juridiniams ir fiziniams

---

153 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. birželio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A143-910/2008.

154 Monkevičius, E., *supra* note 48, p. 38.

155 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo". *Valstybės žinios.* 1998, Nr. 84-2353.

156 Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2000 m. gegužės 1 d. įsakymas „Dėl Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 38-1072.

157 Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 72-3017.

158 Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 23 straipsnio 3 dalis. *Valstybės žinios.* 1994, Nr. 96-1872.

asmenims, neracionaliai ar neteisėtai naudojantiems žemės gelmes, kitaip pažeidžiantiems nustatytus žemės gelmių naudojimo reikalavimus, ieškinius gali reikšti Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos. Pateikti ieškinius, dėl saugomoms teritorijoms ar paveldo objektams padarytos žalos atlyginimo, teisę turi valstybiniai saugomų teritorijų pareigūnai (Saugomų teritorijų įstatymo 34 straipsnio 2 dalis).[160] E. Monkevičiaus nuomone, "valstybės institucijų, taip pat ir Aplinkos ministerijos ir savivaldybių pareigūnų teisės ginti viešąjį interesą nustatytos jų statusą reglamentuojančiuose įstatymuose ir teisės aktuose. Nepaisant to, aplinkos apsaugos įstatyme tikslinga nustatyti atvejus, kai prokuroras, valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnai ne tik turi teisę, bet ir privalo pareikšti ieškinį teismui gindami viešąjį interesą aplinkosaugos ginčuose. Tuomet būtų išvengta bereikalingų ginčų ir neaiškumų administracinėje ir teisminėje praktikoje."[161] Darbo autorės nuomone, tokios nuostatos įtvirtinimas aplinkos apsaugos įstatyme – perteklinis. Konstitucinis Teismas nurodė, kad prokurorų, kaip valstybės pareigūnų, įgaliojimai teisės aktuose negali būti apibūdinami kaip jų subjektinė teisė, kurią jie gali įgyvendinti savo nuožiūra, t. y., kaip tokia teisė, kuria jie gali pasinaudoti arba nepasinaudoti; tokie įgaliojimai – tai ir pareigos, kurias prokurorai ne tik gali, bet ir privalo įgyvendinti, jeigu yra įstatymuose nustatytos sąlygos.[162] Vadinasi, prokuroras, kaip nepriklausomas įstatymų vykdymo priežiūros garantas, savo iniciatyva ar pagal kitų asmenų pareiškimus, nustatęs viešojo intereso pažeidimą, privalo imtis priemonių, kad pažeistas viešasis interesas būtų apgintas. Būtent tokia kompetencija ir įtvirtinta prokuratūros įstatymo 19 str., todėl ją atkartoti aplinkos apsaugos įstatyme nėra būtinybės.

Prie viešojo intereso gynimo subjektų priskiriamos ir vaiko teisių apsaugos institucijos. Visuotinai pripažįstama, kad vaikas, būdamas bendruomenės narys, tuo pačiu yra silpniausias, mažiausiai apsaugotas visuomenės santykių dalyvis. Todėl saugoti vaiko interesus, kurie suvokiami

---

159 Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2002 m. birželio 14 d. įsakymas „Dėl Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 81-3494.

160 Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1993, Nr. 63-1188.

161 Monkevičius, E., *supra* note 48, p.44.

162 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas "Dėl privataus kaltinimo ir dėl asmens, kurio atžvilgiu atsisakyta kelti baudžiamąją bylą, teisės apskųsti prokuroro nutarimą". *Valstybės žinios.* 2006-01-19, Nr. 7-254.

kaip įstatymuose numatytos vaiko teisės ir galimybė šias teises įgyvendinti konkrečioje situacijoje,[163] reiškia ginti viešąjį interesą.

Viena vaiko teisių apsaugos institucija, ginanti viešąjį interesą - vaiko teisių apsaugos kontrolierius. Vaiko teisių apsaugos kontrolierius,[164] įgyvendindamas vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 16 str. 1 d. nuostatas, tiria pareiškėjų skundus dėl fizinių ir juridinių asmenų veiksmų ar neveikimo, dėl kurių pažeidžiamos (manoma, kad pažeidžiamos) ar gali būti pažeistos vaiko teisės ar jo teisėti interesai, taip pat skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo vaiko teisių apsaugos srityje. Tačiau ši institucija neturi teisės tiesiogiai kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 24 str. 5 d. numato šiai institucijai tik teisę siūlyti prokurorui įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Vadinasi, vaiko teisių apsaugos kontrolierius priskiriamas antrai viešojo intereso gynimo subjektų grupei.

Viešąjį interesą gina ir vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Šios tarnybos nuostatų 8.1.6 p. nurodyta, kad tarnyba, teisės aktų nustatyta tvarka, gina vaiko teises ir teisėtus interesus teisme.[165] Vadinasi, ši institucija gali ginti ir viešąjį interesą teisme.

Lietuvos Respublikos konkurencijos tarnyba - savarankiška valstybės įstaiga, atskaitinga Seimui. Ji vykdo valstybinę konkurencijos politiką ir prižiūri, kaip laikomasi įstatymo (17 str.). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 18 str. 1 d. 6 p., [166] vykdydama savo funkcijas, ši tarnyba turi teisę kreiptis į teismą, kad būtų apginti valstybės ir kitų asmenų konkurencijos įstatymo saugomi interesai (19 str. 1 d. 6 p.).

Vadovaujantis profesinių sąjungų įstatymo 15 straipsniu,[167] profesinės Sąjungos atstovauja savo nariams ir įstatymų nustatyta tvarka gina savo ir savo narių teises ir teisėtus interesus valstybės

---

163 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 1999 m. gruodžio 31 d. nutarimas N r. 24 "Dėl įstatymų taikymo teismų praktikoje nagrinėjant įvaikinimo bylas".

164 Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1996. Nr. 33 - 807.

165 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 31 d. nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2005 m. spalio 20 d. nutarimo Nr. 1114 „Dėl valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo" pakeitimo. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 120-5415.

166 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 30-856.

167 Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1991, Nr. 34-933.

ir savivaldybių institucijose bei įstaigose. Manytina, kad ši nuostata reiškia ir profesinių sąjungų tiesę kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo pagal turimas kompetencijas.

Teisę siūlyti prokurorui, įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, turi Seimo kontrolierius (19 str. 1 d. 16 p.),[168] Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (18 str.)[169] 2013 metais parengtas Lietuvos Respublikos žmogaus teisių apsaugos žiniasklaidoje kontrolieriaus įstatymo projektas, kuriuo siūloma keisti žurnalistų etikos inspektoriaus pavadinimą. Šiame projekte,[170] be kita ko, siūloma įtvirtinti teisę, žmogaus teisių apsaugos žiniasklaidoje, kontrolieriui siūlyti prokurorui ginti viešąjį interesą.

Autorės nuomone, nors įstatymai ne visoms valstybinės kontrolės ir administracinės priežiūros tarnyboms suteikia įgaliojimus kreiptis į teismą, kai reikia patiems ginti viešąjį interesą ar įtvirtinti jų pareigą kreiptis dėl viešojo intereso gynimo į prokurorą. Reikia pastebėti, kad įstatymo viršenybės, tarnybinio bendradarbiavimo, efektyvumo (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1, 5, 6 punktai) ir kiti gero administravimo principai reikalauja, jog nustačiusi viešojo intereso pažeidimą atitinkamoje srityje, bet kuri valstybės (savivaldybės) institucija nedelsdama informuotų prokurorą ar kitą subjektą apie galimą viešojo intereso pažeidimą.

2.4 Suinteresuota visuomenė

Pagal Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymo 2 str. visuomeninė organizacija - tai Lietuvos Respublikos piliečių savanoriškas susivienijimas (sąjunga, draugija, fondas, asociacija ir kt.), sukurtas bendriems narių poreikiams ir tikslams, kurie nėra priešingi Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams tenkinti bei įgyvendinti. Atsižvelgiant į visuomeninių organizacijų siekį užtikrinti bendruomenės narių interesus, joms suteikiama ir teisė ginti viešąjį interesą.

Visuomeninių organizacijų teisė kreiptis į teismą, ginant viešąjį interesą, labiausiai išreikšta aplinkosaugos srityje. 1998 m. birželio 25 d. Orhuse priimta Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais

---

168 Seimo kontrolierių įstatymas. *Valstybės žinios.* 2001, Nr. 112-4070.

169 Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas. *Valstybės žinios.* 2008, Nr. 81-3176.

170 Žurnalistų etikos inspektoriaus 2013 m. veiklos ataskaita [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-11]. <http://www.lrs.lt/apps3/1/3064_ZEIT%202013%20M.%20VEIKLOS%20ATASKAITA.pdf;>.

(toliau - Orhuso konvencija). Lietuvoje 2002 m. balandžio 28 d.[171] įsigaliojusi minėta Konvencija suteikia teisę visuomeninėms organizacijoms ginti viešąjį interesą aplinkosaugos srityje. Pastebėtina, kad šioje Konvencijoje visuomeninės organizacijos, ginančios viešąjį interesą, vadinamos suinteresuota visuomene. Pagal Orhuso konvencijos 2 straipsnio 5 dalį, suinteresuota visuomenė - tai visuomenė, kuriai įtaką daro arba gali daryti aplinkosaugos srityje priimami sprendimai arba kuri yra suinteresuota sprendimų priėmimo procesu. Remiantis pastaruoju apibrėžimu, nevyriausybinės organizacijos, padedančios spręsti aplinkosaugos problemas ir veikiančios pagal nacionalinių įstatymų reikalavimus, vadinamos suinteresuotomis organizacijomis. Suinteresuotai visuomenei vadovaujantis Konvencijos 9 straipsnio 2 dalimi, suteikiama teisė kreiptis į teismus dėl priimtų sprendimų tais aplinkos apsaugos klausimais, kurie yra konkrečiai nurodyti Konvencijoje ir gali turėti didelį poveikį aplinkai. Galinčių turėti didelį poveikį aplinkai veiklos rūšių sąrašas pateiktas Orhuso konvencijos I priede.

Remiantis šia Konvencija, suinteresuotos visuomenės teisė kreiptis dėl viešojo intereso gynimo įtvirtinta Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos įstatyme. Įstatymo 7 straipsnio 2 dalis[172] numato, kad suinteresuota visuomenė turi teisę Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo užginčijant sprendimų, veiksmų ar neveikimo aplinkos ir jos apsaugos bei gamtos išteklių naudojimo srityje materialinį ar procesinį teisėtumą. Matome, kad įstatymas suteikia teisę suinteresuotai visuomenei viešąjį interesą ginti kreipiantis į teismą, tačiau pabrėžia, jog tai turi būti daroma nacionalinių įstatymų nustatyta tvarka. Nors Konvencijos 9 str. 3 d. įpareigoja, kad kiekviena šalis užtikrintų, jog visuomenės nariai, atitinkantys nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų pasinaudoti administracinėmis arba teisminėmis procedūromis privačių asmenų ir valstybės institucijų, pažeidžiančių su aplinka susijusias nacionalinės teisės nuostatas, veiksmams arba neveikimui užginčyti, administracinis teismas aiškindamas pastarąją nuostatą atkreipė dėmesį, kad Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalis neturi tiesioginio poveikio. Kitaip tariant, ji asmenims pati savaime tiesiogiai nesuteikia teisės kreiptis į teismą. Šis klausimas ir toliau turi būti sprendžiamas pagal nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus, kaip tai ir yra numatyta Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalyje.[173] Vadinasi, suinteresuota

---

171 1998 m. birželio 25 d. Konvencija "Dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais". *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 73.

172 Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1992, Nr. 5-75.

173 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos apžvalga 2013 m. rugsėjo 1 d. – 2013 m. rugsėjo 30 d. p. 23.

visuomenė kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo gali tik tuomet, kai atitinka nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus. LVAT 2009 m. kovo 18 d. apibendrinime išskyrė šias sąlygas, būtinas teisės ginti viešąjį interesą įgyvendinimui:

1. Visuomeninė organizacija, kuri kreipiasi į teismą dėl viešojo intereso gynimo, turi būti įsteigta nacionalinių įstatymų nustatyta tvarka ir vykdyti savo veiklą pagal Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus.

2. Visuomeninė organizacija, siekianti pasinaudoti teise kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, turi būti suinteresuota.

3. Visuomeninės organizacijos teisė ginti viešąjį interesą turi būti numatyta įstatyme.[174]

Be šių, apibendrinime išvardintų sąlygų, būtina išskirti ir dar kelias. Pirmiausia, visais atvejais interesas, suteikiantis teisę visuomeninei organizacijai pasinaudoti teise ginti viešąjį interesą teisme, privalo būti viešas. Aptariant šią sąlygą minėtina LVAT 2008 m. vasario 29 d. nutartis, kurioje teismas nurodė, kad Orhuso konvencijos 6 straipsnio nuostatos, susijusios su visuomenės dalyvavimu priimant sprendimus dėl konkrečios veiklos, taikomos išduodant leidimus planuojamoms veiklos rūšims, išvardytoms Konvencijos I priede. Taip pat minėto straipsnio nuostatos gali būti taikomos ir planuojamos veiklos rūšims, neišvardytoms Konvencijos I priede, bet galinčioms turėti didelį poveikį aplinkai (Konvencijos 6 str. 1 d. a ir b punktai). Teismas pažymėjo, jog nagrinėjamu atveju pareiškėja ginčijo atsakovo išduotą statybos leidimą, kuriuo trečiajam suinteresuotam asmeniui buvo suteikta teisė Vilniuje, Žvėryno rajone pastatyti vieną daugiabutį gyvenamąjį namą. Tokie, skundžiamu administraciniu aktu (sprendimu) įteisinti statybos darbai, teismo nuomone, nėra priskiriami prie Konvencijos I priede išvardytų veiklos rūšių, jie dėl savo lokalaus pobūdžio ir apimties (vieno daugiabučio namo statyba) taip pat negali būti laikomi veikla, kuri turi didelį poveikį aplinkai, jos elementams. Dėl nurodytos priežasties teismas konstatavo, jog nėra jokio pagrindo teigti, kad ginčijamu statybos leidimu gali būti pažeidžiamas viešasis interesas, kurį pagal Konvencijos 9 straipsnio 2 dalies nuostatas pavesta ginti pareiškėjai, kaip visuomenės atstovui.[175] Trumpai tariant, visuomeninė organizacija šiuo atveju nebuvo tinkamas viešojo intereso gynimo subjektas todėl, kad ieškiniu negynė viešojo intereso. Šiuo aspektu taip pat pažymima, kad

---

[174] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus) 2009 m. kovo 18 d. apibendrinimas. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo biuletenis Nr. 16, p. 345.

[175] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo2008 m. vasario 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr . A 146-150-008.

visuomeninių organizacijų kreipimasis į administracinį teismą galimas ne dėl visų viešojo intereso pažeidimų aplinkosaugos srityje. Vienoje iš bylų LVAT nurodė, kad kreipimasis turi būti susijęs su aplinkosaugos elementais: oru, atmosfera, vandeniu, dirvožemiu, žeme, kraštovaizdžiu, gamtos objektais, biologine įvairove.[176] Vadinasi, visuomeninėms organizacijoms nesuteikiama teisė ginti viešąjį interesą kitose srityse, tarkim, kultūros paveldo. Čia svarbu paminėti, kad "Orhuso konvencijoje vienareikšmiškai nurodyta, kad valstybės šalys, jau dabar užtikrinančios visuomenės teises dalyvauti sprendimų priėmime dėl aplinkos, jokiu būdu neturėtų siaurinti šios apsaugos, derindamos savo įstatymus su Konvencijos nuostatomis. Lietuvoje žmogaus teisės į paveldą užtikrinamos per LR Konstitucijos ginamą teisę į kultūrą. Tai nesyk išaiškino Konstitucinis Teismas. Taip pat teisės ginamos per Lietuvos ratifikuotą JTO Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą, užtikrinantį kiekvieno žmogaus teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime. Kiekvienos valstybės Pakto šalies prievolė - visiškai įgyvendinti šią teisę, apimant ir tas priemones, kurių būtinai reikia kultūros išsaugojimui, plėtojimui ir sklaidai (15 str., 1 d. a punktas, 2 dalis). Pažymėtina, kad vienas iš šias Konstitucijos nuostatas įgyvendinančių įstatymų yra Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas, pagal kurį kultūros paveldas yra vienas iš Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindų, o Lietuvos nacionalinio saugumo gynimas yra kiekvieno Lietuvos piliečio teisė ir pareiga.[177] Dėl šių aspektų manytina, kad visuomeninių organizacijų teisių ribojimas, ginant viešąjį interesą kultūros paveldo srityje, nepateisinamas.

Dar vieną visuomeninėms organizacijoms būtiną teisės ginti viešąjį interesą įgyvendinimui sąlygą, suformulavo LVAT 2008 m. gegužės 23 d. nutartyje.[178] Teismo manymu Orhuso konvencijos 9 straipsnio nuostatos nėra besąlyginės ir negarantuoja visuomenei teisės neterminuotai kreiptis į teismus. Visuomeninės organizacijos, kreipdamos į teismą, privalo laikytis nacionaliniuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir terminų.

---

[176] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2006 m. spalio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A 10-1775/2006.

[177] Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2008 m. gegužės 16 d. pažyma „Orhuso konvencija, ES teisė ir LR įstatymai" [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-14]. <http://www2.lrs.lt%2Fkt_inst%2Fpamink%2Fdokumentai%2F2008_05_23%2FOrhuso_pazyma.doc&ei=8G8uVPDPEqP5yQOFlII4&usg=AFQjCNFCqsGzZ0JWa5pOnMsJX0XV11yu9g&sig2=rO5WXr_9SF-TVdb0xhk9-w&bvm=bv.76802529,d.bGQ&cad=rja;>.

[178] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. gegužės 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-525 -132-2008.

Naujos redakcijos (2014-01-01) Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 49 str.[179] 4 d. įtvirtinta suinteresuotos visuomenės teisė kreiptis į teismą dėl priimto administracinio sprendimo, dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo, panaikinimo. Tai suinteresuota visuomenė gali padaryti tik 2 nustatytais atvejais:

1) kuomet dalyvavo teritorijų planavimo viešinimo procedūrose ir teikė skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų, priimtų su teritorijų planavimu susijusiais sprendimais. Taip pat teikė skundus dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms, iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo priėmimo, jeigu viešinimo procedūrų metu žinojo, ar objektyviai galėjo numatyti apie savo galimai pažeidžiamas teises.

2) dėl priežasčių, kurias teismas pripažino svarbiomis, negalėjo dalyvauti teritorijų planavimo viešinimo procedūrose ir teikti skundų ar pranešimų dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų. Taip pat dėl subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo.

Matome, kad suinteresuota visuomenė tiesiogiai į teismą gali kreiptis tik tuomet, kai konkretus planavimo dokumentas pažeidžia konkrečias visuomenės teises. Taip pat tokiu atveju, jei suinteresuota visuomenė aktyviai dalyvavo rengiant planavimo dokumentus, tai yra, teikė pasiūlymų ir pan. Tiesioginis kreipimasis į teismą galimas ir tada, kai pateikiama svarių įrodymų, kad negalėjo dalyvauti teritorijų planavimo viešinimo procedūrose.

Be kita ko, vadovaujantis analizuojamo straipsnio 5 dalimi[180] numatyta, kad suinteresuota visuomenė, turinti įrodymų ar teisinį pagrindą manyti, kad buvo pažeistas visuomenės (viešasis) interesas, nurodytas šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, turi teisę ginti visuomenės (viešąjį) interesą teritorijų planavime. Taip pat turi teisę kreiptis į instituciją, ginančią visuomenės (viešąjį) interesą srityje, kurioje buvo padarytas visuomenės (viešojo) intereso pažeidimas, arba į prokurorą su prašymu, kad būtų ištirti galimi visuomenės (viešojo) intereso pažeidimų atvejai. Matome, kad 49 str. nuostatomis užkertamas kelias suinteresuotos visuomenės atstovams pradėti nepagrįstus teritorijų planavimo dokumentų ginčijimo teisminius procesus. Suinteresuota visuomenė, dėl galimai pažeisto viešojo intereso, į teismą gali kreiptis tik teritorijų planavimo dokumento rengimo

---

179 Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. 76-3824.

180 Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. 76-3824.

procedūros metu, o dėl jau patvirtinto dokumento ginčijimo - negalės. Visgi suinteresuota visuomenė ginti viešąjį interesą po planavimo dokumento patvirtinimo gali. Tik tuomet, teikdama informaciją už viešojo intereso gynimą atsakingoms institucijoms ir prokurorams, kurie priims sprendimą, ar kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo.

Taip pat reikia pažymėti, kad vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymo 49 str. 6 dalimi, 20 dienų nustatytas terminas (nuo statybą leidžiančio dokumento išdavimo dienos pagal siekiamą ginčyti teritorijų planavimo dokumentą) leidžia pareikšti reikalavimus, dėl patvirtintų teritorijų planavimo dokumentų, jų sprendinių ar juos patvirtinančių administracinių aktų ginčijimo. Įtvirtintas ir 2 m. naikinamasis senaties terminas nuo patvirtinto teritorijų planavimo dokumento įsigaliojimo. Manytina, kad šio termino įvedimą sąlygojo teismų praktika, kuria vadovaujamasi tuo atveju, kai į administracinį teismą kreipiamasi ginant viešąjį interesą. Prašymo termino pradžia laikytina diena, kai pareiškėjas gauna pakankamai duomenų, kad yra pažeistas viešasis interesas.[181] Praktikoje buvo konstatuojama, kuomet viešąjį interesą ginantis subjektas, turėdamas pakankamą pagrindą manyti, jog gali būti pažeistas viešasis interesas, delsdamas atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus, nesikreipė į teismą dėl viešojo intereso gynybos per nepagrįstai ilgą terminą, tuomet terminas pareiškimui paduoti buvo skaičiuojamas nuo tada, kai tokie duomenys turėjo ir galėjo būti surinkti.[182] Vadinasi, viešojo intereso gynybos terminas galėjo apimti praktiškai bet kokį laikotarpį. Dėl šios priežasties naikinamojo senaties termino įtvirtinimas – teisingas žingsnis. Įtvirtinus aptariamą terminą, teismai negalės jo atnaujinti ir tokiu būdu bus labiau užtikrinamas teisinių santykių stabilumas.

Darbo autorės nuomone, suinteresuotos visuomenės galimybės ginti viešąjį interesą išaugtų, jei Lietuvos administraciniame procese būtų grupės kreipimosi galimybė.

Grupės kreipimasis, daugiau žinomas civilinio proceso teisėje ir vadinamas *grupės ieškiniu*, bendrosios teisės sistemos valstybėse žinomas jau seniai. Grupės ieškiniu vadinamas toks ieškinys, kurį "pareiškia vienas ar keli asmenys, atstovaujantys didelės grupės turtines teises ir interesus, kai teismo sprendimo teisiniai padariniai kyla visiems grupei priklausantiems asmenims."[183] Lietuvos civilinėje teisėje *grupės ieškinys* – naujas institutas. Tik 2011 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos

---

181 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2005 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS10-67/2005.

182 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A17-742/2007.

183 Friedenthal, J. H., Kane M. K., Miller, A. R., *Civil Procedure.* St. Paul: West Publ. Co, 1993, p .722.

Vyriausybė priėmė nutarimą, kuriuo patvirtino *grupės ieškinio* koncepciją. Jos tikslas – nustatyti esminius grupės ieškinio instituto Lietuvoje įtvirtinimo principus ir nuostatus, sudaryti sąlygas praktiškai įgyvendinti teisę reikšti grupės ieškinį. Atsižvelgiant į koncepciją, Teisingumo ministerijai buvo pavesta parengti su koncepcijos įgyvendinimu susijusius teisės aktus. 2014 m. kovo 13 d. Seimo posėdyje priėmus Teisingumo ministerijos pateiktą Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymą,[184] buvo įteisinta galimybė pareikšti grupės ieškinį. Iki tol įstatymuose nebuvo įtvirtintas grupės ieškinio įgyvendinimo mechanizmas. Papildžius Civilinio proceso kodeksą, ištaisyti visi grupės ieškinio teisinio reguliavimo trūkumai. Taigi Lietuvos civiliniame procese grupės ieškinį asmenys gali pareikšti tik nuo 2015 m. sausio 1 d., nes nuo tada įsigaliojo priimti įstatymo pakeitimai. Nuo 2015 m. sausio 1 d. neteko galios 49 straipsnio 6 dalis, kurios priskyrimas prie viešojo intereso gynimo aiškiai komplikavo grupės ieškinio taikymo galimybes. Šio straipsnio pagrindu grupės ieškinio institutu, ginant viešąjį interesą teisme, buvo bandyta pasinaudoti tik vieną kartą, tačiau teismai tokį ieškinį atsisakė priimti. (Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-492/2009). Matome, kad grupės ieškinys kitose bendrosios teisės sistemos valstybėse, turintis gilias tradicijas, Lietuvos civiliniame procese žengia tik pirmuosius žingsnius, tačiau jo nauda ginant viešąjį interesą neabejojama. Teisės doktrinoje formuojama nuomonė, kad grupės ieškinių procesas veiksmingiau ir platesniu mastu gali atlikti viešojo intereso gynybos funkcijas dėl šių priežasčių:

- išplečia teisminės gynybos prieinamumą (teisminės gynybos prieinamumo principas), nes grupės ieškinio procesu gali pasinaudoti ir tie asmenys, kurie dėl vienų ar kitų priežasčių nesikreiptų į teismą su ieškiniu, nors jų subjektinės teisės ar teisėti interesai ir būtų pažeisti ir ginčijami;
- grupės ieškinių procesas yra koncentruotesnis, efektyvesnis ir efektyvesnis (proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principas) nei procesinis bendrininkavimas;
- grupės ieškinių procesas užtikrina lygias galimybes pasinaudoti procesinėmis teisėmis (procesinis šalių lygiateisiškumo, rungimosi ir ekonomiškumo principas), nes dėl ekonominių, organizacinių ar kitų aplinkybių asmuo nėra pajėgus bylinėtis su įtakingais subjektais;
- grupės ieškinių procesas išplečia viešąjį interesą galinčių ginti subjektų sąrašą;

[184] Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49, 80, 182 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 2611 straipsniu bei XXIV1 skyriumi įstatymas. (2014-03-13 Nr. XII-771, TAR, 2014-03-27, dok. Nr. 3570, galioja nuo 2015-01-01).

- grupės ieškinių procesu pasiekiamas teigiamas socialinis efektas, nes vienu metu apginamas tiek viešasis, tiek privatus interesas.[185]

Kokia situacija administraciniame procese? Ar įmanomas grupės kreipimasis ginant viešąjį interesą? Kalbant apie grupės kreipimąsi, negalima atmesti galimybės, kad grupės asmenų reikalavimai gali kilti ne tik iš civilinių, tačiau ir iš administracinių teisinių santykių. Šis aspektas buvo paminėtas ir Vyriausybės parengtoje grupės ieškinio koncepcijoje, nurodant, kad "turėtų būti reglamentuotas tiek grupės ieškinys civiliniame procese, tiek grupės pareiškimas (skundas) administraciniame procese."[186] Nors koncepcijoje ir pažymėta, kad grupės reikalavimai gali kilti ir iš administracinių teisinių santykių (Konkurencijos tarybos nuomone, pagrįsta ir tikslinga sudaryti realias sąlygas pareikšti grupės ieškinį (skundą) tiek civiliniame procese, tiek ir administracinės teisenos procese, numatant galimybes tokiu būdu reikalauti nuostolių priteisimo, teisių pripažinimo ar atitinkamų veiksmų uždraudimo[187]), pati koncepcija buvo daugiau orientuota į grupės ieškinio instituto civiliniame procese įtvirtinimą. Todėl jokių pakeitimų (skirtingai nei Civilinio proceso kodekse) ar pataisymų Administracinių bylų teisenos įstatyme grupės kreipimosi aspektu nebuvo padaryta.

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos Administracinių bylų teisenos įstatyme ar kituose teisės aktuose nėra įtvirtinta galimybė ginti viešąjį interesą administracinėje teisėje pagal grupės kreipimąsi. Lietuvos teisės aktai nereglamentuoja, koks kreipimasis gali būti pripažįstamas grupės kreipimusi, kokie subjektai turi teisę kreiptis, kokie reikalavimai keliami tokio kreipimosi turiniui, kokia grupės kreipimosi nagrinėjimo teisme tvarka ir pan.

Administracinių bylų teisenos įstatyme numatytas tik tapačių reikalavimų sujungimas. Įstatymo 69 straipsnio pirmoje dalyje nurodyta, kad bylą posėdžiui rengiantis teisėjas arba ją nagrinėjantis teismas, nustatęs, kad tame pačiame teisme yra du ar daugiau skundų (prašymų), patikrintų to paties administracinio norminio akto teisėtumą. Skundas (prašymas), paduotas skirtingų pareiškėjų, tačiau dėl to paties atsakovo to paties akto ar veiksmo (neveikimo), iki bylos

---

185 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo "Dėl Grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo" projektas Nr. 10-3582-01.

186 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas "Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo" Nr. 885.

187 Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nuomonės dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo „dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo" projekto derinimo (TAPIS NR. 10-3582-01) [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-12].< http://www.netylek.lt/uploads/tmce/files/iv.institucijos%20apie%20grupes%20ieskinio%20koncepc..doc;>.

nagrinėjimo iš esmės pabaigos nutartimi gali juos sujungti į vieną bylą. Pastebėtina, kad šiuo atveju sujungti reikalavimai nagrinėjami įprasta tvarka, be jokių ypatumų. Manytina, kad dėl besikreipiančiųjų gausos, tokiu atveju gali kilti sunkumų nagrinėjant sujungtas bylas. Taigi tikslinga būtų įvesti grupės kreipimosi institutą, kuris numatytų tokio kreipimosi ypatumus.

Pažymėtina, kad LVAT dar 2001 m. gruodžio 10 d. konsultacijoje kaip vieną iš priežasčių, dėl ko nėra galimybės įtvirtinti grupės kreipimosi administraciniame procese, nurodė taikos sutarties nebuvimą. Anot teismo, Administracinių bylų teisenos įstatymas nenumato galimybės baigti administracinės bylos taikos sutartimi. Tačiau grupės ieškiniai vis tik dažniausiai baigiasi taikos sutarties sudarymu ir tai yra vienas iš šių grupės kreipimųsi ypatumų.[188]

Čia būtina pabrėžti, kad praėjęs ilgą sunkų kelią, šiuo metu taikos sutarties institutas Lietuvos administraciniame jau yra įtvirtintas. Iki 2001 m., teisinės taikos atkūrimo elementas buvo laikomas prioritetiniu Lietuvos civiliniame procese, o administraciniame procese buvo užmirštas. Pirmą kartą klausimas dėl galimybės taikos sutartį taikyti administraciniame procese kilo tik 2001 m., kuomet LVAT buvo klausiama, ar galimas taikos sutarties sudarymas administracinėse bylose (pvz., bylose dėl tarnybos santykių)? LVAT išaiškino, kad ABTĮ nenumato galimybės baigti administracinę bylą taikos sutartimi. Tačiau akcentavo, jog taikos sutarties sudarymas galimas bylos šalių iniciatyva ir tarpusavio susitarimu, t. y., nedalyvaujant šiame procese administraciniam teismui.[189] Taigi LVAT iš esmės patvirtino, kad taikos sutartis administraciniame procese (šalių iniciatyva ir tarpusavio susitarimu) yra galima. 2004 m. Mokesčių administravimo įstatymo (toliau MAĮ)[190] 71 str. buvo įtvirtintas mokesčių administratorius ir mokesčių mokėtojo galimybė pasirašyti susitarimą dėl mokesčio ir su juo susijusių sumų dydžio. Moksliniame diskurse diskusijos dėl taikos sutarties suaktyvėjo. 2005 m. taikos sutarties nebuvimas administraciniame procese mokslininkų jau buvo įvardijamas kaip aktuali problema, nulemta pozityvios teisės trūkumų.[191] [192] Vėliau prieita nuomonės, kad taikos sutarties instituto neįtvirtinimas administraciniame procese „turi būti

---

188 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2001 m. gruodžio 10 d. konsultacija Nr. 135. Administracinių teismų praktika Nr. 2.

189 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2001 m. gruodžio 10 d. konsultacija „Dėl taikos sutarties sudarymo administracinėse bylose" Nr. 135 Administracinių teismų praktika. Vilnius. 2001. Nr. 2.

190 Lietuvos Respublikos Mokesčių administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 63-2243.

191 Valančius, V., Norkus, R. Administracinio proceso Lietuvoje reformos prielaidos ir perspektyvos. *Justitia*, Vilnius: 2005, Nr. 3 (57), p. 12.

192 Paužaitė – Kulvinskienė, J. *Administracinė justicija: teorija ir praktika:* monografija. Vilnius: 2005, p.149.

vertinamas kaip akivaizdi reglamentavimo spraga.“[193] 2008 m. Lietuvos Apeliacinis teismas pripažino, kad tai, jog taikos sutarties tvirtinimo aspektus reglamentuoja Civilinis kodeksas, nereiškia, kad administracinė byla tampa civiline ir teisingai priskyrė ją administracinių teismų kompetencijai.[194] Taigi, anot teismo, taikos sutartis galima ir administraciniame procese. Būtent ši teismo nutartis parodė, jog administracinio proceso praktikoje atsirado būtinybė spręsti taikos sutarties klausimą. 2009 m. Administracinis teismas pirmą kartą praktikoje patvirtino taikos sutartį, remdamasis Civilinio kodekso taikymo analogija.[195] Nuo šios nutarties priėmimo administraciniai teismai ėmė tvirtinti taikos sutartis (pvz. 2010 m. rugsėjo 8 d. LVAT nutartis).[196] Būtent teismų praktika paskatino įstatymų leidėjo iniciatyvas šios sutarties įtvirtinimui administraciniame procese. 2010 m. lapkričio 18 d. ATPK papildymo įstatymas,[197] kurio 261 (1) str. buvo įtvirtintas administracinio nurodymo surašymo institutas, kuris gali būti vertintinas, kaip tam tikra taikos sutarties atmaina. Doc. dr. Paužaitės - Kulvinskienės, J. teigimu, „nuo 2011 m. sausio 1 d. įsigaliojusioje Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso redakcijoje, numatytas administracinio nurodymo institutas, kuris gali būti vertinamas kaip taikaus ginčo sprendimo užuomazga administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje.“[198] Galiausiai 2013 m. gegužės 30 d. ABTĮ[199] priimti reikšmingi pakeitimai dėl taikos sutarties. Pagaliau Lietuvos administraciniame procese įtvirtintas taikos sutarties institutas. Remiantis įstatymu, nagrinėjant administracinius ginčus dažniau taikoma taikos sutartis, taikus sprendimo būdas, priimtinas abiem

---

193 *Ibid.,* p.39.

194 Lietuvos apeliacinio teismo 2009 rugpjūčio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-805/2009.

195 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 spalio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-1064-09.

196 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A556-101/2010.

197 2010 m. lapkričio 18 d. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30 (2), 226, 232, 232 (1), 239, 239 (3), 241, 241 (1), 246 (1), 246 (2), 246 (7), 249, 259, 260, 261, 262, 282, 313 straipsnių ir dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo, Kodekso papildymo 257 (1), 260 (1), 260 (2) straipsniais, dvidešimt trečiuoju (1) ir dvidešimt trečiuoju (2) skirsniais 2010 m. lapkričio 18 d. įstatymas. *Valstybės žinios*. Nr. 142- 7257.

198 Paužaitė-Kulvinskienė, J. *Taikos sutarties sudarymo problemos ir perspektyvos Lietuvos administraciniame procese. Iš Nepriklausomos Lietuvos teisė: praeitis, dabartis ir ateitis*. Recenzuotų mokslinių straipsnių rinkinys. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2012, p. 293.

199 Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 37, 42, 44, 46, 50, 53, 68, 80, 82, 97, 101 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 52-1 straipsniu įstatymas. *Valstybės Žinios.* 2013, Nr. 62-3060.

šalims. Suaktyvintas teisėjo vaidmuo. Nurodyta, kad jis įvertinęs pateiktą skundą ir nutaręs, jog galimas taikos sutarties taikymas, turi pasiūlyti šalims ją sudaryti. Dėl esminių taikos sutarties sąlygų būtų galima susitarti iki teismo posėdžio dienos. Numatyta galimybė šalims taikiai susitarti bet kurioje proceso stadijoje iki teismo sprendimo priėmimo. Taigi, įtvirtinus taikos sutartį administraciniame procese, neliko vienos iš svarbiausių kliūčių, trukdžiusių įtvirtinti grupės kreipimosi administraciniame procese institutą.

Manytina, kad įtvirtinus grupės kreipimąsi administraciniame procese, sumažėtų teismų darbo krūvis, pagerėtų "teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas."[200] Šis institutas leistų sutaupyti finansinių, žmogiškųjų, laiko išteklių, skirtų gintis nuo didelio skaičiaus savarankiškai pareikštų reikalavimų. Be to, grupės ieškinio institutas suteiktų daugiau teisinio tikrumo, nes padėtų išvengti skirtingų teismų sprendimų dėl tapačių reikalavimų. Žinoma, būtinai reiktų nustatyti grupės kreipimosi įgyvendinimo administraciniame procese mechanizmą bei įvesti tam tikrus "saugiklius", kurie padėtų išvengti piktnaudžiavimo grupės kreipimusi. Tačiau grupės kreipimasis neabejotinai padėtų efektyviau ginti viešąjį interesą. Darbo autorė tiki, kad šis institutas ilgainiui bus įtvirtintas administraciniame procese ir atras savo vietą Lietuvos teisės sistemoje.

---

[200] Lietuvos Respublikos pranešimas apie Interlakeno veiksmų plano įgyvendinimą [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-12].
<http://www.tm.lt/dok/asmenu_ap/Interlakeno%20%C4%AFgyvend%20prane%C5%A1imas%20derinimui.pdf>.

3. VIEŠOJO INTERESO GYNIMO PRAKTIKA NUOSAVYBĖS TEISIŲ APSAUGOS SRITYJE

3.1 Teisminės praktikos viešojo intereso gynimo, nuosavybės teisių apsaugos srityje, apžvalga

Viešojo intereso gynimas – sudėtingas procesas. Siekiant aptarti viešojo intereso gynimo specifiką ir įvertinti galimybes, tikslinga analizuoti viešojo intereso gynimą vienoje kurioje nors siauroje srityje. Darbo autorė analizei pasirinko viešojo intereso gynimą nuosavybės teisių apsaugos kontekste. Šiuolaikinėje teisėje nuosavybės teisių apsaugai skiriamas itin didelis dėmesys. Nuosavybės teisės traktuojamos kaip vienas ekonomikos pagrindų, suvokiamos kaip investicijų ir pažangos prielaida, todėl nuosavybės teisių apsauga dažnai siejama su absoliučios teisės kategorija. Deja, neretai pamirštant, kad tai neabsoliuti kategorija. Nuosavybės teisių apsaugoje dažnai kyla santykio su kitomis konstitucinėmis vertybėmis problema. Ypač ryški problema yra viešojo intereso gynimo atvejais. Reikia pastebėti, kad viešas interesas yra labai plati kategorija, kyla pavojus, kad jį ginant bus pažeistos privačios asmenų nuosavybės teisės. Todėl, autorės nuomone, itin aktualu analizuoti viešojo intereso gynimą nuosavybės teisių apsaugos srityje.

Šiame magistro baigiamajame darbe atlikta LVAT 2012-2014 m. teisminės praktikos viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje apžvalga. Išanalizavus LVAT praktiką, nustatyta, kad LVAT 2012-2014 m. (visose srityse) išnagrinėjo 492 bylas dėl viešojo intereso gynimo. Iš jų 2012 m. – buvo išnagrinėtos 186 bylos, 2013 m. - 155 bylos, 2014 m. –151 bylos.

Verta atkreipti dėmesį, kad per 2012-2014 m. šis teismas išnagrinėjo 37 bylas dėl viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje. 2012 m. LVAT buvo išnagrinėtos 8 bylos,[201]

[201] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-3041/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-2975/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-2875/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis administracinėje byloje A525-2657/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. spalio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-2860/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. birželio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-409/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A520-315/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. balandžio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A556 - 1517/2012.

2013 m. - 16[202], 2014 m. - 13 bylų[203] dėl viešojo intereso nuosavybės teisių apsaugos srityje. (Žr. į grafiką Nr. 1).

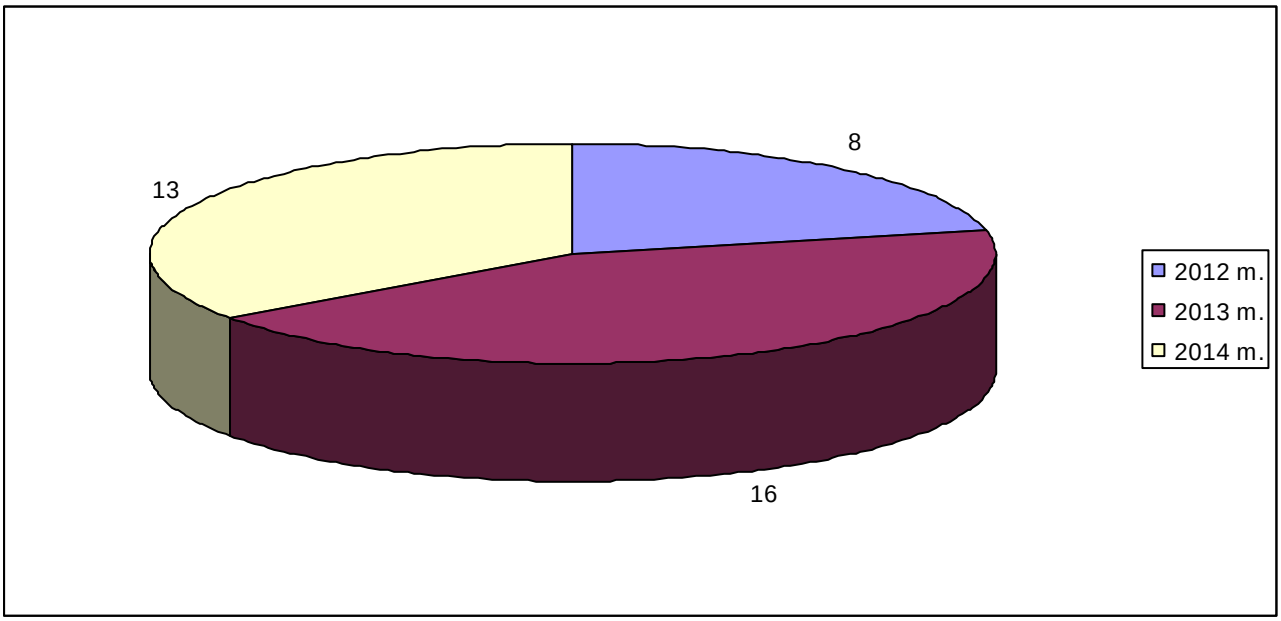
Teikiama išvada, kad viešasis interesas nuosavybės teisių apsaugos srityje 2012 m. sudarė 4,3 proc. visų LVAT nagrinėtų bylų dėl viešojo intereso, 2013 m. – 10,3 proc., o 2014 m.- 8,6 proc. bylų. (Žr. į grafiką Nr. 2.)

---

[202] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. gegužės 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS146-472/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1003/2013;Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. sausio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-3023/2012; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-2379/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A492-1243/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. kovo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-499/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. kovo 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A858-131/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. kovo 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A858-235/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 spalio 2d nutartis administracinėje byloje Nr. A525-1561/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. gegužės 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr.. A444-876/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. gegužės 8 d. nutartis administracinėje byloje P444-15/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. lapkričio 28 d nutartis administracinėje byloje Nr. AS556-960/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-3/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-173/2013; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-932/2013;Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 lapkričio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-1542-13.

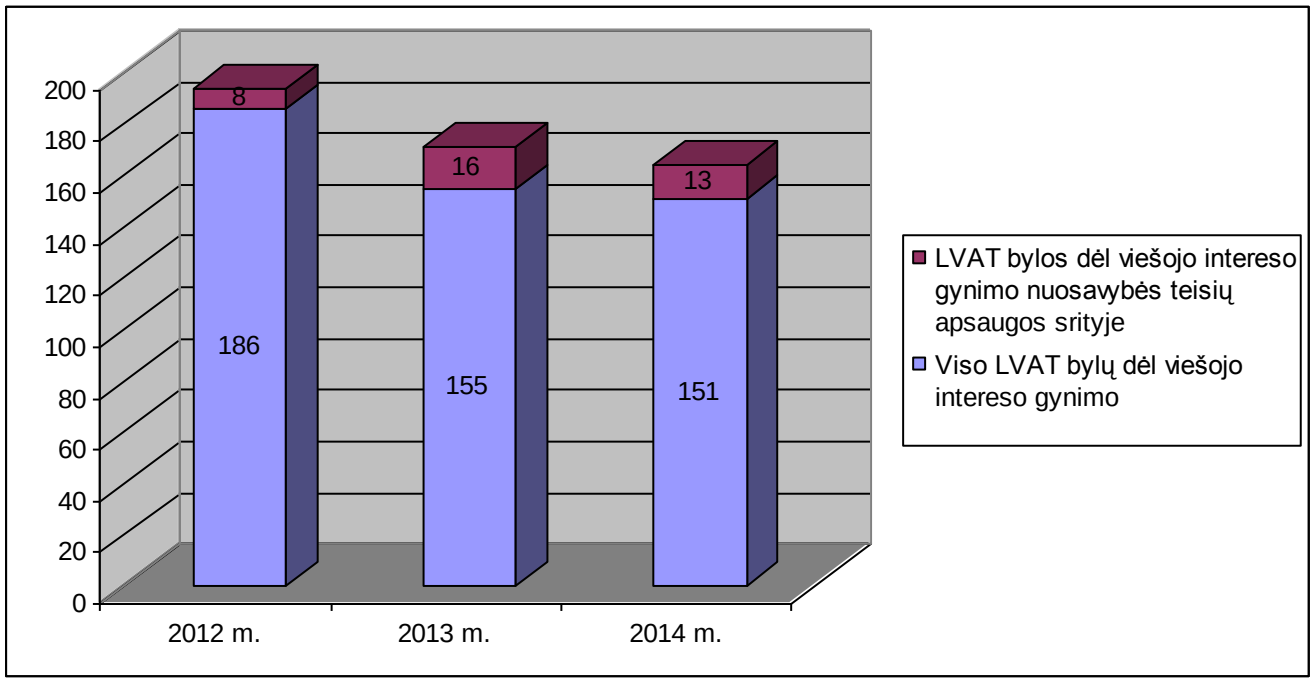
[203] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P858-19/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A858-1360/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-700/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. liepos 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A858-1361/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. balandžio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A492 -828/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. vasario 5 d. nutartis administracinėje byloje A146-86/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A146-79/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. spalio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A492-1832/2014;Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. spalio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A624-1646/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. rugsėjo 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1542/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-561/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. kovo 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A525-708/2014; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A602-923/2013.

Grafikas Nr.1. LVAT 2012-2014 m. išnagrinėtų bylų dėl viešojo intereso nuosavybės teisių apsaugos srityje skaičius.



Šaltinis: www.lvat.lt; sudaryta darbo autorės

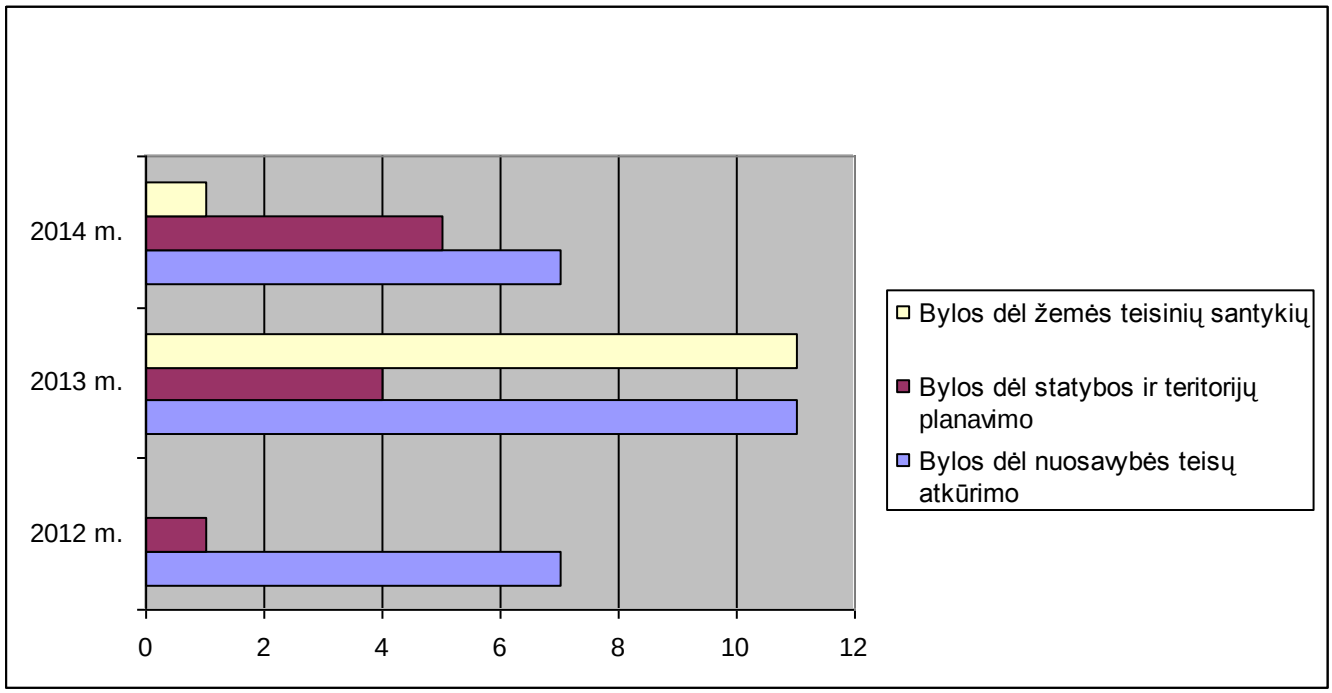
Grafikas Nr.2. LVAT 2012-2014 m. išnagrinėtų bylų dėl viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje skaičiaus palyginimas visų LVAT išnagrinėtų bylų dėl viešojo intereso gynimo kontekste.



Šaltinis: www.lvat.lt; sudaryta darbo autorės

Net 25 bylose 2012 - 2014 m. kilo ginčų dėl nuosavybės teisių atkūrimo (valstybinių miškų apsaugos, muziejaus ir jo teritorijos, turinčios istorinę, kultūrinę ir visuomeninę vertę, vientisumą, tenkinantį visuomenės kultūrinius poreikius išsaugojimo, nacionalinio parko išsaugojimo ir pan.). 2012 m. - 7 bylose, 2013 m. - 11, 2014 m.- 7 bylose. Nemažai (dešimtyje bylų) ginčų kilo dėl statybų ir teritorijų planavimo. Iš jų 2012 m. buvo 1 byla, 2013 m. – 4, 2014 m. - 5 bylos. Viešasis interesas buvo ginamas dviejose bylose dėl žemės teisinių santykių (2012 m. ir 2014 m. po vieną tokią bylą). (Žr. grafiką Nr. 3.).

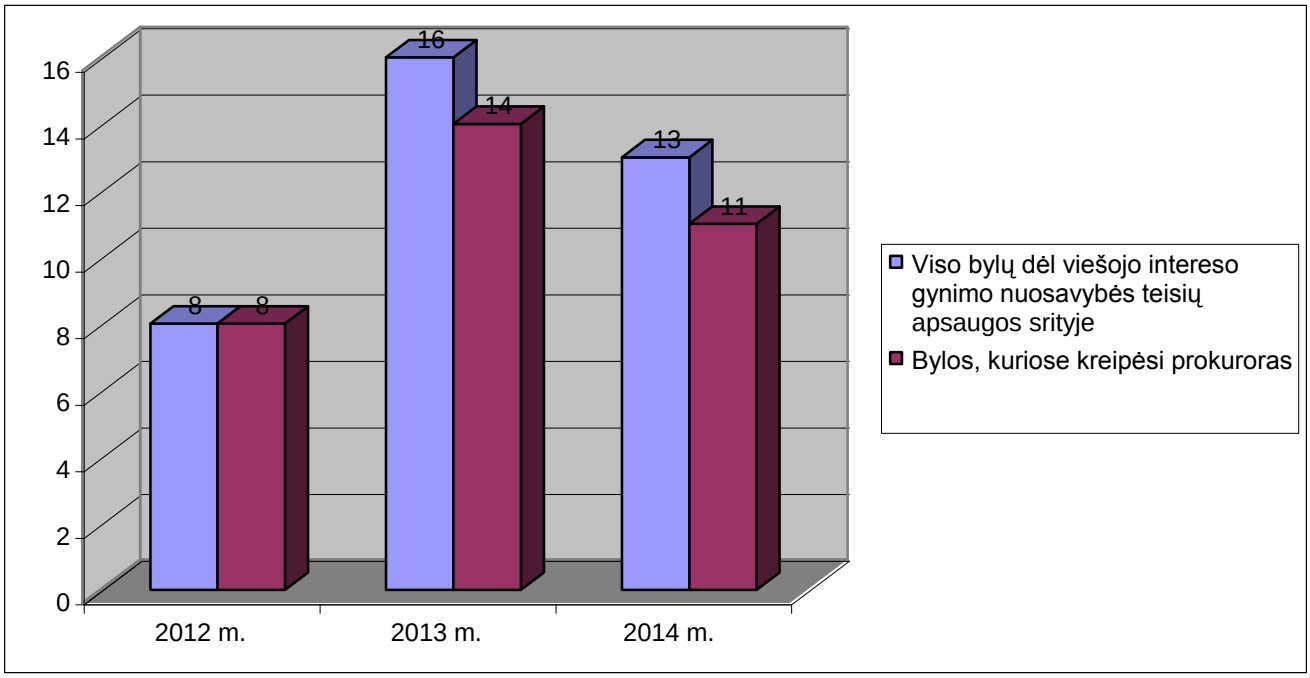
Grafikas Nr.3 LVAT 2012-2014 m. bylos, susijusios su nuosavybės teisių apsauga, kuriose buvo ginamas viešasis interesas.



Šaltinis: www.lvat.lt; sudaryta darbo autorės

Daugeliu atveju į LVAT, dėl viešojo intereso gynimo, kreipiasi prokurorai. 2012 m. į teismą visais atvejais kreipėsi prokurorai, 2013 m. prokurorai į teismą kreipėsi 14 –oje bylų, 2014 m. - 11-oje bylų. (Žr. į grafiką Nr. 4). 2013 m. vienoje byloje dėl viešojo intereso gynimo į teismą kreipėsi Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, kuris, LVAT manymu, (toje byloje) buvo tinkamas subjektas, galintis kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Prašydama atnaujinti procesą, į teismą kreipėsi Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija. Tai teritorijų planavimo priežiūros subjektas, kuris, LVAT teigimu, nėra tinkamas subjektas, turintis teisę kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. 2014 m. į LVAT dėl viešojo intereso gynimo kreipėsi Viešoji įstaiga „Visuomenės teisinio ugdymo ir teisių gynimo centras“ bei fizinis asmuo, kurio manymu, jo reikalavimas atitinka viešąjį interesą. Abiem atvejais teismas nusprendė, kad besikreipiantieji nėra viešojo intereso gynimo subjektai.

Grafikas Nr.4. LVAT 2012-2014 m nagrinėtų bylų skaičius, kuriose dėl viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje kreipėsi prokuroras.

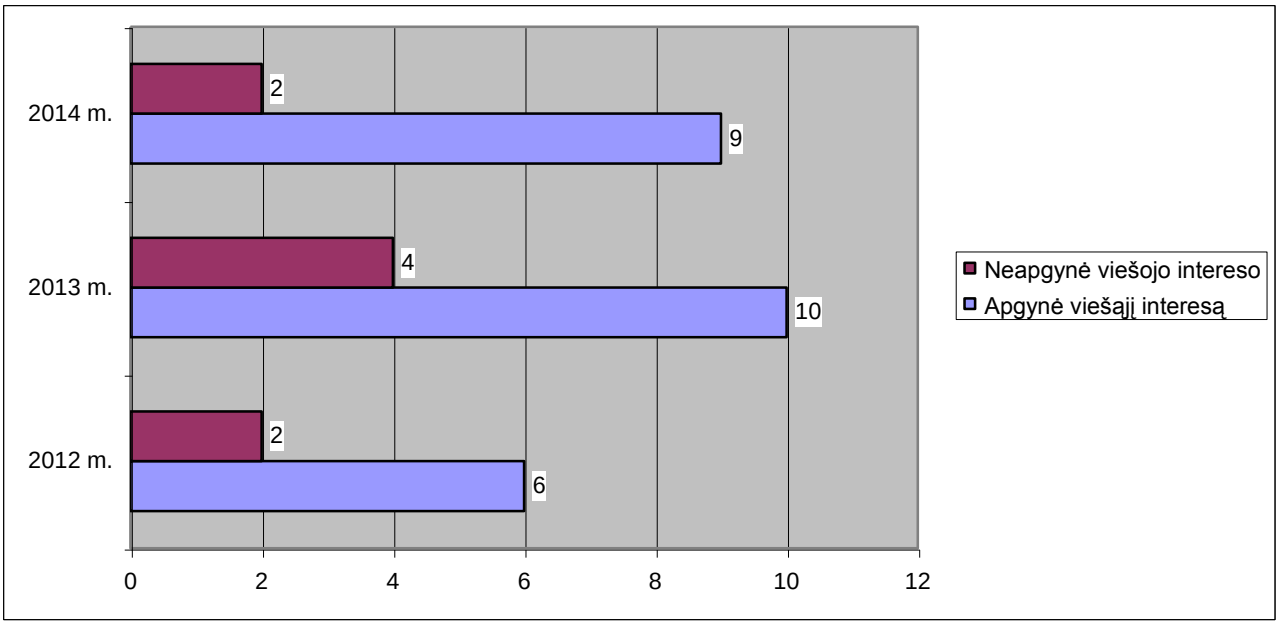


Šaltinis: www.lvat.lt; sudaryta darbo autorės

2012 m. pirmosios instancijos teismai 6 bylose tenkino prokuroro prašymą dėl viešojo intereso gynimo. Dviems atvejais prokuroro skundas buvo atmestas. LVAT penkiose bylose sutiko su pirmosios instancijos teismų sprendimais, trijose bylose pirmosios instancijos sprendimus keitė. Vienoje iš šių bylų nusprendė, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas naikintinas kaip nepagrįstas, o prokuroro prašymą dėl viešojo intereso gynimo atmetė. Kitose dviejose bylose LVAT nusprendė panaikinti pirmosios instancijos teismų sprendimus ir prokurorų apeliacinius skundus tenkino. 2013 m. 11 bylų apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimais,o 5 bylose priėmę kitus sprendimus nutarė: kad pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė procesinės teisės normas, nepagrįstai atnaujino prokurorui prašymo padavimo terminą, todėl pirmosios instancijos teismo nutartis dėl termino atnaujinimo ir sprendimas turi būti panaikinti. Byla nutraukiama ABTĮ 101 straipsnio 6 punkto pagrindu. Buvo nutarta pirmosios instancijos teismo prokuroro sprendimą pakeisti ir prokuroro prašymą tenkinti. Taip pat buvo nutarta, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas naikintinas ir priimamas naujas sprendimas - trečiųjų asmenų prašymą dėl administracinių aktų dalies panaikinimo atmesti, taip nutarta prokuroro atskirą skundą tenkinti ir apygardos administracinio teismo nutartį panaikinti; nutarė prokuroro apeliacinį skundą tenkinti t. y., panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą. Prokurorai 2013 m. apgynė viešąjį interesą 10 bylų, o 4 bylose to padaryti teisėsaugos pareigūnams

nepavyko. 2014 m. visose bylose LVAT sutiko su pirmosios instancijos teismų sprendimais. Prokuroras apgynė viešąjį interesą 9 bylose ir tik 2 bylose teismas netenkino prokuroro prašymo dėl viešojo intereso gynimo. Abiejose bylose LVAT konstatavo, kad nebuvo nustatytas viešas interesas, todėl nebuvo teisinio pagrindo jo ginti.

Grafikas Nr. 5. 2012-2014 m. LVAT bylose prokurorų apgintų bylų dėl viešojo intereso nuosavybės teisių apsaugos srityje skaičius.



Šaltinis: www.lvat.lt; sudaryta darbo autorės

Apžvelgus prokurorų veiklą viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje, matome, kad daugeliu atveju jiems pavyksta apginti viešąjį interesą.

3.2 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos dėl viešo intereso gynimo nuosavybės teisės apsaugos srityje analizė

3.2.1.Viešasis interesas nuosavybės teisės apsaugos srityje

LVAT nutarčių turinys parodo, kad svarstant bylas dėl viešojo intereso gynimo nuosavybės teisių apsaugos srityje, kiekvienu atveju yra analizuojama individuali faktinė situacija. Taip pat kaskart tikrinama bylos medžiaga, vertinama, ar ginamas interesas yra viešasis interesas.

Remiantis praktika, nuosavybės teisių apsaugos srityje viešuoju interesu pripažįstamas miškų išsaugojimas.[204] "Neatsižvelgiant į miškų nuosavybės formą, miškas pirmiausia yra nacionalinis turtas, kuris turi būti išsaugotas ateities kartoms, tenkindamas ekologines, ekonomines ir socialines visuomenės reikmes. Miškas ne tik tiekia medieną ir kitus miško produktus, bet ir yra esminis ekologinės pusiausvyros palaikymo veiksnys, sudaro daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveines, stabdo dirvos eroziją, absorbuoja anglies dvideginiu grynina o tą saugo gruntinius ir paviršinius vandenis, suteikia galimybę miesto ir kaimo gyventojams poilsiauti."[205] Miško vertingumą ne kartą akcentavo ir Konstitucinis Teismas.[206] Taigi miškų išsaugojimas tikrai neabejotinai pripažįstamas viešuoju interesu.

Viešuoju interesu nuosavybės teisių apsaugos srityje pripažįstama žemė. LVAT nuomone, žemė yra ypatingas turtas, ypač svarbus visai visuomenei. Žemės pagrindinė socialinė funkcija - tarnauti tautos gerovei, todėl ypač svarbu, kad ši vertybė butų racionaliai ir efektyviai naudojama. Tai pagrindžia objektyvią būtinybę ir pareigą valstybei nuosavybės į žemę santykius reguliuoti taip, kad būtų suderinti visų žemės teisinių santykių subjektų interesai ir užtikrinta pagrindinė žemės funkcija.[207]

---

[204] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-3041/2012.

[205] Sudavičius, B., Žvaigždinienė, I. Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis ribojimas kaip miško teisinės apsaugos priemonė. *Teisė*. 2013, Nr. 86, p. 22.

[206] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 30-105; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rusėjo 6 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 96-3891.

[207] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. kovo 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A525-708/2014.

Viešuoju interesu pripažįstami visuomenės kultūriniai visuomeniniai poreikiai. Pati Konstitucija 42 straipsnio 2 dalyje įtvirtina, kad valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga. Vienoje LVAT byloje prokuroras kreipdamasis dėl viešo intereso gynimo nurodė, jog tretieji suinteresuoti asmenys neteisėtai užvaldė 20 arų Muziejaus teritorijos. LVAT konstatavo, kad Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalies ir bylos aplinkybių analizė teisėjų kolegijai leidžia daryti išvadą, jog prokuroras, pateikdamas pareiškimą, siekė apginti viešąjį interesą – užtikrinti, kad Muziejaus teritorija nebūtų neteisėtai paversta privačia valda, nes tai, akivaizdu, neužtikrintų visuomenės kultūrinių visuomeniniu poreikių, pažeistų minėtą Konstitucijos nuostatą.[208] LVAT praktikoje viešuoju interesu nuosavybės teisių apsaugos srityje įvardijamas ir tinkamas, ir teisėtas žemės reformos vykdymas. Kaip teigia teismas, Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalis numato, kad nuosavybės teises saugo įstatymai. Ši nuostata įtvirtina ne tik privačios, bet ir valstybės, savivaldybės nuosavybės, įskaitant ir žemės, apsaugą. Konstitucinis Teismas, aiškindamas šią Konstitucijos nuostatą, yra pažymėjęs, kad valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas turi būti tvarkomas taip, kad tarnautų bendrai tautos gerovei, visos visuomenės interesui. Valstybės turtas yra viena iš priemonių viešajam interesui, socialinei darnai užtikrinti. Valstybinės valdžios institucijos, kitos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo, pačios nėra šio turto savininkės – jis priklauso visai valstybei. Todėl visos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo, privalo laikytis Konstitucijos normų ir principų (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimas). Todėl prokuroro pareiškimas, paduotas siekiant išsiaiškinti, ar valstybės nuosavybė netapo privačia nuosavybe pažeidžiant teisės aktų nuostatas, taip pat laikytinas paduotu ginant viešąjį interesą.[209]

Viešuoju interesu laikytina ir įvairios gamtinės ir kultūrinės aplinkos apsauga. Pavyzdžiui, vienoje byloje LVAT nurodė, kad prokuroro ginama vertybė, Kuršių nerija, yra gamtinė bei kultūrinė aplinka, kurios vertingumas visuotinai pripažintas ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygmeniu (Kuršių neriją UNESCO paskelbė Pasaulio paveldo vertybe). Taigi Kuršių nerijos apsauga – viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė. Teismas, nustatęs, jog

---

[208] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis administracinėje byloje A525-2657/2012.

[209] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis administracinėje byloje A525-2657/2012.

detalusis planas, kuriuo buvo numatyta rekonstruojant ar griaunant esamus buvusios pionierių stovyklos pastatus Juodkrantės gyvenvietėje, Neringoje, statyti poilsio namus, prieštaravo Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemai (generaliniam planui), šį detalųjį planą pripažino neteisėtu iš esmės. Teisėjų kolegija pabrėžė, kad žinoma, jog Lietuvos valstybė Kuršių neriją nuolat laikė ir tebelaiko unikaliu gamtos ir žmogaus sukurtu kraštovaizdžio kompleksu – saugotina teritorija, kuriai turi būti nustatytas ypatingas teisinis režimas.[210]

Įdomu tai, kad LVAT vienoje byloje vertino, ar vaizdas į saugotiną gamtinį objektą, jūrą, laikytinas viešuoju interesu. Šioje byloje prokuroras prašė panaikinti (Baltijos jūros pakrantėje) statybos leidimų pagrindu atsiradusius konkrečius materialiniai padarinius – pastatytus statinius, esančius trečiųjų suinteresuotų asmenų nuosavybės teisės objektu. Byloje nekeliamas ginčas dėl to, kad minėti nekilnojamieji daiktai nepatenka į teritoriją, kuriai taikomi ypatingi apsaugos ir naudojimo režimai, nustatantys naujos statybos draudimą. Teisėtumo principo pažeidimą pareiškėjas sieja tik su aplinkybe, kad komplekso „Elija“ pastatai yra aukštesni nei leidžia bendrojo teritorijų planavimo dokumentas, todėl trukdo apžvelgti unikalią ir savitą Baltijos jūros pakrantę. LVAT šiuo atveju nurodė, kad pareiškėjas, akcentuodamas kiekvieno asmens teisę grožėtis pagrindiniais pajūrio landšafto komponentais – jūra, pliažu, kopomis, miškais ir miškais-parkais – kaip bendru visuomenės gėriu, nepateikė teismui jokių konkrečių duomenų, jog ginčo pastatai šią panoramą užgožia. Demontavus virš penktojo aukšto esančius kitus aukštus, teritorijos tarp Ošupio tako, Jūros g., Mokyklos g., Šventosios vandenvietės vizualinė erdvinė struktūra iš esmės pasikeistų.[211] Teismas pareiškėjo prašymo netenkino.

Viešuoju interesu nuosavybės teisių apsaugos kontekste pripažįstamas ir tinkamas bei skaidrus nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimas. LVAT nurodė, kad tinkamas ir skaidrus nuosavybės teisių atkūrimas, kaip specifinis procesas, kuriuo atkuriamos asmenų nuosavybės teisės į žemę, kaip ypatingą nuosavybės objektą, yra viešasis interesas, kuris turi būti ginamas įstatymų nustatyta tvarka.[212] Analogiško požiūrio, kad nuosavybės teisių atkūrimo tinkamas

---

[210] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 m. kovo 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-403/2010.

[211] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. rugsėjo 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1542/2014.

[212] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo gegužės 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-552-348-14.

ir teisės aktais pagrįstas vykdymas, yra viešasis interesas, laikomasi ir kitoje LVAT praktikoje.[213] Pastebėtina, kad tinkamą nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą procesą viešuoju interesu laiko ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.[214]

Taip pat viešuoju interesu nuosavybės teisių apsaugos srityje gali būti biologinės įvairovės išsaugojimas,[215] žemės sklypų, kurie nėra priskiriami saugomoms teritorijoms, apsauga,[216] kultūros vertybių apsauga[217] ir pan.

3.2.2. Nuosavybės teisių apaugos ribojimas ginant viešąjį interesą

Kiekvienam asmeniui valstybė suteikia ir garantuoja platų spektrą teisių bei laisvių, kurios yra asmens teisinio subjektiškumo pagrindas. Viena tokių asmens teisių - teisė į nuosavybę. Konstitucijos 23 straipsnyje[218] įtvirtinta, jog nuosavybė neliečiama. Nuosavybės teises saugo įstatymai. Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama. Ši konstitucinė nuosavybės apsaugos garantija - *status quo* garantija, kadangi pirmiausia saugo asmens turimas nuosavybės teises.[219] Konstitucinis privačios nuosavybės neliečiamumo principas suponuoja „savininko teisę valdyti turtą, juo naudotis ir disponuoti, o kitų asmenų pareigą susilaikyti nuo veiksmų, pažeidžiančių savininko teises, kartu ir valstybės pareigą užtikrinti nuosavybės teisės įgyvendinimo palankiausią režimą, ginti bei saugoti nuosavybę nuo

---

213 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. sausio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A180-48/2007; Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. birželio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A525-2279/2011.

214 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-291/2006; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-397/2009.

215 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. spalio 3ą d. nutartis administracinėje byloje Nr. S.520-754/2012

216 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 5d. nutartis administracinėje byloje, Nr. A146-335/2008.

217 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A3-11/2004.

218 Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

219 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas „Dėl nuosavybės teisių atkūrimo“. *Valstybės žinios.* 2003. Nr. 24-1004.

neteisėto kėsinimosi į ją“.[220] Vadinasi, Lietuvos Konstitucijoje įtvirtinta pozityvi konstitucinės asmens teisių į nuosavybę garantija bei suteikiama teisės į nuosavybę apsauga nepriklausomai nuo nuosavybės objekto. Visgi reikia nepamiršti, kad prigimtinio žmogaus teisių ir laisvių pobūdžio pripažinimo principas nepaneigia to, jog žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimas gali būti ribojamas.[221] Vadinasi, ir nuosavybės teisių apsauga nėra absoliuti. Konstitucinis Teismas 1993 m. gruodžio 13 d. nutarime[222] nurodė 3 atvejus, kuomet asmens nuosavybės teisės gali būti ribojamos. Anot teismo, subjektinės teisės, tai yra savininko teisės valdyti, naudotis ir disponuoti, gali būti įstatymais ribojamos dėl:

1. Turimo turto pobūdžio (ginklai, narkotinės priemonės ir kt.);
2. Dėl visuomenei būtino intereso (ekologinės problemos ir kt.),
3. Dėl savininko padarytų veiksmų.

Taigi vienas iš atvejų, kuomet pateisinamas asmens nuosavybės teisių ribojimas yra viešasis interesas. Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 14 d. nutarime pabrėžė, kad pagal Konstituciją natūrali gamtinė aplinka, gyvūnija ir augalija, atskiri gamtos objektai, taip pat ypač vertingos vietovės, yra visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės. Jų apsauga bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo ir gausinimo užtikrinimas – tai viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė. Atsižvelgiant į minėtų objektų ypatingą išliekamąją vertę, svarbą, būtinybę juos išsaugoti ateities kartoms, tokiems objektams, palyginti su kitais objektais, įstatymu gali būti nustatytas specialus, ypatingas teisinis režimas. Šiais ribojimais siekiama užtikrinti ypač vertingų vietovių apsaugą - viešąjį interesą. Gali ir turi būti nustatomi ribojimai ne tik valstybei ir savivaldybėms, kaip atitinkamų objektų, esančių ypač vertingose vietovėse, savininkams, bet ir kitiems tokių objektų savininkams bei naudotojams – fiziniams ir juridiniams asmenims. (Tai ribojimai ir draudimai, kuriais tam tikra apimtimi yra įsiterpiama į visų, taip pat ir privačių žemės sklypų, miškų, parkų, vandens telkinių, savininkų nuosavybės teises ir pan.). Matome, kad nuosavybės teisių apsauga, nors ir garantuojama Konstitucijos, viešojo intereso gynimo kontekste – ribojama. Tačiau kaip nurodoma literatūroje “pagal Konstituciją viešojo intereso buvimas gali būti

---

220 *Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras.* 1 dalis. Teisės institutas, 2000, p. 172.

221 Ruškytė, R. Nuosavybės ribojimo klausimas konstitucinio teismo doktrinoje. Viešojo intereso gynimas: subalansuoto požiūrio link. Mokslinių straipsnių rinkinys. *Vilniaus universiteto leidykla,* 2013, p. 13.

222 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1993 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 148 straipsnio antrosios dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 93 straipsnio 1 ir 2 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios.* 1993, Nr. 70-1320.

pagrindas apriboti asmens teisę į nuosavybę ne bet kada, o tik tuo atveju, kai dėl turto pobūdžio ir/arba dėl kitų svarbių priežasčių neapribojus teisės į nuosavybę nebūtų įmanoma apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintų vertybių, būtų pakenkta viešajam interesui.“[223] Vadinasi, kiekvienu atveju ginant viešąjį interesą sprendžiama, ar nuosavybės teisės ribojimas yra proporcingas it tik tokiu atveju ribojimas bus pateisinamas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad viešojo intereso gynimas nuosavybės teisių apsaugos srityje, nepaprastai sunkus uždavinys. Todėl itin aktualu analizuoti teismų praktiką šioje srityje.

LVAT spręsdamas bylas, susijusias su viešuoju interesu nuosavybės teisių apsaugos srityje, itin atidžiai vertina, ar nuosavybės teisių ribojimas konkrečiu atveju yra proporcingas. 2014 m. vasario 5 d. byloje teismas nagrinėjo ginčą, kilusį dėl administracinių aktų, kuriais atkurtos nuosavybės teisės į žemę, atitinkamų dalių panaikinimo. Šioje byloje buvo sprendžiamas nuosavybės teisės ribojimo proporcingumas. LVAT konstatavo, kad nagrinėjami ginčui aktualūs valstybinės reikšmės miškų plotai (atitinkamai 0,68 ha ir 2,47 ha) viešojo intereso poreikių ir nuosavybės teisių ribojimo prasme negali būti vertinami izoliuotai nuo visos aplinkos. Iš pateiktų Valstybinės miškų tarnybos duomenų matyti, kad ginčo sklypai (0,68 ha ir 2,47 ha) jungiasi tarpusavyje, taip pat jungiasi su kitais valstybinio miško plotais į vientisą miško masyvą, t. y., patenka į Kėdainių miškų urėdijos, Kėdainių girininkijos 247 kvartalą, kuris jungiasi su kitais kvartalais. Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro nuostatuose, priimtuose įgyvendinant Miškų įstatymo 13 straipsnio nuostatas dėl Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro sudarymo, yra pateiktas šio kadastro objektų (Lietuvos respublikos miškų) skirstymas į atitinkamus vienetus (miško masyvas, miško kvartalas, taksacinis miško žemės sklypas). Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro nuostatų 6 punktas apibrėžia, kad miško masyvas – ištisinė miško žemės teritorija, turinti gamtines, antropogenines ribas arba apsupta kitų žemės naudmenų. Dideli miško masyvai skaidomi miško kvartalais. Miško kvartalą sudaro taksaciniai miško žemės sklypai. Taksacinis miško žemės sklypas – vientisa miško žemės dalis, kurios atskyrimą nuo kitų dalių ir minimalų plotą lemia žemės naudmenos tipas, augavietė ir medyno taksaciniai rodikliai. Sklypas yra pirminis apskaitos, projektavimo, ūkininkavimo ir kontrolės vienetas. Minėtos teisės akto nuostatos patvirtina, kad ginčo objektų negalima vertinti izoliuotai nuo aplinkos. Nagrinėjamu atveju, Valstybinės miškų tarnybos pateiktose valstybinės reikšmės plotų schemose pažymėti ir pažymose taksaciniais rodikliais apibūdinti ginčo sklypai (atitinkamai 0,68 ha ir 2,47 ha), patenkantys į Kėdainių miškų urėdijos, Kėdainių girininkijos 247 kvartalo 3,4,5, 9,10,12 taksacinius sklypus,

[223] Klimas, E., *supra* note 70, p. 6.

ribojasi su gretimais taksaciniais miško sklypais ir kartu su jais sudaro vientisą miško masyvą, kurio ribos ir plotas patvirtintas minėta Vyriausybės patvirtinta valstybinės reikšmės miškų plotų schema. Šie duomenys rodo, kad ginčo sklypuose yra brandus miškas, kad ginčo sklypai yra vientiso miško masyvo, t. y., visuomenei vertingo objekto dalis, o tai suponuoja, kad viešo intereso poreikio prasme miško vietovė pripažintina ypač vertinga visuomenei. Todėl šiuo atveju viešo intereso poreikis yra proporcingas nuosavybės teisių ribojimui.[224] Šioje byloje buvo detaliai analizuojamas viešojo intereso (miško sklypo, sudarančio vientisą miško masyvą) reikšmingumas visuomenei. Įrodyta, kad konkretus miško sklypas turi ypatingą reikšmę visai visuomenei, todėl konstatuota, kad nuosavybės teisės ribojimas proporcingas.

Kitoje byloje LVAT nagrinėjo rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymą ir išduotus statybos leidimus. Prokuroras nurodė, kad detaliajame plane nebuvo nustatyta paveldosauginių reikalavimų sklypų tvarkymui, nors sklypai patenka į nekilnojamosios vertybės teritoriją. Pirmos instancijos teismas prokuroro prašymą tenkino iš dalies, panaikindamas tik tas detaliojo plano dalis ir tik tokioje apimtyje, kur yra suplanuoti sklypai, kuriuose nėra pradėta statyba. Apeliaciniu skundu UAB „SVP namai“ prašė panaikinti pirmos instancijos teismo sprendimą, motyvuodami, kad ribojamas jų nuosavybės neliečiamumas bei ūkinės veiklos laisvė. LVAT šioje byloje nurodė, kad nagrinėjamu atveju viešojo intereso pažeidimas yra siejamas su tam tikromis visai visuomenei reikšmingomis vertybėmis – kultūros paveldo dalimi, kurią sudaro praeities kartų pastatytos, įrengtos, sukurtos ar istorinių įvykių sureikšmintos išlikusios ar neišlikusios medžiaginės kultūros vertybės, tiesiogiai susijusios su užimama ir joms naudoti reikalinga teritorija. Dėl viešojo intereso, būtent su juo siejamų vertybių, apsaugos, gali būti ribojamos asmenų konstitucinės teisės – nuosavybės neliečiamumas ar ūkinės veiklos laisvė. Ginčijamų sprendimų, kuriais buvo suplanuota UAB „SVP namai“ priklausanti teritorija bei buvo išduoti statybą leidžiantys dokumentai, panaikinimi, taip siekiant apginti viešąjį interesą, kuris yra susijęs su šios įmonės ūkinės veiklos laisvės bei nuosavybės teisės ribojimu, todėl toks ribojimas turi būti paremtas įstatymu ir turi būti proporcingas siekiamam tikslui. Pirmosios instancijos teismas, priimdamas sprendimą, akcentavo kultūros paveldo vertybių apsaugos svarbą bei, naikindamas dalį detaliojo plano, motyvuodamas šią sprendimo dalį, tuo pačiu sprendė klausimą ir dėl proporcingumo principo taikymo, t. y., sprendė, ar turi būti naikinama tik dalis detaliojo plano, tik tokioje apimtyje, kur yra suplanuoti sklypai, kuriuose dar nėra pradėtos statybos. Dėl nurodytų motyvų LVAT

[224] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. vasario 5 d. nutartis administracinėje byloje A146-86/2014.

konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai patenkino prokuroro prašymą dėl viešojo intereso gynimo, o administracinių aktų, kuriuos priimant nebuvo užtikrinta visai visuomenei reikšmingų vertybių apsauga, panaikinimas nelaikytinas neproporcinga priemone, pernelyg ribojančia UAB „SVP namai“ ūkinės veiklos laisvę.[225] Aptarta byla parodė, jog ginant viešąjį interesą nuosavybės teisių apsaugos srityje, nuosavybės teisės ribojimas kiekvienu konkrečiu atveju turi būti proporcingas siekiamam tikslui t. y., nuosavybės teisės negali būti apribotos daugiau nei būtina viešajam interesui užtikrinti.

3.2.3.Viešojo ir privataus bei kelių viešųjų interesų gynimas

Takoskyra tarp viešojo ir privataus[226] intereso nėra tokia aiški, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio, todėl nuolat vyksta diskusijos dėl viešojo ir privataus interesų santykio.

Egzistuoja nuomonių, neigiančių grynąjį viešą interesą. Vienas šios pozicijos šalininkų P. Leonas nurodo, kad „interesų turi tik atskiri asmenys, nes tik jie yra realios visuomenės dalys. Viešasis interesas yra privačių interesų sujungimas, todėl galima sakyti, kad teisė saugo tik atskirų žmonių interesus.”[227] Vadovaujantis šia pozicija, viešojo ir privataus intereso santykis labai glaudus, o atriboti jų neįmanoma. Vadinasi, ten kur yra viešas interesas, visuomet bus ir privatus.

Kitu atveju, neigiamas ne viešas, o grynas privatus interesas. “Laikantis nuostatos, kad valstybė egzistuoja ir veikia žmogaus labui, t. y., asmuo yra pirmesnis nei valstybė, tai konkrečios teisinės problemos sprendimas gali būti laikomas ne privačiu interesu, o iš esmės viešu.”[228] Vadovaujantis šia pozicija, kiekvienas privatus interesas iš esmės yra viešas.

Yra ir trečia nuomonė, neneigianti nei viešo, nei privataus intereso. Šios pozicijos laikosi A. Vaišvila, nurodydamas, kad “privatus ir bendras arba viešas interesas nėra patalpinti skirtinguose stalčiuose. Jie egzistuoja kaip neatskiriama dviejų priešybių vienovė ir tik veikdamos kartu viena

---

225 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A602-923/2013.

226 Nors privataus intereso sąvoka teisės aktuose nepateikiama, iš esmės privatus interesas suvokiamas kaip asmens (asmenų) suinteresuotumas, asmeninių, privačių subjektyvių teisių ar interesų tenkinimas.

227 Leonas, P. *Teisės enciklopedija*. Kaunas: 1931, p. 157.

228 Žilinskas, D. Ar lipsime į medį iš viršaus? Kai kurie probleminiai Lietuvos administracinės teisės sampratos klausimai. *Justitia*, 2000, Nr. l, p. 35.

kitą papildydamos ir sustiprinančios, kuria gyvastingą žmonių gyvenimą ir sugyvenimą."[229] Remiantis šia nuomone, viešą ir privatų interesus galima suvokti kaip vienovę. Taigi nėra reikalo jų atriboti. Juolab, kad manoma, jog "atskyrus bendrąjį interesą nuo privataus, abu šie interesai tampa nepažinūs."[230] Darbo autorė sutinka su A. Vaišvilos nuomone, ir mano, kad visiškai atriboti viešojo intereso nuo privataus neįmanoma, kadangi šios priešybės nėra atskiriamos ir sudaro vientisą junginį. Juolab ir administracinių teismų praktikoje yra apstu atvejų, kuomet privatus interesas ir viešas egzistuoja sutapdami kartu. Ypač ryškus viešojo intereso ir privataus sutapimas nuosavybės teisių apsaugos srityje. Pavyzdžiui, vienoje administracinėje byloje LVAT konstatavo, kad visuomenės interesas ir trečiųjų asmenų interesai nagrinėjamu atveju sutampa. Šioje byloje teisėjų kolegija nurodė, kad viešojo intereso gynimas susijęs ne su konkrečių asmenų teisių ar interesų pažeidimu, bet su neindividualizuotu visuomenės, jos dalies ar tam tikrų asmenų grupių teisių bei interesų pažeidimu, tačiau viešasis interesas gali būti personifikuotas ir išreikštas per konkrečių asmenų teisių pažeidimą, kaip yra šioje byloje. Prokuroras, ginantis viešąjį interesą bei turintis pagrindą manyti, kad pažeisti teisės aktų reikalavimai, turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą su ieškiniu ar pareiškimu.[231] Matome, kad LVAT neatribojo viešo ir privataus interesų. Šioje byloje buvo pripažinta, kad viešasis ir privatus interesai sutampa, kitaip tariant, viešasis interesas yra personifikuotas - išreikštas per konkrečių asmenų teisių pažeidimą - privatų interesą.

Aiškinantis viešojo ir privataus intereso santykį pažymėtina, kad kai kuriais atvejais ne tik viešasis interesas, bet ir privatus interesas, asmens teisės (pvz. nuosavybės teisių apsauga) yra konstitucinės vertybės. (Konstitucinis Teismas nurodė, kad, tiek asmens teisių į nuosavybę, tiek viešasis interesas, yra konstitucinės vertybės).[232] Šiuo atveju svarbu suvokti, kad abi minėtos vertybės – negali būti priešpriešinamos. Būtina užtikrinti teisingą jų pusiausvyrą. Taigi kiekvienu atveju, esant šių vertybių kolizijai, būtina pasverti asmens teises kaip vertybę bei viešąjį interesą ir nuspręsti, kam turi būti taikomas pirmumas. LVAT savo praktikoje kilus asmens teisių, kaip

---

229 Vaišvila, A. Žmogaus teisės ir bendrasis interesas. Konferencijos "*Viešasis interesas ir jo gynimas*" medžiaga 2011-04-08. p. 14.

230 *Ibid.*

231 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. spalio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-1758/2008.

232 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas,, Dėl valdininkų teisės į nuosavybę ". *Valstybės žinios*. 1997-05-09, Nr. 40-977.

konstitucinės vertybės ir viešojo intereso kolizijai, kiekvienu atveju individualiai vertina, kuris interesas prioritetinis.

2011 m. vasario 14 d. LVAT nagrinėtoje byloje pareiškėjai reikalavus atkurti teisę į išlikusį nekilnojamąjį turtą želdynų teritorijoje, teismas konstatavo, kad Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas prioritetą suteikia viešiesiems, o ne privatiems interesams.[233]

Kitoje su nuosavybės teisės apsauga susijusioje byloje LVAT nurodė, kad Respublikos Konstitucijos 47 straipsnyje nustatyta, jog valstybinės reikšmės miškai išimtine nuosavybės teise priklauso Lietuvos Respublikai. Analogiškos nuostatos įtvirtintos Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 4 straipsnio 4 dalyje, Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punkte. Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 1 punkte yra aiškiai nurodyta, kad valstybinės reikšmės miškai, kurių plotus tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, yra išperkami valstybės ir už juos valstybė atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį. Atkūrimo įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtinta, kad valstybė išperka ir miškus, priskirtus miestų miškams. Atkūrimo įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punkte numatyta, kad už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius valstybė piliečiams atlygina tam tikrais būdais, tame tarpe ir perduodama lygiavertį žemės, miško ar vandens telkinio plotą. Nurodytos teisės normos teikia išvadą, jog įstatymų leidėjas nuosavybės teisių atkūrimą į nekilnojamąjį turtą reglamentuojančiuose teisės aktuose prioritetine vertybe pripažino miesto miškų išsaugojimą (viešąjį interesą), o ne nuosavybės teisių atkūrimą natūra (atitinkamo asmens interesą). Tai kompensavo teisiniu reguliavimu, jog šiuos nuosavybės objektus iš piliečių išperka valstybė, suteikdama jiems galimybę rinktis kitus lygiaverčius nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo būdus.[234] Matome, kas teismas, įvertinęs konstitucines nuostatas dėl aplinkos apsaugos, prioritetine vertybe pripažino ne nuosavybės teisių atkūrimą natūra, o miškų išsaugojimą, kurių apsauga kartu yra viešasis interesas. Vadinasi, galime sutikti su A. Vaišvilos nuomone, kad "bendrasis interesas - bendroji nauda - vyrauja prieš privatų interesą, nes tik esant tokiam bendrojo ir privataus intereso santykiui tauta gali išlikti ir siekti pažangos."[235]

---

233 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-386/2011.

234 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A8-1257/2007.

235 Vaišvila, A., *supra* note 229, p. 12.

Vis dėlto, nors viešasis interesas, įprastai viršesnis nei privatus interesas, administracinių teismų praktikoje, bylose dėl nuosavybės teisių apsaugos, nemažiau svarbu įvertinti, ar suteikus prioritetą viešajam interesui, nebus pažeista pusiausvyra tarp teisėtų lūkesčių ir teisinių santykių stabilumo bei viešojo intereso apsaugos ar bus laikomasi proporcingumo principo? Nuosavybės teisių apsaugos srityje esama atvejų, kai privataus intereso apsauga nusveria viešąjį interesą. Taip gali būti tuomet, kai patenkinus asmens, ginančio viešąjį interesą, prašymą, visuomenė ir valstybė patirtų didesnę žalą negu toji, kurią visuomenė ir valstybė patirtų, jeigu toks prašymas būtų atmestas. Tokio atvejo pavyzdys yra 2012 m. balandžio 30 d. Vyriausiojo Administracinio teismo nutartis administracinėje byloje. Šioje byloje prokuroras, gindamas viešąjį interesą, reikalavo pastatų dalies nugriovimo. Pirmosios instancijos teismas prokuroro prašymą atmetė, su tokiu sprendimu sutiko ir LVAT nurodydamas, kad šiuo atveju administracinėje byloje nėra duomenų, apie įtrauktų į procesą trečiųjų (fizinių ir juridinių asmenų) nesąžiningumą, realizuojant skundžiamus teisės aktus. Jų veikla buvo paremta būtent šiais dokumentais, kuriuos išdavė viešojo administravimo sistemos subjektai ir be kurių būtų buvusi negalima rekonstrukcija. Trečiaisiais suinteresuotais asmenimis į procesą iš viso įtraukti 99 asmenys. Panaikinus skundžiamus teisės aktus, būtų paliesti visų jų interesai. Labiau tikėtina, jog iš pastarųjų pusės galimas inicijavimas teisminių procesų dėl žalos atlyginimo iš valstybės ar/ir savivaldybės, kitokio pobūdžio reikalavimų, kuriais būtų siekiama satisfakcijos dėl patirtų nepatogumų. Tokiu atveju pareiškėjas nėra aiškiai atskleidęs, kaip viešojo intereso apgynimas, panaikinus skundžiamus aktus, taptų didesne vertybe nei palikimas galioti susiklosčiusius santykius dabartiniu metu ir besikeičiančius iki dabar. Nepaisant vykstančio teisminio proceso, kurio trukmė, teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į šiuo aspektu formuojamą tiek tarptautinę, tiek nacionalinę teisminę praktiką, byloja ne pareiškėjo naudai.[236] Šiuo atveju LVAT prioritetą suteikė privačių interesų apsaugai bei teisėtiems asmenų lūkesčiams ir atsisakė ginti viešąjį interesą.

LVAT praktikoje yra atvejų, kuomet viešasis interesas konkuruoja su privačiu. Pavyzdžiui, vienoje byloje prokuroras, siekdamas apginti viešąjį interesą, pirmos instancijos teismo prašė panaikinti apskrities viršininko sprendimą bei taikyti restituciją natūra – grąžinti valstybei 2,47 ha žemės sklypą. Pirmosios instancijos teismas šį prašymą tenkino. Atsakovės tokį sprendimą apskundė apeliaciniam teismui. LVAT teigimu, įvertinus ginamą viešąjį interesą, tai, kad perduotas žemės sklypas nėra miškas, o yra miško žemė ir kad jis nėra priskirtas visuomenei reikšmingos vertės

[236] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. balandžio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A556 - 1517/2012.

sklypui, jis konkuruoja su privataus intereso svarba. Įvertinus šias aplinkybes, LVAT padarė išvadą, jog apgynus viešąjį interesą prokuroro prašomu būdu (sklypo grąžinimas), bus padaryta didesnė žala kitoms viešojo intereso sferoms, būtent socialinio teisingumo srityje, o fiziniam asmeniui, sąžiningai įgijusiam žemės sklypą, bus sukurti papildomi ir bereikalingi jo subjektinių teisių ir teisėtų interesų apsunkinimai bei apribojimai.[237] Apeliacinis skundas buvo patenkintas. Matome, kad esant konkurencijai tarp viešojo ir privataus interesų, itin svarbu nustatyti tikslingas priemones, kuriomis siekiama apginti viešąjį interesą (Pavyzdžiui, už paimamą žemės sklypą asmenims pasiūlyti proporcingą atlyginimą).

Praktikoje susiduria ir "keli viešieji interesai, pvz., interesas turėti sveiką ir harmoningą aplinką, interesas sukurti geresnes ir teritoriškai lygiavertes gyvenimo sąlygas, gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros sistemų plėtojimo interesas, interesas saugoti išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, rekreacijos išteklius, palaikyti ekologinę pusiausvyrą, interesas skatinti investicijas".[238] Matome, kad kelių viešųjų interesų sandūra neišvengiama ir nuosavybės teisių apsaugos srityje. Šiuo atveju vienas viešasis interesas *a priori* nėra ir negali būti svarbesnis nei kitas interesas. Negali būti suteikiamas išankstinis pranašumas kuriam nors vienam viešam interesui. Susidūrus dviems viešiesiems interesams, kaip ir esant aukščiau aptartai viešojo intereso ir asmens teisių kaip konstitucinės vertybės kolizijai, teismas konkrečioje situacijoje įvertina visus viešuosius interesus ir nustato galutinę pusiausvyrą tarp jų. Esant dviejų viešųjų interesų susidūrimui, jų baigtį nulemti gali tai, kad viešąjį interesą turi kuo didesnė visuomenės kaip subjekto dalis – teritorinės bendruomenės – savivaldybės viešasis interesas buvo nusvertas didesnės visuomenės dalies – visos valstybinės bendruomenės – pilietinės Tautos, naudai. Privačių ir viešųjų interesų sankirtos atveju nulemti gali vertybės, į kurias nukreiptas interesas, reikšmingumo, reikalingumo, vertingumo pagrindimas.

---

[237] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-2875/2012.

[238] Lietuvos Laisvosios Rinkos Instituto ekspertizė: "Dėl Lietuvos Respublikos viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP-1963"; 2007-11-07 [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-02].
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:KiHQb5JH6l0J:www.lrinka.lt/index.php%3Fact%3Dmain%26item_id%3D4468+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt>.

2.2.4 Ikiteisminis bylos nagrinėjimas ir reikalavimai skundui

Administracinių bylų teisenos įstatymo 25 straipsnio 1 dalis nustato, kad prieš kreipiantis į administracinį teismą, viešojo administravimo subjektų priimti individualūs teisės aktai ar veiksmai (neveikimas) gali būti, o įstatymų nustatytais atvejais – turi būti ginčijami kreipiantis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją. Ne išimtis ir nuosavybės teisių apsaugos srityje.

Dėl viešąjį interesą ginančių subjektų kreipimosi į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją pasisakė LVAT. Jo nuomone, pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo 32 straipsnio 4 ir 6 dalis, suinteresuota visuomenė, jei ji mano, kad patvirtintų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai pažeidžia visuomenės ar valstybės teises ar teisėtus interesus, gali šiuos sprendinius ginčyti ikiteismine bei teismine tvarka. Šiuo atveju suinteresuota visuomenė dėl ginčijamo detaliojo plano sprendinių teisėtumo pirmiausia turi kreiptis į apskrities viršininko administraciją arba į Vyriausybės ar Aplinkos ministerijos įgaliotą instituciją pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 34 straipsnio 2 dalyje nustatytą kompetenciją. Nesutikdama su apskrities viršininko administracijos sprendimu dėl jos kreipimosi, skundą turėjo paduoti pagal nustatytą kompetenciją Vyriausybės ar Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai, o tik po to, nesutikdama su Vyriausybės ar Aplinkos ministerijos įgaliotos institucijos sprendimu, galėjo dėl viešojo intereso gynimo kreiptis į teismą.[239] Matome, kad šioje byloje LVAT nurodė, jog įstatymo numatytais atvejais ginčo nagrinėjimo tvarkos yra privaloma laikytis ir viešąjį interesą ginantiems subjektams. LVAT išaiškinimu, privalomos išankstinės ginčo nagrinėjimo ne teisme tvarkos nesilaikymas yra kliūtis nagrinėti skundą administraciniame teisme.

Pažymėtina, kad skundas dėl viešojo intereso gynimo tuo pat metu negali būti nagrinėjamas išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijoje ir teisme (Administracinių bylų teisenos įstatymo 22 str. 2-4 d. numato, kad su skundu (prašymu) į administracinį teismą tiesiogiai kreipiamasi šio įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje ir 19 straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais.)

Skundui (prašymui) dėl viešojo intereso nuosavybės teisių apsaugos srityje taikomi visi bendrieji keliami reikalavimai skundo (prašymo) formai ir turiniui (Administracinių bylų teisenos įstatymo 23 str.) bei jo priedams (Administracinių bylų teisenos įstatymo 24 str.). Tačiau toks skundas turi tam tikrą specifiką, kylančią iš reikalavimo, nukreipto į viešojo intereso gynybą. Pagal

---

[239] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 spalio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P-146-102-11.

LVAT formuojamą praktiką, kreipiantis į administracinį teismą su prašymu ginti viešąjį interesą, skunde būtina suformuluoti reikalavimą, kuris būtų tinkamas viešajam interesui apginti.[240] Šis reikalavimas kyla iš viešąjį interesą ginantiems subjektams taikomo dispozityvumo principo.

Pareiškėjui, kuris kreipėsi į administracinį teismą su prašymu ginti viešąjį interesą, tenka pareiga savo skunde (prašyme) nurodyti ne tik atitinkamus teisės aktų pažeidimus, bet ir kuo pasireiškia viešojo intereso pažeidimai ir kaip jo pareikšti reikalavimai leistų šį interesą apginti.[241]

LVAT akcentuoja būtinybę skunde įvertinti pasirinktų viešojo intereso gynimo būdų (priemonių) tinkamumą. Pareiškėjo (prokuroro), ginančio viešąjį interesą, pareikšti materialiniai reikalavimai turi būti tinkami pažeistam viešajam interesui apginti. Pareiškimo, kuriuo ginamas viešasis interesas, dalykas yra viešojo intereso gynimas, o administracinių aktų panaikinimas ar kitų gynybos priemonių taikymas (uždraudimas atlikti veiksmus, žalos atlyginimo priteisimas ir pan.) yra būdas, kuriuo viešasis interesas gali būti apginamas. Teismas, nagrinėdamas prokuroro reikalavimą panaikinti administracinius aktus, turi nustatyti, ar šių aktų panaikinimas sukels teisinių pasekmių, t. y., ar realiai leis apginti viešąjį interesą. Nenustačius, kad administracinių aktų panaikinimas sukeltų realių teisinių pasekmių viešojo intereso gynimui, pareiškėjo reikalavimas turėtų būti netenkinamas, nes keliamų reikalavimų apimtimi nebūtų apgintas viešasis interesas.[242] Taigi LVAT praktikoje laikomasi nuomonės, kad kiekvienu atveju pareiškėjas turi kelti tokius reikalavimus, jog juos patenkinus viešasis interesas būtų apgintas iš tiesų.[243] Taigi jei skunde keliamas tik reikalavimas panaikinti neteisėtą administracinį aktą ir neprašoma pašalinti tokio administracinio akto sukeltų materialinių padarinių (pvz., neteisėtų administracinių aktų pagrindu yra pastatyti statiniai, jeigu jų statyba pažeidė viešąjį interesą, viešojo intereso apgynimas apima neteisėtos statybos teisinių pasekmių pašalinimą, o ne tik administracinių aktų, kurie sąlygojo neteisėtas statybas, panaikinimą), vien administracinio akto panaikinimas neleistų realiai apginti viešojo intereso. Štai vienoje administracinėje byloje LVAT konstatavo, kad pareiškėjas prašyme nėra nurodęs, kaip jo pareikšti

---

[240] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. vasario 12 d. išplėstinės teisėjų kolegijos nutartis administracinėje byloje Nr. A822-65.

[241] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-173/2013.

[242] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. rugpjūčio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502–866/2009, Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P822–242/2009.

[243] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 kovo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-349/2010.

reikalavimai leistų apginti viešąjį interesą (jei jis ir būtų). Reikalavimas panaikinti Pažymą, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra siejamas su atitinkamais materialiniais teisiniais padariniais (buvusios padėties atkūrimu), svarstytina, ar tokia reikalavimo apimtis leistų tinkamai apginti viešąjį interesą (jei jis ir būtų), ar ji laikytina tinkama, adekvačia ir teisės aktuose bei teismų praktikoje suformuotas taisykles atitinkanti viešojo intereso (jei jis yra) gynybos priemonė.[244] Teismas šiuo atveju atsisakė ginti viešąjį interesą.

Be kita ko, administracinis teismas kiekvienu atveju nustato, ar pareiškėjo skunde keliami materialiniai reikalavimai yra pakankami pažeistajam viešajam interesui apginti.[245] Čia reikia žinoti, jog siekiant nustatyti, ar pareiškėjas tinkamai gina viešąjį interesą, nepakanka vien tik nustatyti fakto, kad ginamų interesų turinys atitinka viešųjų interesų turinį. Teismas kiekvienu atveju įvertina, ar nebus pažeista pusiausvyra tarp teisėtų lūkesčių ir teisinių santykių stabilumo bei viešojo intereso apsaugos, ar bus laikomasi proporcingumo principo.[246] Jei minėta pusiausvyra pažeista - ginti viešąjį interesą atsisakoma.

3.2.5. Kreipimosi į teismą terminas

Administracinių bylų teisenos įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta bendra termino skaičiavimo taisyklė, kada kreiptis į administracinį teismą. Vadovaujantis ja, nustatytas vieno mėnesio terminas, per kurį teismui turi būti paduotas skundas arba prašymas. Šis terminas skaičiuojamas nuo skundžiamo akto paskelbimo arba individualaus akto ar pranešimo apie veiksmą (neveikimą) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos. Tačiau ginant viešąjį interesą, kreipimosi į administracinį teismą termino skaičiavimas pasižymi tam tikrais ypatumais, kurie itin svarbūs ginant viešąjį interesą nuosavybės teisių apsaugos srityje. LVAT išaiškinimu,[247] termino tokiam prašymui paduoti eigos pradžia laikytina diena, kuomet pareiškėjas gavo pakankamai duomenų, jog yra

---

[244] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-1542-13.

[245] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. liepos 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. 08 A-556-1147-11.

[246] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-335/2008.

[247] Pvz. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. birželio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A8-660/2007, arba Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-1151/2010.

pažeistas viešasis interesas. Duomenų, jog pažeistas viešasis interesas, pakankamumą apsprendžia tokie faktiniai duomenys (įrodymai), kuriais, pateikiant teismui skundą (prašymą), gali būti grindžiamas reikalavimas dėl atitinkamo administracinio akto, kuris galimai pažeidžia viešąjį interesą, panaikinimo (Administracinių bylų teisenos įstatymo 23 str. 2 d. 5, 6, 7, 8 p., 24 str.). LVAT yra pažymėjęs, kad kai kurie duomenys (pvz., duomenys apie asmenis, įtrauktinus į bylą trečiaisiais suinteresuotais asmenimis ir pan.) nors ir reikalingi tam, kad pareiškimas dėl viešojo intereso gynimo atitiktų įstatymų reikalavimus ir būtų priimtas nagrinėti teisme, tačiau šių duomenų surinkimas nėra susijęs su nustatymu, ar gauta pakankamai duomenų, kad pažeistas viešasis interesas. Kiekvienu atveju nustačius, kad prokurorui pakako ar turėjo pakakti duomenų viešojo intereso pažeidimui nustatyti, prasideda termino kreiptis į teismą eiga, todėl likę duomenys pareiškimui tinkamai įforminti turi būti surenkami per jau prasidėjusį ABTĮ 33 str. 1 d. nustatytą vieno mėnesio terminą.[248] (Pvz., vienoje LVAT nagrinėtoje byloje[249] prokuroras praleido kreipimosi į administracinį teismą terminą. Prokuroro paaiškinimas, kad turėdamas pakankamai duomenų dėl viešo intereso gynimo nesuspėjo kreiptis į teismą per įstatymo nustatytą terminą todėl, kad siekė išvengti galimo valstybės institucijų procesinio konfrontavimo esant dviejų viešųjų interesų konfliktui ir todėl kreipėsi į tam tikras institucijas dėl papildomos medžiagos gavimo, bet neįtakojo LVAT sprendimo: nutarta, kad prokuroro skundas negali būti priimtas).

Teismų praktikoje vertinamas ir laiko tarpsnis nuo sužinojimo apie akto priėmimą iki teisės kreiptis į teismą realizacijos, jo adekvatumas informacijos apimčiai ir teisiškai įvertinant esamą situaciją. Taip pat kiekvienu konkrečiu atveju būtina vadovautis teisingumo ir protingumo kriterijais.[250]

Pažymėtina, kad bendroji termino kreiptis į administracinį teismą skaičiavimo taisyklė taikoma visiems subjektams, turintiems teisę viešąjį interesą ginti teisme. LVAT aiškindamas analizuojamo termino skaičiavimo taisyklę, ne kartą yra pabrėžė, jog ši taisyklė taikoma ir prokurorui. Kaip nurodo teismas, net ir tuo atveju, kai prokuroras imasi ginti viešąjį interesą, negali

---

[248] Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros pažyma apie prokurorų veiklą ginant viešąjį interesą per 2011 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-03]. <http://www.prokuraturos.lt/nbspnbspVie%C5%A1ojointeresogynimas/tabid/163/Default.aspx;>.

[249] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. gegužės 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-146-472-13.

[250] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A11-426/2004.

nepaisyti proceso normų ir taisyklių, nes prokurorui tokiais atvejais nesuteikiama jokių esminių privilegijų, lengvatų ar išimčių.[251] Jei jos ir būtų suteiktos, tai kiltų klausimas, dėl tokių privilegijų, lengvatų ar išimčių atitikimo konstituciniam asmenų lygiateisiškumo principui. Taigi prokuroro kreipimuisi taikomas bendrasis terminas pareiškimui paduoti.

Tai, kad viešas interesas, ginčijant administracinius aktus, ginamas specifinėje srityje - nuosavybės teisių apsaugoje, terminas kreiptis į teismą yra toks pats – vienas mėnuo ir yra skaičiuotinas nuo to momento, kai prokuroras surenka pakankamai faktinių duomenų, reikalingų viešojo intereso pažeidimui įvertinti. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros pažymoje (2011 m.) apie prokurorų veiklą, ginant viešąjį interesą, pažymėta, kad prokuroras pats yra teisininkas, todėl į šį terminą neįskaičiuojamas laikas, kai prokuroras kreipiasi į kompetentingą instituciją (Teritorijų planavimo ir statybos inspekciją prie Aplinkos ministerijos (toliau – Inspekcija) ar kitas institucijas), prašydamas įvertinti nustatytus pažeidimus. Prokuroras privalo pats atlikti teisinį nustatytų faktinių aplinkybių įvertinimą nežiūrint į tai, kad teritorijų planavimas, statybos yra pakankamai specifinė ir sudėtinga tiek teisinio reglamentavimo, tiek vertinimo prasme sritis.[252]

Vadovaujantis LVAT praktika, teismas, nagrinėjantis bylą nuosavybės teisių apsaugos srityje, gali atsisakyti ginti viešąjį interesą net ir tais atvejais, kai prokuroras, nors ir nepraleido vieno mėnesio termino kreiptis į teismą (skaičiuojant nuo momento, kai surinkti ar turėjo būti surinkti duomenys apie viešojo intereso pažeidimą), tačiau yra praėjęs nepateisinamai ilgas terminas nuo atitinkamų administracinių aktų priėmimo ir teisinių santykių atsiradimo momento.[253] Šiuo atveju teismas teikia prioritetą teisinių santykių stabilumui ir teisėtiems lūkesčiams, o ne viešojo intereso gynimui.

---

[251] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m.lapkričio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-1790/2008.

[252] Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros pažyma apie prokurorų veiklą ginant viešąjį interesą per 2011 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-03]. <http://www.prokuraturos.lt/nbspnbspVie%C5%A1ojointeresogynimas/tabid/163/Default.aspx;>.

[253] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. balandžio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A492 -828/2014.

Įdomu tai, kad remiantis LVAT praktika, terminas viešajam interesui ginti yra praleistas, jeigu prokuroras viešąjį interesą gina tenkindamas antrąjį analogišką prašymą, o pirmas, ankstesnis, iš esmės tapatus prašymas ginti viešąjį interesą, buvo atmestas.[254]

Svarbu pabrėžti, kad teismo atsisakymas priimti prokuroro, ginančio viešąjį interesą, pareiškimą, kaip paduotą praleidus skundo padavimo terminą, neužkerta kelio pakartotinai kreiptis į teismą su pareiškimu, kartu pateikiant motyvuotą ir objektyviais įrodymais pagrįstą prašymą atnaujinti pareiškimo padavimo terminą. Pagal ABTĮ 34 straipsnio 1 dalį, pareiškėjo prašymu administracinis teismas skundo (prašymo) padavimo terminus gali atnaujinti, jeigu bus pripažinta, kad terminas praleistas dėl svarbios priežasties ir nėra aplinkybių, nurodytų šio įstatymo 37 straipsnio 2 dalies 1–7 punktuose. (Atkreiptinas dėmesys į tai, kad prašymas atnaujinti terminą turi būti paduotas kaip atskiras procesinis dokumentas kartu su administraciniam teismui paduodamu skundu (prašymu), kuriuo ginčijamas administracinis aktas).[255]

LVAT praktikoje pripažįstama, kad priežastimis, kurių pagrindu gali būti atnaujintas praleistas terminas skundui paduoti, laikytinos tik tos aplinkybės, kurios objektyviai trukdė asmeniui įstatymo nustatytu laikotarpiu kreiptis į teismą, tai yra nepriklausė nuo jo valios.[256] Svarbiomis gali būti pripažįstamos tik įstatymo nustatyto termino eigos metu egzistavusios aplinkybės, kurios kliudė asmeniui laiku ir tinkamai, tiesiogiai ar per atstovą įgyvendinti savo teises.[257] Matome, kad tai, kokias priežastis pripažinti svarbiomis, palikta spręsti teismo diskrecijai, atsižvelgiant į faktines konkrečios bylos aplinkybes. Štai vienoje byloje buvo nustatytos aplinkybės, objektyviai trukdžiusios pareiškėjui įstatymo nustatytu laikotarpiu kreiptis į teismą. Teismas nurodė, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjo atlikto papildomų duomenų rinkimo dėl galimo viešojo intereso pažeidimo eiga patvirtina, jog šis duomenų rinkimas buvo atliktas iš esmės tinkamai. Pareiškėjas papildomus, jo nuomone, viešajam interesui ginti būtinus duomenis surinko per pakankamai trumpą

---

[254] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. sausio 26 d. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismonutartis administracinėje byloje Nr. A662-58/2012.

[255] Prokuroro prašymų, pateiktų administraciniams teismams dėl administracinių aktų, priimtų nuosavybės teisių atkūrimo procese, panaikinimo ir teismo priimtų sprendimų ir nutarčių pagal tokius prokuroro prašymus apibendrinamoji pažyma [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-12] <http://www.prokuraturos.lt/LinkClick.aspx?fileticket=NzWfADRh5ec=&tabid=163>.

[256] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2005 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS15-90/2005.

[257] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS556-27/2014.

laikotarpį – tris mėnesius nuo pirminės informacijos apie viešojo intereso pažeidimą gavimo dienos, todėl nėra pagrindo daryti išvadą, jog pareiškėjas vilkino duomenų rinkimo procesą. Atsižvelgus į šios konkrečios bylos faktines aplinkybes, įvertinus medžiagos apimtį, bylos sudėtingumą bei vadovaujantis teisingumo ir proporcingumo kriterijais, darytina išvada, kad 8 dienų laikotarpis, kurį pareiškėjas pavėlavo kreiptis į teismą ABTĮ 33 straipsnio 1 dalies prasme ir kuris yra aktualus bylą priėmus nagrinėti administraciniame teisme, yra labai nežymus ir, kaip minėta, yra pagrįstas įrodymais, jog pareiškėjas rinko papildomą medžiagą. Byloje nėra duomenų dėl pareiškėjo nesąžiningo elgesio, piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis. Kolegijos vertinimu, visų aptartų aplinkybių visuma leidžia daryti išvadą, jog prašymas teismui anksčiau nebuvo paduotas dėl objektyvių priežasčių.[258]

Kitoje byloje aplinkybės buvo įvertintos kaip subjektyvios. Šioje byloje pareiškėjas į teismą kreipėsi praėjus daugiau nei metams nuo ginčijamo sprendimo priėmimo. Nurodė, kad skundo padavimo termino praleidimo priežastys - galimi sprendimo motyvacijos trūkumai, viešojo intereso egzistavimas ir teisininkų konsultacijos ir pan. Šiuo atveju pirmos ir apeliacinės instancijos teismo nuomonės sutapo. Buvo konstatuota, kad pareiškėjo nurodytos termino praleidimo priežastys yra subjektyvaus pobūdžio ir priklausė nuo pareiškėjo valios. Kitų aplinkybių, sutrukdžiusių laiku kreiptis į teismą, pareiškėjas nenurodė.[259] Šioje byloje nutarta, kad išvardytos aplinkybės nelaikytinos svarbiomis, todėl skundo padavimo terminas neatnaujintas.

Dar vienoje byloje LVAT taip pat pripažino, kad byloje nurodytos aplinkybės yra subjektyvaus pobūdžio. Šioje byloje pareiškėjas Specialiųjų tyrimų tarnybos Klaipėdos valdybos prašymą atnaujinti pareiškimo padavimo terminą grindžia aplinkybėmis, kad 2012 m. birželio 6 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos prokuratūrą, jog būtų patikrinta, ar Valstybinis miškotvarkos institutas, formuodamas ginčo žemės sklypus ir Alytaus apskrities viršininko administracija sprendimais padalindama į atskiras dalis kultūros paveldo objektą nepažeidė teisės aktų reikalavimų. Paaiškėjus pažeidimui, prašė imtis veiksmų, kad būtų apgintas viešasis interesas. 2012 m. birželio 21 d. pareiškėjas gavo Kauno apygardos prokuratūros raštą „Dėl prašymo bei medžiagos grąžinimo“, kuriuo Departamento Alytaus teritoriniam padaliniui grąžintas jo prašymas ir medžiaga nurodant, kad teisė ginti viešąjį interesą nagrinėjamu atveju yra nustatyta ir Departamento Alytaus teritoriniam

---

[258] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-173/2013.

[259] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. spalio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS556-994/2014.

padaliniui, kuris ir turi realizuoti jam nustatytus uždavinius apsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą bei pašalinti jau padarytus pažeidimus nekilnojamojo kultūros paveldo srityje. Nurodytos aplinkybės (kad iš pradžių dėl viešojo intereso gynimo pareiškėjas kreipėsi į prokurorą, o šiam atsisakius tai daryti, pats ėmėsi ginti viešąjį interesą kultūros paveldo srityje) teisėjų kolegija nelaiko objektyvia, nuo pareiškėjo valios nepriklausančia aplinkybe, sudarančia pagrindą atnaujinti pareiškimo padavimo terminą. LVAT pažymėjo, kad kai bylos šalimi yra valstybės institucija, jai keliami aukštesni rūpestingumo reikalavimai. Pareiškėjas, turėdamas teisę nagrinėjamu atveju ginti viešąjį interesą, tačiau to neatlikęs teisės aktuose nustatyta tvarka bei terminais ir vietoje to, kad kreiptųsi į kitą viešąjį interesą ginti įstatymu įgaliotą subjektą – prokurorą, veikė nerūpestingai, todėl tokių veiksmų negalima laikyti objektyvia termino pareiškimui paduoti praleidimo aplinkybe, dėl kurios šis terminas galėtų būti atnaujintas.[260] Matome, kad praleistas terminas, skundui paduoti, negali būti atnaujinamas, jei turintis teisę viešąjį interesą ginti teisme subjektas kreipsis į kitą viešojo intereso gynimo subjektą. Tokiu atveju subjekto veikla laikoma nerūpestinga, taigi negali būti laikoma objektyvia priežastimi skundo padavimo terminui atnaujinti.

Subjektyvaus pobūdžio aplinkybių kontekste aptariama dar viena byla. LVAT nagrinėjo apelianto skundą dėl to, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai patenkino prokuroro prašymą ginant viešąjį interesą dėl praleisto termino paduoti prašymą teismui atnaujinimo, nes termino praleidimo priežasčių negalima pripažinti svarbiomis. LVAT nustatė, kad prašymą administraciniam teismui dėl viešojo intereso gynimo pareiškėjas pateikė 2012 m. rugsėjo 4 d., t. y., praleidęs prašymo padavimo terminą. Todėl padavė prašymą dėl termino atnaujinimo. Svarbia termino praleidimo priežastimi nurodė aplinkybę, kad 2012 m. rugpjūčio 24 d. pateikė ieškinį Palangos miesto apylinkės teismui, tačiau teismas 2012 m. rugpjūčio 29 d. nutartimi, atsisakė priimti ieškinį, nurodydamas, kad pažeistos rūšinio teismingumo taisyklės. Pareiškėjo suklydimą dėl rūšinio teismingumo pirmosios instancijos teismas pripažino svarbia termino praleidimo priežastimi. LVAT nesutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis. Konstatavo, kad prokuroro, ginančio viešąjį interesą, t. y., subjekto, kuriam įstatymu suteikti įgaliojimai ginti viešąjį interesą, motyvai, jog terminas kreiptis į teismą praleistas dėl to, kad nebuvo aišku, į kurį teismą kreiptis, kaip tinkamai suformuluoti reikalavimus ir pan., buvo vertinti kaip subjektyvūs. Pastebėta, kad šių aplinkybių traktuoti svarbiomis priežastimis, dėl kurių turėtų būti atnaujintas terminas prašymui pateikti,

---

[260] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-3/2013

negalima. Nagrinėjamu atveju pareiškėjo apsisprendimas, kokį pasirinkti viešojo intereso gynimo būdą, yra subjektyvi aplinkybė.

Be to, šioje byloje konstatuota, kad prokuroras kreipėsi į Palangos miesto apylinkės teismą praėjus mėnesiui po to, kai gavo Nacionalinė žemės tarnybos 2012 m. liepos 23 d. raštą apie galimą viešojo intereso pažeidimą. Prie šio rašto buvo pridėti nuosavybės teisių į žemę atkūrimo dokumentai (iš viso 45 lapai). Taigi visus duomenis apie galimą viešojo intereso pažeidimą prokuroras gavo 2012 m. liepos 24 d. Byloje nėra duomenų, kad prokuroras rinko papildomą medžiagą, kuri buvo reikalinga priimti sprendimą, ar yra pagrindas kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Pareiškėjo delsimas kreiptis į teismą, turint visą informaciją, negali būti pateisinamas. Pirmosios instancijos teismas pareiškėjo aktyviais veiksmais gavus Nacionalinės žemės tarnybos pateiktą medžiagą pripažino vienintelį veiksmą – ieškinio pateikimą Palangos miesto apylinkės teismui. Byloje nenustatyta, kad pareiškėjui buvo objektyvių kliūčių kreiptis į administracinį teismą per vieną mėnesį, skaičiuojant nuo 2012 m. liepos 24 d. Taigi byloje nenustatyta jokių aplinkybių, kurios suteiktų pagrindą pripažinti, kad pareiškėjas prašymą teismui pateikimo terminą praleido dėl svarbių priežasčių.[261] Nagrinėjamu atveju buvo pripažinta, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė procesinės teisės normas, nepagrįstai atnaujino pareiškėjui prašymo padavimo terminą, todėl pirmosios instancijos teismo 2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis dėl termino atnaujinimo ir 2012 m. gruodžio 17 d. sprendimas turi būti panaikinti , o byla nutraukiama ABTĮ 101 straipsnio 6 punkto pagrindu.

Administracinėse bylose dėl viešo intereso nuosavybės teisių apsaugos srityje taikomas bendrasis, Civilinio kodekso 1.125 straipsnio 1 dalyje numatytas 10 metų ieškinio senaties terminas. Remiantis Administracinių bylų teisenos 33 straipsnio 1 dalimi, ir LVAT praktika, ieškinio senatis pradedama skaičiuoti būtent nuo tos dienos, kai pareiškėjas gavo pakankamai duomenų, kad yra pažeistas viešasis interesas. Remiantis tuo, praktikoje gali būti taip, kad kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo būtų galima po daug metų. Taigi galimybė kreiptis į teismą, ginant viešąjį interesą, tampa neribota. Tai ypač opi problema nuosavybės teisių kontekste. Kreipusis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, praėjus ilgam laikui, nuosavybė gali priklausyti sąžiningam įgijėjui. Tokiu atveju kreipimasis į teismą pažeistų sąžiningų turto savininkų teisėtus lūkesčius, teisinio tikrumo bei teisinio saugumo principus, o nustatančius, kad asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, jog jų, pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, įgytos teisės bus išlaikytos tam tikrą nustatytą laiką ir

[261] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1003/2013.

galės būti įgyvendinamos. Štai viena byla, iliustruojanti aptartą problemą. Pareiškėjai, kurios sąžiningumu nėra pagrindo abejoti, dėl netinkamo valdžios institucijų darbo – neaiškaus asmeninio ūkio žemės suteikimo reguliavimo, netinkamos teisės norminių aktų įgyvendinimo praktikos buvo suteikta žemė naudojimuisi. Iki ginčo šia žeme ji naudojosi 14 metų. Valdžios institucijos sudarė galimybę pareiškėjai sumokėti už žemę ir pagal galiojančius įstatymus pareiškėja įgijo nuosavybės teisę į žemę. Po 14 metų prokuroras kreipėsi į teismą dėl viešo intereso gynimo šioje byloje. LVAT nagrinėdamas bylą konstatavo, kad panaikinus ginčijamus valdžios sprendimus ir atstačius buvusią padėtį, būtų paneigtos pareiškėjos subjektyvios teisės į teisinį tikrumą ir teisinį saugumą, teisėtų lūkesčių apsaugą, todėl patenkinus prokuroro skundą, kiltų teisinių klausimų dėl pinigų grąžinimo pareiškėjai, moralinės ir materialinės žalos atlyginimo. Remiantis turimomis žiniomis, LVAT nurodė, kad ypatingais atvejais galima saugoti bei ginti ir asmens teisei paklususio, įstatymų reikalavimų besilaikiusio, valstybe ir jos teise pasitikėjusio asmens įgytas teises, kylančias iš valdžios individualių teisės aktų. Nors valdžios institucijos pažeisdamos ir priimtų teisės normas, kurių neapgynus ir neapsaugojus, šis asmuo, kiti asmenys, visuomenė arba valstybė patirtų didesnę žalą, negu toji, kurią šis asmuo, kiti asmenys, visuomenė arba valstybė patirtų, jeigu minėtos teisės nebūtų visiškai arba iš dalies apsaugotos ir apgintos.[262] LVAT šioje byloje prokuroro prašymą dėl viešojo intereso gynimo atmetė. Manytina, kad tokia teismo praktika yra teisinga. Jei teismas nebūtų atmetęs prokuroro prašymo dėl viešo intereso gynimo, trečiasis, sąžiningas asmuo, bei visa visuomenė ir valstybė patirtų didesnę žalą, negu toji, kurią visuomenė ir valstybė patirtų, jeigu prokuroro prašymas ginti viešąjį interesą būtų patenkintas. Taigi panašiais atvejais taikytinas teisinių santykių stabilumo principas, užtikrinantis, kad nebus inicijuotas neribotas viešojo intereso gynimo procesas teisme.

Teismas, vadovaudamasis teisinių santykių stabilumo principu, kiekvieną kartą vertina viešojo intereso gynimo, praėjus senaties terminui, leistinumą. Praktikoje būna atvejų, kai viešojo administravimo subjektai itin ilgai delsia informuoti prokurorą apie galimus viešojo intereso pažeidimus. Pavyzdžiui, vienoje byloje LVAT nustatė, kad viešojo administravimo subjektas restitucijos proceso metu neveikė operatyviai (nuo prašymo atkurti nuosavybės teises iki sprendimo jas atkurti praėjo 7 metai, nuo skundžiamų sprendimų priėmimo iki kreipimosi į teismą dienos yra

---

[262] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. rugsėjo 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A575-1576/2008.

praėję 8 metai, o galutinis sprendimas bus priimtas praėjus jau beveik 10 metų.[263] LVAT nuomone, stabilumas - didesnė vertybė tuo atveju, jei viešojo administravimo subjektai ilgai delsė pranešti prokurorui apie galimą viešojo intereso pažeidimą.[264] Todėl panašiais atvejais teismas, siekdamas užtikrinti teisinių santykių stabilumą, pusiausvyrą, atsisako ginti viešąjį interesą.

Svarbu pažymėti, kad viešojo administravimo subjektų delsimo informuoti prokurorą apie viešojo intereso pažeidimą problemą bandoma spręsti. Teigiamas pavyzdys - Teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymo 49 str. 6 dalyje[265] apibrėžtas senaties terminas. Nustatytas itin trumpas (20 darbo dienų nuo statybą leidžiančio dokumento išdavimo dienos pagal siekiamą ginčyti teritorijų planavimo dokumentą, tačiau ne vėliau kaip 2 metai nuo patvirtinto teritorijų planavimo dokumento įsigaliojimo) senaties terminas viešąjį interesą ginantiems subjektams pareikšti reikalavimus dėl patvirtintų teritorijų planavimo dokumentų, jų sprendinių ar juos patvirtinančių administracinių aktų ginčijimo. Įstatyme nurodytas 2 metų senaties terminas - naikinamas. Šie pakeitimai itin aktualūs teisinių santykių stabilumo (ginant viešąjį interesą) užtikrinimo atveju.

---

263 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. sausio 21 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A556-782/2009.

264 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 25 d.nutartis administracinėje byloje Nr. A20-335/2008.

265 Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013-07-16, Nr. 76-3824.

IŠVADOS

Ginamieji teiginiai “1. Įstatymu nustatyti bendrą viešojo intereso sąvoką bei kriterijų sąrašą netikslinga ir sunkiai įmanoma. 2. Esamas viešojo intereso gynimo teisinis reglamentavimas neužtikrina visapusiško jo gynimo administracinėje teisėje”– pasitvirtino.

1. Ginant įvairias viešojo intereso apraiškas, viešojo intereso sąvokos formulavimas yra lemiamas aspektas. Dėl viešojo intereso daugiaprasmiškumo neįmanoma pateikti bendros jo sąvokos. Siekiama nustatyti viešojo intereso pažeidimus, tikslingiau ir efektyviau vadovautis teoriniu viešojo intereso suvokimu, teisiniais viešojo intereso tapatumo nustatymo principais bei teismų suformuluota praktika**.** Remiantis doktrina, teisiniu reglamentavimu bei teismų praktika, viešasis interesas yra objektyviai egzistuojantis visos visuomenės ar tam tikros jos dalies svarbiausias poreikis (p.8,9), apimantis makroteisinius ir mikroteisinius aspektus (p. 9,10). Viešas interesas - universali kategorija (p.13), ryškiausiai išreikšta per procedūrinę, daugumos nuomonės, bendrųjų vertybių ir bendrojo intereso koncepcijas (p.14), pasireiškia per tam tikras viešojo intereso raiškos sritis (p.20). Viešuoju interesu laikytinas tik toks interesas, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija (p.22), tačiau šis interesas - vertinamojo pobūdžio (p.23), keičiasi nulemtas pozityvių pokyčių visuomenėje (p.13). Viešasis interesas lengviau apibrėžiamas specialiaja prasme (p.15.) Visa tai leidžia teigti, kad viešas interesas tokia plati kategorija, kad jo apibrėžimas galimas tik makroteisės (socialinio reiškinio) apimtyje**.** Tik kreipiantis dėl viešojo intereso pažeidimo, išryškėja jo santykio su teisine aplinka individualumas, todėl galima formuluoti tik individualius viešojo intereso sąvokos apibrėžimus.

2. Atliktas tyrimas parodė, jog viešojo intereso gynimas administracinėje teisėje nulemtas netobulo viešojo intereso teisinio reglamentavimo, tam tikrais aspektais yra problematiškas. Į administracinius teismus, skirtingai nei bendrosios kompetencijos teismus, kur dėl viešojo intereso gynimo gali kreiptis visos valstybės institucijos (tam tikrose joms teisinių reguliavimu priskirtose srityse), nepriklausomai nuo to, ar įstatyme nustatyti įgaliojimai kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, gali kreiptis tik įstatyme nustatyti asmenys (prokurorai, valstybinės kontrolės ir administracinės priežiūros tarnybos, suinteresuota visuomenė). Tačiau tik prokurorai, vadovaudamiesi žinybiniu interesu, turi įgaliojimus ginti asmens, visuomenės ar valstybės teises ir teisėtus interesus. Kiti, įstatymuose numatyti viešojo intereso gynimo subjektai, gali ginti viešąjį interesą tik įstatymų tiesiogiai nustatytais atvejais. Suinteresuotai visuomenei efektyviau ginti viešąjį

interesą padėtų grupės kreipimasis. Šio instituto įtvirtinimas administracinėje teisėje veiksmingiau ir platesniu mastu galėtų atlikti viešojo intereso gynybos funkcijas.

3. Viešasis interesas nuosavybės teisių apsaugos srityje (nuosavybės teisių atkūrimas, miškų išsaugojimo, žemės, įvairios gamtinės ir kultūrinės aplinkos apsaugos ir pan.) apginamas daugumoje bylų. Pagrindinis viešojo intereso gynimo subjektas šio pobūdžio bylose - prokuroras. Konstitucijoje įtvirtinama nuosavybės ir jos teisių apsauga, tačiau, siekiant apsaugoti viešąjį interesą, leidžiama riboti nuosavybės teises. Ribojimas galimas tik remiantis įstatymais, kiekvienu konkrečiu atveju turi būti proporcingas siekiamam tikslui. Praktikoje kyla viešojo intereso ir nuosavybės teisių apsaugos principo kolizijos problema. Tokiu atveju nustatomas viešojo intereso ir nuosavybės teisių svoris ir vienas jų taikomas prioritetiškai. Kiekvienu atveju reikia įsitikinti, ar nebus pažeista pusiausvyra tarp teisėtų lūkesčių ir teisinių santykių stabilumo bei viešojo intereso apsaugos, ar bus laikomasi proporcingumo principo. Viešojo intereso gynimui nuosavybės teisių apsaugos bylose taikomas bendras 10 m. senaties terminas, kurio eigos pradžia laikytina diena, kuomet pareiškėjas gavo pakankamai duomenų, kad yra pažeistas viešasis interesas. Šiuo atveju susidaro teisinio nekonkretumo situacija, kuomet viešas interesas gali būti ginamas neapibrėžtą laikotarpį. Kreipiantis į administracinį teismą, ginti viešąjį interesą, skunde būtina suformuluoti tinkamą viešajam interesui apginti reikalavimą, nes nuo to priklauso, ar bus apgintas viešasis interesas.

PASIŪLYMAI ĮSTATYMŲ LEIDĖJUI

Remiantis atlikta viešojo intereso gynimo problematikos administraciniame proceso analize, įstatymų leidėjui siūlytina:

1. Papildyti Lietuvos Respublikos Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 3 dalį ir išdėstyti ją taip: „ 3) pagal prokuroro, administravimo subjektų, valstybės kontrolės pareigūnų, valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų, tarnybų joms teisinių reguliavimu priskirtose srityse kreipimąsi ar fizinių asmenų kreipimąsi įstatymų nustatytais atvejais dėl valstybės ar kitų viešųjų interesų gynimo.”

2. Papildyti Lietuvos Respublikos Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 3 dalį 6 punktu ir išdėstyti ją taip: „ 6) įstatymų nustatytais atvejais pagal grupės kreipimąsi.”

3. Papildyti Lietuvos Respublikos Administracinių bylų teisenos įstatymo 33 straipsnį 4 dalimi ir išdėstyti ją taip: „ 4. Senaties terminas pareiškimams, kuriuose prašoma ginti viešąjį interesą, yra ne daugiau kaip 2 m. nuo tada, kai pareiškėjas gavo pakankamai duomenų, kad yra pažeistas viešasis interesas.“

LITERATŪRA

TEISĖS AKTAI:

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr.33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr.13-308.
3. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1992, Nr.5-75.
4. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr.72-3017.
5. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 37, 42, 44, 46, 50, 53, 68, 80, 82, 97, 101 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir įstatymo papildymo 52-1 straipsniu įstatymas. *Valstybės Žinios.* 2013, Nr.62-3060.
6. 2010 m. lapkričio 18 d. administracinių teisės pažeidimų kodekso 30 (2), 226, 232, 232 (1), 239, 239 (3), 241, 241 (1), 246 (1), 246 (2), 246 (7), 249, 259, 260, 261, 262, 282, 313 straipsnių ir dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo, Kodekso papildymo 257 (1), 260 (1), 260 (2) straipsniais, dvidešimt trečiuoju (1) ir dvidešimt trečiuoju (2) skirsniais 2010 m. lapkričio 18 d. įstatymas. *Valstybės žinios.* Nr.142- 7257.
7. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49, 80, 182 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 2611 straipsniu bei XXIV1 skyriumi įstatymas.(2014-03-13 Nr. XII-771, TAR, 2014-03-27, dok. Nr. 3570, galioja nuo 2015-01-01).
8. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr.30-856.
9. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr.42-1919.
10. Lietuvos Respublikos miškų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1994, Nr.96-1872.
11. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr.63-2243.
12. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1991, Nr.34-933.
13. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas . *Valstybės žinios.* 1993, Nr.63-1188.
14. Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr.98-3626.
15. Lietuvos Respublikos seimo kontrolierių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr.112-4070.
16. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013, Nr.76-3824.

17. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013-07-16, Nr.76-3824.
18. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas . *Valstybės žinios.* 1996, Nr.33 - 807.
19. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr.12-4070.
20. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr.94-1833.
21. Lietuvos Respublikos vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr.81-3176.
22. Lietuvos Respublikos 2006 m. gruodžio 22 d. viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projektas Nr. XP-1963.
23. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 1998, Nr.84-2353.
24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 2 1 d. nutarimas Nr. 1243 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP-1963- Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 19 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1964> Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1965- Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5. 37. 40. 44. 56. 103 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1966. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 17. 32 straipsnių papildymo ir pakeitimo bei įstatymo papildymo 311 straipsniu įstatymo projekto nr. XP-1967. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5.27,49, 83, 274, 275,296 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 961 straipsniu įstatymo projekto nr. XP-1968 ir Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 18 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo projekto nr. XP-1969". *Valstybės žinios*. Nr.356-4754.
25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 31 d nutarimas "Dėl naujos redakcijos Lietuvos Respublikos Teritorijų planavimo įstatymo koncepcijos". Nr. 422.
26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. nutarimas "Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo" projektas Nr. 10-3582-01.

27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas "Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo" Nr. 885.
28. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 31 d. nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2005 m. spalio 20 d. nutarimo Nr. 1114 „Dėl valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo" pakeitimo. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 120-5415.
29. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2000 m. gegužės 1 d. įsakymas „Dėl Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 2000, Nr.38-1072.
30. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2002 m. birželio 14 d. įsakymas „Dėl Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo. *Valstybės žinios*. 2002, Nr.81-3494.
31. Lietuvos Respublikos prokuratūros ir prokurorų kompetencijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. I-14.

Europos Sąjungos teisės aktai:

32. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. [2004] OL L 199, 1993.
33. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo. [2005] OL L 255, 2005 9 30.
34. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos. [2006] OL L 347.
35. Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija 2012 m. spalio 26 d. 55 tomas. [2012] O.L. C 326 [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-06-12]. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=OJ:C:2012:326:TOC>.

Užsienio šalių teisės aktai:

36. Constitutional Act of Denmark. [interaktyvus]. 5 June 1953 [žiūrėta 201-05-09]. <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_127469.pdf>.
37. The Constitution of the Republic of Latvia [interaktyvus] [žiūrėta 2014-05-08]. <http://www.saeima.lv/en/legislation/constitution;>.

Tarptautinės sutartys:

38. 1998 m. birželio 25 d. Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais. *Valstybės žinios.* 2001, Nr. 73.

TEISMŲ PRAKTIKA:

Lietuvos Respublikos teismų praktika:

39. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1993 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 148 straipsnio antrosios dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 93 straipsnio 1 ir 2 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1993, Nr. 70-1320.
40. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas„ Dėl valdininkų teisės į nuosavybę “. *Valstybės žinios*. 1997-05-09, Nr. 40-977.
41. Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas “Dėl autorinių teisių apsaugos “.*Valstybės žinios*. 2000-07-12, Nr. 56-1669.
42. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 21 d. nutarimas “Dėl narystės daugiabučių namų savininkų bendrijose”. *Valstybės žinios*. 2000-12-28, Nr. 110-353.
43. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 2 d. nutarimas „Dėl piliečių nuosavybės teisių į žemę atkūrimo“. *Valstybės žinios*. 2001-04-04, Nr. 29-938.
44. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas “Dėl farmacinės veiklos”. *Valstybės žinios*. 2002-03-16, Nr. 28-1003
45. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas “Dėl Telekomunikacijų, Operatyvinės veiklos įstatymų ir Baudžiamojo proceso kodekso”. *Valstybės žinios*. 2002-09-25, Nr. 93-4000.
46. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas „Dėl nuosavybės teisių atkūrimo“. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 24-1004.
47. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas “Dėl Medžioklės įstatymo”. *Valstybės žinios.* 2005-05-19, Nr. 63-2235.
48. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas„ Dėl Lietuvos menininkų rūmų “. *Valstybės žinios*. 2005-07-19, Nr. 87-3274.

49. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas "Dėl privataus kaltinimo ir dėl asmens, kurio atžvilgiu atsisakyta kelti baudžiamąją bylą, teisės apskųsti prokuroro nutarimą". *Valstybės žinios*. 2006-01-19, Nr. 7-254.
50. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 2006, Nr.30-105; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rusėjo 6 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 96-3891.
51. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21d. nutarimas "Dėl teismų sprendimų motyvų surašymo ir skelbimo, sprendimo už akių, taip pat dėl apeliacijos". *Valstybės žinios*. 2006-09-26, Nr. 102-3957, atitaisymas - 2006.11.25, Nr. 127, atitaisymas - 2006.12.16, Nr. 137.
52. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. lapkričio 23 d. nutarimas „Dėl teisės normų, reguliuojančių mokesčių santykius, galiojimo atgaline tvarka". *Valstybės žinios*. 2007-12-04, Nr. 126-5132.
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 1999 m. gruodžio 31 d. nutarimas Nr. 24 "Dėl įstatymų taikymo teismų praktikoje nagrinėjant įvaikinimo bylas".
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-475/2001.
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-291/2006.
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2008.
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-397/2009.
58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 8 d nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-279/2012.
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-623/2012.
60. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-359/2012. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-156/2014.
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2014.

62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-232/2014.
63. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2001 m. gruodžio 10 d. konsultacija Nr. 135. Administracinių teismų praktika Nr. 2.
64. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-03-11-04.
65. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2004 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A11-426/2004.
66. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2005 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS10-67/2005.
67. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2005 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS15-90/2005.
68. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2006 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A11-839/2006.
69. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2006 m. spalio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A 10-1775/2006.
70. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. sausio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A180-48/2007.
71. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A8-1257/2007.
72. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. birželio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A8-660/2007.
73. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr.17 -742/2007.
74. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A5-768/2007.
75. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. vasario 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A 146-150-008.
76. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. gegužės 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A-525 -132-2008.
77. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. birželio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A143-910/2008.

78. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 5d. nutartis administracinėje byloje, Nr. A146-335/2008.
79. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. liepos 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-335/2008.
80. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. rugsėjo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-438-475/08.
81. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. rugsėjo 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A575-1576/2008.
82. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. spalio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-1758/2008.
83. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2008 m. gruodžio 31 d. aprobuotas Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus), apibendrinimas. *Administracinė jurisprudencija*. 2008, Nr. 16.
84. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. sausio 21 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A556-782/2009.
85. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. vasario 12 d. išplėstinės teisėjų kolegijos nutartis administracinėje byloje Nr. A822-65.
86. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus) 2009 m. kovo 18 d. apibendrinimas. *Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo biuletenis* Nr. 16.
87. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. rugpjūčio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502–866/2009.
88. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 spalio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-1064-09.
89. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P822–242/2009.
90. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2009 m. lapkričio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-662-1362/2009.
91. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 kovo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-349/2010.

92. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 m. kovo 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-403/2010.
93. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A556-101/2010.
94. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2010 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-1151/2010.
95. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-386/2011.
96. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. balandžio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-952/2011.
97. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-2279/2011.
98. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. spalio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P-146-102-11.
99. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. sausio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-58/2012.
100. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. balandžio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A556 - 1517/2012.
101. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A520-315/2012.
102. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. birželio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-409/2012.
103. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. spalio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-2860/2012.
104. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo2012 m. spalio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. S.520-754/2012.
105. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis administracinėje byloje A525-2657/2012.
106. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-1542-13.
107. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo2013 m. lapkričio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-1542-13.

108. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-2875/2012.

109. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-2975/2012.

110. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2012 m. gruodžio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-3041/2012.

111. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. sausio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-3023/2012.

112. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-3/2013.

113. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-580/2013.

114. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. kovo 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A858-235/2013.

115. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. kovo 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A858-131/2013.

116. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. kovo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-499/2013.

117. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-173/2013.

118. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. gegužės 8 d. nutartis administracinėje byloje P444-15/2013.

119. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. gegužės 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A444-876/2013;

120. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. gegužės 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS146-472/2013.

121. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos apžvalga 2013 m. rugsėjo 1 d. – 2013 m. rugsėjo 30 d.

122. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1003/2013.

123. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A492-1243/2013.

124. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A261-932/2013.

125. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 spalio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-1561/2013.

126. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo2013 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-2379/2013.

127. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2013 m. lapkričio 28 d nutartis administracinėje byloje Nr. AS556-960/2013.

128. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A602-923/2013.

129. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A146-79/2014.

130. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. vasario 5 d. nutartis administracinėje byloje A146-86/2014.

131. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. kovo 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A525-708/2014.

132. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A858-1360/2014.

133. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P858-19/2014.

134. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. liepos 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A858-1361/2014;

135. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-700/2014.

136. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. sausio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS556-27/2014.

137. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-561/2014.

138. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. spalio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS556-994/2014.

139. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. rugsėjo 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1542/2014.

140. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. spalio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr.A492-1832/2014.

141. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2014 m. spalio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A624-1646/2014.

142. Lietuvos apeliacinio teismo 2009 rugpjūčio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-805/2009.

Europos Teisingumo Teismo praktika:

143. Judgment of the Court of 10 November 1994 in case C-320/93.

144. Judgment of the court 10 May 1995 in case C-384/93.

145. Judgment of the Court of 11 July 2000 in case C-473/98.

146. Judgment of the Court of 3 October 2000 in case C-58/98.

147. Judgment of the Court of 20 September 2007 in case C-297/05.

148. Judgment of the court 5 December 2013 in Case C-561/12.

149. Judgment of the court 8 May 2014 in Case C-161/13.

SPECIALIOJI LITERATŪRA:

150. *Basic Law for the Federal Republic of Germany* (Grundgesetz, GG) [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-09]. <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/GG.htm>.

151. Berdyayev, N.A. *Filosofiya neravenstva*. – M.,1990.

152. Campbell, D. H. Black. M. A. *Blacks law dictionary*. 6th. edition. St. Paul. Minu. 1990.

153. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas internete. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-08]. <http://dz.lki.lt/search/>.

154. Dankov, A. A. Balans chastnogo i publichnogo interesov i yego znacheniye v pravoprimenitelnoy deyatelnosti. *Problemy mestnogo samoupravleniya*. 2005, № 4 (16).

155. Driukas, A. Viešojo intereso gynimas administraciniame procese. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-08]. <http://www.investlithuania.com/files/files/PDF/Presentations/Art%C5%ABras%20Driukas.pdf>.

156. Friedenthal, J. H., Kane M.K, Miller, A.R, *Civil Procedure*. St. Paul: West Publ. Co, 1993.

157. Gečaitė, V. Viešojo intereso samprata civiliniame procese. *Justitia*, 2006, 2 (60).

158. Goncharova, A. N. *Problema soglasovaniya obshchestvennykh i lichnykh interesov v protsesse postroyeniya grazhdanskogo obshchestva*. Monogr. Krasnoyar. gos. un-t. Krasnoyarsk, 2001.

159. Gumbis, J. Changes in social phenomena and their conceptualisation: international and national contexts. *Socialiniai mokslai*. 2006, 1(53).

160. Gumbis, J. Public Interest: Problem of Conceptualisation. *Socialiniai mokslai*. 2006, 1 (51).

161. [interktyvus]. [žiūrėta 2014-09-02]. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:KiHQb5JH6l0J:www.lrinka.lt/index.php%3Fact%3Dmain%26item_id%3D4468+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt>.

162. Kavoliūnaitė-Ragauskienė, E. Teisės mokslo tyrimų poreikis ir perspektyvos Lietuvoje. *Teisės problemos.* 2013, Nr. 4 (82).

163. Klimas, E. *Ar viešojo intereso gynimas ir nuosavybės teisių apsauga gali harmoningai derėti*? Viešojo intereso veidai: Socialinė, teisinė ir ekonominė problematika. Rinktinė. Lietuvos laisvosios rinkos institutas ir advokatų kontora Lawin. Vilnius, 2012.

164. Klimas, E., Lankelis, E. Viešojo intereso nustatymas - objektyvieji kriterijai. *Jurisprudencija*. 2014, 21(1).

165. Konovalova, Y.V. Publichny interes i pravo: problemy vzaimodeystviya. *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta*. 20l4, № l (111).

166. Korsakaitė, D. Viešasis interesas valstybinio reguliavimo požiūriu: sampratos analizė ir formulavimas. *Ekonomika*. 2006, (76).

167. Krivka, E. Viešojo intereso gynimas Lietuvoje. Teisinis reglamentavimas: pasiekimai ir problemos. *Mokslinė praktinė konferencija „Teisinės galimybės sprendžiant vartotojų ginčus Lietuvoje*. Vilnius: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, 2008 m. kovo 21 d.

168. Krivka, E. Viešojo intereso problema civilinio proceso teisėje. *Jurisprudencija*. 2007, 10 (100).

169. Krivka, E. *Viešojo intereso gynimas civiliniame procese:* monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009.

170. Laužikas, E., Mikelėnas, V., Nekrošius, V. *Civilinio proceso teisė*, 1 tomas. Vilnius: *Justitia*, 2003.

171. Leonas, P. *Teisės enciklopedija*. Kaunas, 1931.

172. Lydeka, A. Pamatines vertybes saugo Konstitucija. *Viešasis interesas ir jo gynimas.* Lietuvos teisinė sistema. LŽTA konferencija. Pozicija.

173. Lietuvos Laisvosios Rinkos Instituto ekspertizė: "Dėl Lietuvos Respublikos viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP-1963"; 2007-11-07;

174. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros pažyma apie prokurorų veiklą ginant viešąjį interesą per 2011 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-03]. <http://www.prokuraturos.lt/nbspnbspVie%C5%A1ojointeresogynimas/tabid/163/Default.aspx>.

175. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nuomonė dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo „dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo" projekto derinimo (TAPIS NR. 10-3582-01) [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-12]. <http://www.netylek.lt/uploads/tmce/files/iv.institucijos%20apie%20grupes%20ieskinio%20koncepc..doc>.

176. *Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras*. 1 dalis. Teisės institutas, 2000.

177. Lietuvos Respublikos pranešimas apie Interlakeno veiksmų plano įgyvendinimą [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-12]. <http://www.tm.lt/dok/asmenu_ap/Interlakeno%20%C4%AFgyvend%20prane%C5%A1imas%20derinimui.pdf>.

178. Mackonis, A. Individualistinė viešojo intereso sąvokos turinio analizė. *Teisės problemos*, 2009, 2 (64).

179. Makauskaitė, G. Viešojo intereso balansas Europos parlamento ir tarybos reglamento (EB) Nr. 1049/2001 kontekste . *Teisė*. 2010, (77).

180. Medutytė, R. *Viešojo intereso gynimo procesinės aktualijos.* Vilniaus universiteto, teisės fakulteto, studentų mokslinių darbų 2014 konferencijos medžiaga.

181. Melnikov, V.I. *Obyektivnoye i subyektivnoye* [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-05]. <http://www.myslenedrevo.com.ua/ru/Sci/Philosophy/Melnikov/GenAspects/Objective.html>.

182. Monkevičius, E. Viešojo intereso gynimo problema aplinkosaugos ginčuose. *Socialinių mokslų studijos*. 2009, 1(1).

183. Musayev, N. M. Ponyatiye interesa, yego vidy i sootnosheniye publichnogo i chastnogo interesa. *Vesti. Nizhegorod*. un-ta im. N.I. Lobachevskogo. Seriya: Pravo, 2000, (1).

184. Nekrošius, V. Ar teismas yra viešąjį interesą ginantis subjektas? *Tarptautinės konferencijos „Viešasis interesas versus teisėti lūkesčiai“medžiaga*; 2014 m. rugsėjo 12 d.

185. Opinion of advocate general Wahl delivered on 5 September 2013 (1) Joined Cases C-159/12, C-160/12 and C-161/12.

186. Panomariovas, A. *Viešai neskelbiama informacija (paslaptis) baudžiamajame procese.* Daktaro disertacija. Vilnius: Socialiniai mokslai, teisė (01S), 2001.

187. Paužaitė – Kulvinskienė, J. *Administracinė justicija: teorija ir praktika*: monografija. Vilnius, 2005.

188. Paužaitė-Kulvinskienė, J. *Taikos sutarties sudarymo problemos ir perspektyvos Lietuvos administraciniame procese. Iš Nepriklausomos Lietuvos teisė: praeitis, dabartis ir ateitis*. Recenzuotų mokslinių straipsnių rinkinys. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2012.

189. Petravičienė , S. Viešojo intereso gynimo problemos, *Konferencijos "Viešasis interesas ir jo gynimas"* medžiaga. 2011-04-08.

190. Prokuroro prašymų, pateiktų administraciniams teismams dėl administracinių aktų, priimtų nuosavybės teisių atkūrimo procese, panaikinimo ir teismo priimtų sprendimų ir nutarčių pagal tokius prokuroro prašymus apibendrinamoji pažyma [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-12]. <http://www.prokuraturos.lt/LinkClick.aspx?fileticket=NzWfADRh5ec=&tabid=163>.

191. Radzevičiūtė, A. Viešojo intereso gynimas Valstybės kontrolės veikloje. Tarptautinės konferencijos „*Viešasis interesas versus teisėti lūkesčiai*“medžiaga; 2014 m. rugsėjo 12 d.

192. Ruškytė R. Nuosavybės ribojimo klausimas konstitucinio teismo doktrinoje. Viešojo intereso gynimas: subalansuoto požiūrio link. Mokslinių straipsnių rinkinys. *Vilniaus universiteto leidykla*, 2013.

193. Shakhov, Y.N. *Chastnye i publichnye pravovye interesy : kontseptualnye podkhody*. Vypusk 48, 2010 .

194. Sudavičius, B., Žvaigždinienė, I. Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis ribojimas kaip miško teisinės apsaugos priemonė. *Teisė*. 2013, Nr. 86.

195. Šadžius, R. Valstybės finansai ir finansinė veikla (tęsinys) 2012 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 201-05-11]. <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fsadzius.lt%2Fdownload.php%2Ffileid%2F84&ei=KMOiU9P-Ae3X7AbV7ICIBQ&usg=AFQjCNFHMxbcT5KfGVud5MVwsBopZwgvyQ&sig2=0_FczgTRE4d80UIDG7vSbA&bvm=bv.69411363,d.ZGU>.

196. Šimašius, R. *Įžvalgos apie tai, kas vieša ir privatu.* Viešojo intereso veidai: Socialinė, teisinė ir ekonominė problematika. Rinktinė. Vilnius: Lietuvos laisvosios rinkos institutas ir advokatų kontora Lawin, 2012.

197. Tarptautinių žodžių žodynas internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-11]. http://www.tzz.lt/.

198. The Concept of A Flourishing Life in Aristotle's Politics & Nichomachean Ethics [interaktyvus]. [žiūrėta 2014 06 02].< http://philosophy.intellectualprops.com/ethics/the-concept-of-a-flourishing-life-in-aristotles-politics-nichomachean-ethics/>.

199. Thiry, P. H. (Baron) d'Holbach. Stanford Encyclopedia of Philosophy [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-05-08]. <http://plato.stanford.edu/entries/holbach/>.

200. Tikhomirov, YU. A. *Publichnoye pravo*. Uchebnik. M.: BEK, 1995.

201. Tomilov, A. YU. Publichnyny interes v grazhdanskich delah. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta*. 2009, № 36 (174).

202. Trumpulis, U. Viešojo intereso koncepcijų įvairovė ir jų vertinimas. *Socialinių mokslų studijos*. 2010, 4(8).

203. Trumpulis, U. Žmogaus individualūs interesai kaip viešojo intereso pagrindas. *Socialinių mokslų studijos*. 2010, 2 (6).

204. Vaišvila, A. Žmogaus teisės ir bendrasis interesas. Konferencijos "*Viešasis interesas ir jo gynimas*" medžiaga 2011-04-08.

205. Valančius, V., Norkus, R. Administracinio proceso Lietuvoje reformos prielaidos ir perspektyvos. Vilnius: *Justitia*. 2005, Nr. 3 (57).

206. Valantiejus, A. Socialinės struktūros samprata. *Sociologija. Mintis ir veiksmas.* 2006, Nr. 2.

207. Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2008 m. gegužės 16 d. pažyma „Orhuso konvencija, ES teisė ir LR įstatymai.

208. Valstybinio audito ataskaita viešojo intereso gynimo organizavimas 2014 m. gegužės 23 d. Nr. VA-P-40-1-6.

209. *Viešasis interesas ir jo gynimas*. Lietuvos teisinė sistema. Pozicija 2011.

210. Žilinskas, D. Ar lipsime į medį iš viršaus? Kai kurie probleminiai Lietuvos administracinės teisės sampratos klausimai. *Justitia*. 2000, Nr. l.

211. Žurnalistų etikos inspektoriaus 2013 m. veiklos ataskaita [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-09-11]. <http://www.lrs.lt/apps3/1/3064_ZEIT%202013%20M.%20VEIKLOS%20ATASKAITA.pdf;>.

212. 2012 m. balandžio 4 d. pasiūlymas dėl viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP- 1963.

ANOTACIJA LIETUVIŲ KALBA

Orlova O. Viešojo intereso gynimo problema administracinėje teisėje / Konstitucinės ir administracinės teisės magistro baigiamasis darbas. Vadovas: Prof. Dr. A. Urmonas. - Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2015. - 106 p.

Magistro baigiamojo darbo tikslas - išnagrinėti realias viešojo intereso gynimo administracinėje teisėje galimybes. Darbe nagrinėjamos trys problemos. Viena jų - viešojo intereso sąvokos neapibrėžtumo problema. Abstrakti viešojo intereso sąvoka teisės aktuose, neaiškus viešojo intereso gynimą reglamentuojančių teisės normų turinys. Dėl sąvokos neapibrėžtumo administracinis teismas kiekvieną kartą turi iš naujo nustatyti viešojo intereso buvimo faktą, o institucijoms, ginančioms viešąjį interesą, ne visuomet yra aišku, kas laikoma viešuoju interesu. Antroji problema - neefektyvus specializuotų institucijų (įstaigų) turimų realių teisių įgyvendinimas viešojo intereso gynimo klausimais. Neaiškus, nedetalus subjektų galinčių ginti viešąjį interesą ratas, o specialios viešojo administravimo institucijos, kurios yra įpareigotos atstovauti viešąjį interesą dažnai net neturi teisės kreiptis į teismą. Trečioji problema susijusi su viešojo intereso gynimu nuosavybės teisių apsaugos srityje. Ginant viešąjį interesą šiuo atveju ribojamos nuosavybės teisės. Atliktas tyrimas parodė, kad viešojo intereso apibrėžimas galimas tik makroteisės apimtyje. Valstybės institucijų ir įstaigų (joms teisinių reguliavimu priskirtose srityse) galimybės kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo administracinėje teisėje ribotos. Nustatyta, kad viešasis interesas nuosavybės teisių apsaugos srityje apginamas daugumoje bylų, o nuosavybės teisės ginant viešąjį interesą ribojamos pagrįstai.

Reikšminiai žodžiai: viešasis interesas, viešojo intereso gynimas.

ANOTACIJA ANGLŲ KALBA

Orlova O. The problem of public interest defense in administrative law / Constitutional and Administrative Law Master's thesis. Supervisor: Prof. PhD. A. Urmonas. - Mykolas Romeris University, Faculty of Law, 2015. - 106 p.

The aim of this Master's degree thesis is to investigate real possibilities of public interest defense in administrative law. Three problematic aspects are studied in this work. The first problematic aspect is the definition of public interest because the definition is abstract in law acts and law content of public interest defense is uncertain. Consequently, there is always a need to ascertain the being of public interest, while institutions, which work in public interest defense field, often collide with uncertainty what public interest is considered. The second problematic aspect is ineffective realization of available rights implementation of public interest defense in specialized institutions. There are uncertain, itemized subjects, who can advocate public interest. Special public administrative law institutions, which are obligated to represent public interest, often have no right to go to law. The third problematic aspect is associated with public interest defense in protection of property rights. Property rights are restricted protecting public interest in this case. The results of research show that the definition of public interest is presumable only in macro law field. The possibilities of State authorities and institutions, where they have the legacy to regulate, advocate public interest questions and to go to law, are limited in administrative law. Furthermore, it is investigated that in the field of protecting property rights public interest is advocated in most lawsuits well. However, property rights are reasonably limited defending public interest.

The main concepts: public interest, public interest defense.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Viešojo intereso gynimo problema administracinėje teisėje

Siekiant, kad visuomenėje būtų užtikrinta darni pusiausvyra tarp individo ir visos grupės, šiuolaikinėje teisės doktrinoje vis didesnis dėmesys yra skiriamas viešojo intereso identifikavimui bei apsaugai. Tačiau viešojo intereso gynimas yra labai plati kategorija, priklausoma nuo įstatymo leidėjo bei teismų praktikos požiūrio į tai, kas yra visuomenei naudinga. Todėl kyla pavojus, kad ginant viešąjį interesą bus pažeistos privačios asmenų teisės. Siekiant šio pavojaus išvengti, būtinas efektyvus viešojo intereso gynimo teisinis reguliavimas. Dabartinis teisinis reguliavimas dažnai neatitinka realių šiandieninės visuomenės lūkesčių viešojo intereso gynimo klausimais, todėl magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali, atitinkanti teorijos ir praktikos reikmes.

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjamos trys problemos. Viena jų - viešojo intereso sąvokos neapibrėžtumo problema, neaiškus viešojo intereso gynimą reglamentuojančių teisės normų turinys. Dėl sąvokos neapibrėžtumo administracinis teismas kiekvieną kartą turi iš naujo nustatyti viešojo intereso buvimo faktą, o institucijoms, ginančioms viešąjį interesą, ne visuomet yra aišku, kas laikoma viešuoju interesu. Antroji problema - neefektyvus specializuotų institucijų (įstaigų) turimų realių teisių įgyvendinimas viešojo intereso gynimo klausimais. Neaiškus, nedetalus subjektų galinčių ginti viešąjį interesą ratas, o specialios viešojo administravimo institucijos, kurios yra įpareigotos atstovauti viešąjį interesą dažnai net neturi teisės kreiptis į teismą. Trečioji problema susijusi su viešojo intereso gynimu nuosavybės teisių apsaugos srityje.

Magistro baigiamojo darbo tikslas - išnagrinėti realias viešojo intereso gynimo administracinėje teisėje galimybes. Siekiant įgyvendinti darbo tikslą iškelti šie uždaviniai: 1.) atskleisti viešojo intereso gynimo (viešojo administravimo srityje) istorines, teorines ir praktines prielaidas; 2.) įvertinti subjektų ginančių viešąjį interesą veiklą; 3.) išanalizuoti viešojo intereso gynimo praktika nuosavybės teisių apsaugos srityje. Akcentuotina, kad atliktas tyrimas – naujas, nes Lietuvos teisės doktrinoje nėra kompleksiškai ištirta viešojo intereso gynimo problema administracinėje teisėje.

Tyrimu nustatyta, kad viešojo intereso apibrėžimas galimas tik makroteisės apimtyje. Valstybės institucijų ir įstaigų (joms teisinių reguliavimu priskirtose srityse) galimybės kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo administracinėje teisėje ribotos. Nustatyta, kad viešasis interesas nuosavybės teisių apsaugos srityje apginamas daugumoje bylų, o nuosavybės teisės ginant viešąjį interesą ribojamos pagrįstai.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

The problem of public interest defense in administrative law

In contemporary legal doctrine there is paid more and more attention to identify and protect public interest on purpose to have equilibrium between person and whole group. Public interest defense is very wide category and it depends on lawmakers and position of law cases what is beneficial for society. There is some danger that there could be violated private persons' rights defending public interest. Therefore, effective legal regulation of public interest defense is needed. Contemporary legal regulation does not often match with today's real society expectations about public interest defense. Consequently, the topic of this Master's degree thesis is relevant in theoretical and practical fields.

Three problematic aspects are analyzed in this work. The first problematic aspect is the definition of public interest. Likewise, legal rules governing content of public interest defense is indistinct too. Each time administrative court needs to ascertain again the fact of public interest being. Therefore, there is not sometimes clear for institutions, which protect public interest, what public interest actually is. The second problem is ineffective realization of available public interest defense laws in specialized institutions. There are uncertain, itemized subjects, who can advocate public interest. Special public administrative law institutions, which are obligated to represent public interest, often have no right to go to law. The third problematic aspect is associated with public interest defense in protection of property rights. Therefore, the aim of this Master's degree thesis is to investigate real possibilities of public interest defense in administrative law. Three tasks are analyzed in this thesis: 1.) analyze historical, theoretical and practical assumptions of public interest defense in public administrative law; 2.) evaluate subjects' practice in defending public interest; 3.) analyze the practice of public interest defense in protection of property rights field. This research is new, because there are no researches in Lithuanian legal doctrine where the problem of public interest defense in administrative law would be investigated in a complex way.

It is investigated in this research that the definition of public interest is possible only in macro law extent. The possibilities of State authorities and institutions, where is a legacy to regulate public interest questions, to go to law are limited in administrative law when there is a need to advocate public interest' questions. Analysis shows that in protection of property rights public interest is advocated well in most lawsuits. However, property rights are reasonably limited advocating public interest.

Forma patvirtinta Mykolo Romerio universiteto
Senato 2012 m. lapkričio 20 d. nutarimu Nr.1SN-10

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2015-04-21
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Teisės fakulteto / Konstitucinės ir administracinės teisės instituto, Administracinės teisės programos.

(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas (-ė) OLGA ORLOVA,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas

„VIEŠOJO INTERESO GYNIMO PROBLEMA ADMINISTRACINĖJE TEISĖJE“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

OLGA ORLOVA
(vardas, pavardė)